

Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ

ΤΜΗΜΑ:
ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ & ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΜΕ ΘΕΜΑ:
«Ανακαίνιση του Ιερού Ναού της Παναγίας των Ξένων στην Λευκάδα»

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:

ΚΑΚΑΒΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

ΣΠΟΥΔΑΣΤΡΙΑ:

ΑΠΟΣΤΟΛΟΠΟΥΛΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑ

ΠΑΤΡΑ ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010

	ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	Σελ. 4-1	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο
		Σελ. 4-1	4.1. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ
Σελ. 1-1	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο	Σελ. 4-1	4.1.1 Γενικά
Σελ. 1-1	1. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ	Σελ. 4-3	4.1.2. Διαζώματα και ελκυστήρες.
Σελ. 1-7	1.1. Μεταβυζαντινά μνημεία της Λευκάδας	Σελ. 4-4	4.1.3. Σύνθεση του φέροντα οργανισμού.
Σελ. 2-1	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο	Σελ. 4-4	4.1.4. Σύνθεση του ξύλινου φορέα του Ιερού Ναού.
Σελ. 2-1	ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ	Σελ. 4-5	4.1.5. Αξιολόγηση του πατώματος γυναικωνίτη
Σελ. 2-1	2.1 Γενικά στοιχεία	Σελ. 4-6	4.1.6. Αξιολόγηση της στέγης
Σελ. 2-2	2.2 Καλλιτέχνες	Σελ. 4-7	4.1.7. Τύπος πατώματος γυναικωνίτη και της ξύλινης ζευκτής στέγης
Σελ. 2-4	2.3. Ζωγράφοι	Σελ. 4-7	4.1.8. Δάπεδο Ναού
Σελ. 2-5	2.4 Ξυλογλύπτες	Σελ. 4-7	4.1.9. Εξωτερικός διάκοσμος
Σελ. 2-6	2.5. Χρυσικοί	Σελ. 4-8	4.1.10. Εσωτερικός διάκοσμος
Σελ. 3-1	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο	Σελ. 4-9	4.1.11. Ετοιμόρροπα τμήματα
Σελ. 3-1	ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΣΕΙΣΜΙΚΗ ΔΟΝΗΣΗ ΤΗΣ 14 ^{ΗΣ} ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2003.	Σελ. 4-9	4.1.12. Σχηματισμός γκριζόμαυρης κρούστας
Σελ. 3-1	3.1. Ιστορικό δόνησης	Σελ. 4-10	4.1.13. Ηλεκτρομηχανολογικό δίκτυο
Σελ. 3-2	3.3. Συμπεριφορά των κτιρίων	Σελ. 4-12	4.2. ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

Σελ. 5-1	ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο
Σελ. 5-1	5.1. ΠΡΟΤΑΘΕΙΣΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ
Σελ. 5-6	5.2. ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΙΩΡΟΛΙΘΟΥ
Σελ. 5-6	ΔΟΜΙΚΟ ΥΛΙΚΟ
Σελ. 5-7	ΕΙΔΗ ΦΘΟΡΑΣ
Σελ. 5-11	5.3. ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ
Σελ. 5-13	5.4. ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ
Σελ. 5-13	Προτεινόμενη Εγκατάσταση ηλεκτρικού δικτύου
Σελ. 5-14	5.5. ΘΕΡΜΑΝΣΗ
Σελ. 5-14	5.6. ΠΥΡΑΝΙΧΝΕΥΣΗ
Σελ. 5-15	5.7. ΕΞΑΕΡΙΣΜΟΣ
Σελ. 5-15	5.8. ΑΛΕΞΙΚΕΡΑΥΝΟ
Σελ. 6	ΑΝΑΦΟΡΕΣ - ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
Σελ. 7	Φωτογραφικό υλικό
Σελ. 8	Τεκμηρίωση επεμβάσεων
Σελ. 9	ΣΧΕΔΙΑ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

1. ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΚΑΤΑΓΡΑΦΕΣ

Ερευνητικές εργασίες, αναδεικνύουν τη Λευκάδα σαν ένα μεγάλο κέντρο ζωής κατά τη μέση παλαιολιθική εποχή που κυμαίνεται μεταξύ 100.000 - 35.000 π.Χ. [1],[2].

Τα ευρήματα, καλύπτουν και τη νεώτερη παλαιολιθική εποχή γεγονός που σημαίνει ότι υπάρχει συνεχής παρουσία κοινοτήτων ανθρώπων σε αυτές τις απαρχές της ιστορίας.

Την ύπαρξη ανθρώπινης ζωής στη Λευκάδα κατά τη Νεολιθική εποχή, επιβεβαίωσαν οι ανασκαφές του W. Dörpfeld. [3]

Ευρήματα από νεώτερες έρευνες, έδειξαν ότι η Λευκάδα κατοικήθηκε καθ' όλη τη διάρκεια της Νεολιθικής περιόδου. [4]

Εικόνα 1. Η Ελλάδα της πρώιμης χαλκοκρατίας

Τα ευρήματα στην χοιροσπηλιά της Ευγήρου είναι πλουσιότατα και καταγράφουν το σπήλαιο σαν ένα από τα σημαντικότερα κατοικημένα της Μεσογείου στη Νεολιθική Εποχή . [3]

Τα ευρήματα στη θέση «Σωτήρος» ανάγονται στα τέλη της Νεολιθικής Εποχής και δείχνουν έναν διαφορετικό πολιτισμό . (3.000-2.800 π.Χ).

Τα κοινά ευρήματα με τη θέση « Κεφάλι » της Κέρκυρας που ανέσκαψε ο W. Dörpfeld με ευρήματα από το Μπάρι της Ιταλίας και την περιοχή Velce της Αλβανίας [2] οδηγούν σε υποθέσεις περί εμπορικής επικοινωνίας μεταξύ Λευκάδας - Κέρκυρας - Ιλλυρίας και Απουλίας (2.800 - 1.100 π.Χ) [5]

Τα ευρήματα του W. Dörpfeld στο Νυδρί δείχνουν καθαρά την πολιτιστική σχέση με την Ηπειρώτικη Ελλάδα, τα νησιά του Αιγαίου, την Κέρκυρα και την Ιλλυρία Εποχή Χαλκού. (2.300 - 1.100 π.Χ).

Ο W. Dörpfeld συνδέεται με τις σημαντικότερες ανασκαφικές επιτυχίες, όπως την Τροία, τις Μυκήνες, την Τίρυνθα. Πίστεψε και αφοσιώθηκε στην απόδειξη της άποψης ότι ο Όμηρος πίσω από τις επικές διηγήσεις του έκρυβε την ιστορική πραγματικότητα. (Γερμανός αρχιτέκτονας αρχαιολόγος, 25 χρόνια Διευθυντής του Γερμανικού Αρχαιολογικού Ινστιτούτου στην Αθήνα.

Ο W. Dörpfeld υποστηρίζει ότι η Λευκάδα είναι η Ομηρική Ιθάκη επιβεβαιώνοντας την σπουδαιότητα της πόλης του Νυδρίου. Στην συνέχεια μαρτυρείται η εκτόπιση των παλαιών κατοίκων από τους Δωριείς - η διέλευση και η εμπορική σχέση με τους Φοίνικες, η κατάκτηση της περιοχής από τους Κορινθίους το 650 π.Χ. [6]

Η ανάπτυξη της Νηρίκου -Λευκάδας είναι τόσο μεγάλη ώστε ο πληθυσμός της τον 5^ο αιώνα π.Χ. φθάνει τους 20.000 κατοίκους (κατά τον Gooddisson)[7]

Ενδιαφέρον στοιχείο που δείχνει ότι η Λευκάδα διατηρεί και τους μετέπειτα χρόνους την σπουδαιότητα της είναι το γεγονός ότι το 250 π.Χ. γίνεται κέντρο «Κοινού των Ακαρνάνων» [8]

Ο χώρος και ο τρόπος οργάνωσης της Λευκάδας παραμένει αναλλοίωτος μέχρι την κατάκτηση της από τους Ρωμαίους το 197 π.Χ. Οι Ρωμαίοι προωθούν τα έργα υποδομής, ανακατασκευάζουν το κάστρο, επεκτείνουν τις λιμενικές εγκαταστάσεις και συνδέουν την πόλη με την έναντι ακτή της Ακαρνανίας με μια γέφυρα. [9]

Η ιδιαίτερη θέση και η σημασία της Λευκάδας στους χρόνους αυτούς την καθιστά συγκοινωνιακό κόμβο μεταξύ Ανατολικής Μεσογείου και Ιταλίας καθ' όλη τη διάρκεια της Ρωμαϊκής εποχής.

Σύμφωνα με τον Κ. Τριανταφύλλου [10] υπήρχε τακτική γραμμή (θαλάσσια οδός) Πάτρα - Λευκάδα -Κέρκυρα -Υδρούντα Ιταλίας.

Σημαντική μαρτυρία έχουμε από τον Κικέρωνα ο οποίος σταθμεύει το 51 π.Χ. στην Λευκάδα σε ταξίδι του από Πάτρα προς την Ιταλία και στέλνει επιστολές από την Λευκάδα στον φίλο του Τίρωνα [11].

Εκτός από την εμπορική κίνηση, τα λιμάνια και οι όρμοι της Λευκάδας είχαν γίνει ναυτικές βάσεις των Ρωμαίων όπως αναφέρει ο Τ. Λίνιος [11].

Η ακμή της πόλης της Λευκάδας φαίνεται και από μία επιγραφή που βρέθηκε στη Μικρά Ασία κατά την οποία κάποιος Σεπτίμιος από τη Λαοδικεία, καυχάται ότι νίκησε τρεις φορές στους αγώνες στη Λευκάδα [8].

Γύρω στον 6^ο αιώνα μ.Χ η πόλη της Λευκάδας πιθανότατα καταστράφηκε από μεγάλο σεισμό [11] σελ. 261. Η καταστροφή αυτή σε συνδυασμό με τις συνεχείς επιδρομές και λεηλασίες Βαρβάρων οδήγησαν σε μαρasmus την πόλη και σηματοδότησαν το τέλος της.

Κατά τη Βυζαντινή εποχή μέχρι το 1204 οι μαρτυρίες για τη Λευκάδα είναι ελάχιστες και σημαντικότερη είναι η μαρτυρία του μισέλληνα Λουιπράνδου ο οποίος στο ταξίδι του από Κωνσταντινούπολη προς Ιταλία σταθμεύει για 8

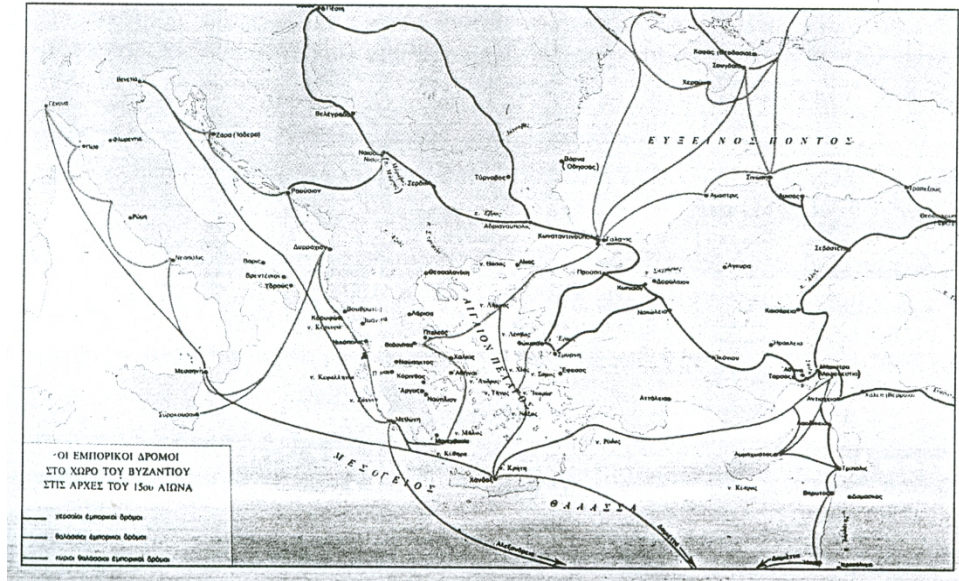
ημέρες στη Λευκάδα. Το γεγονός αυτό υποδηλώνει ότι η Λευκάδα εξακολουθεί τον 12^ο αιώνα μ.Χ να αποτελεί θαλάσσιο κόμβο.

Το 1153 επισκέπτεται τη Λευκάδα Άραβας γεωγράφος του Ρογήρου Β' Εδρισού και την ίδια εποχή επισκέπτεται το νησί ο Ισπανοεβραίος Αβραάμ Ίμπν - Δαούτ ο οποίος αναφέρει ότι υπάρχει αξιόλογη ισραηλίτικη κοινότητα [11], γεγονός που υποδηλώνει εμπορική κίνηση και αστική τάξη.

Η Λευκάδα μέχρι το 1204 που γίνεται τμήμα του Δεσποτάτου της Ηπείρου, υφίσταται τις συνέπειες των επιδρομών από τους Σταυροφόρους της Α' σταυροφορίας (1098), των Βουλγάρων (1040) και ακόμη χειρότερα των Νορμανδών το 1081 και το 1186 των Σικελών και άλλων πειρατών.

Επί Φραγκοκρατίας η Λευκάδα επανέρχεται στο προσκήνιο. Το 1293 ο Νικηφόρος Δεσπότης του Δεσποτάτου της Ηπείρου την δίνει «προίκα» στην κόρη του Μαρία, η οποία παντρεύεται τον Ιωάννη Ορσίνι και έτσι η Λευκάδα περνάει στους Φράγκους. Τότε η κατασκευή του φρουρίου ξαναδίνει στη Λευκάδα την παλιά αίγλη ως πόλη στρατηγικού κόμβου. Το κέντρο του νησιού πλέον μεταφέρεται μέσα στο Φρούριο και έξω απ' αυτό, αναπτύσσοντας δύο μικρές πολίχνες. Στη δυτική πλευρά που ονομάζεται χώρα και στην ανατολική που ονομάζεται άλλη μεριά, το φρούριο και οι δύο πολίχνες σχηματίζουν πλέον τη νέα πρωτεύουσα με το όνομα Αγία Μαύρα. Το 1479, η Λευκάδα καταλαμβάνεται από τους Τούρκους μέχρι το 1684. Κατά τη διάρκεια της τουρκικής εποχής, η Λευκάδα μετατράπηκε σε ορμητήριο των επιχειρήσεων τους που απέβησαν μάλιστα για ολόκληρο το Ιόνιο.

Παρά ταύτα, η Λευκάδα λόγω της θέσης της, εξακολουθεί να παραμένει ένας κόμβος στην θαλάσσια συγκοινωνία μεταξύ Μικράς Ασίας και Ιταλίας ενδεικτικός είναι ο Χάρτης. Φωτ 2.

Φωτο 2. Θαλάσσιοι κόμβοι στο Βυζαντινό κράτος κατά τον 5^ο αιώνα [12]

Μέχρι το 1684 οι Ενετοί κάνουν διάφορες προσπάθειες εκπόρθησης του φρουρίου χωρίς αποτέλεσμα.

Το 1684 που η Τουρκία απειλεί σοβαρά την Ευρώπη, αναγκάζει τους Ενετούς - Αυστριακούς - Πολωνούς - Τοσκάνους - Ρώσους σε συνασπισμό, υπό τον Φραγκίσκο Μοροζίνι. Η κατάληψη της Λευκάδας από τον Μοροζίνι οδήγησε στην επέκταση της πρωτεύουσας εκτός φρουρίου στην θέση Αμαξική στην σημερινή θέση της πόλης παρότι η επιλογή αυτή χαρακτηρίστηκε ατυχής [13], [11].

Κατά τον Άγγλο καθηγητή Anstend, «η επιλογή της θέσης ήταν μια πράξη ηλιθιότητας» και αυτό «πληρώνει» η Λευκάδα μέχρι σήμερα εξ αιτίας των δυσεπίλυτων περιβαλλοντικών προβλημάτων που εξακολουθούν να υπάρχουν, αφού από τρεις πλευρές, συνορεύει άμεσα με τη θάλασσα.

Βέβαια η ανάπτυξη πόλεων μέσα στο νερό για την Ευρώπη δεν είναι κάτι πρωτόγνωρο. Η Βενετία, η Στοκχόλμη, το Άμστερνταμ, το Αμβούργο κ.λ.π., εδώ φαίνεται η ουσιώδης διάσταση των Ενετών προς την Ελληνική παράδοση. Όμως και αν ακόμη παραβλέψουμε τις ελληνικές παραδοσιακές αρχές

οικοδόμησης των πόλεων από πλευράς υγιεινής, στις ευρωπαϊκές αυτές πόλεις δεν υπήρχε πρόβλημα συχνών και καταστροφικών σεισμών.

Μετά τους Ενετούς (1684-1797) ακολουθεί μια μεταβατική περίοδος όπου η Λευκάδα περνάει διαδοχικά στα χέρια των Γάλλων το 1797, των Ρωσοτούρκων το 1799 και τέλος των Άγγλων το 1810. Η τελευταία αυτή περίοδος έχει μεγάλη σημασία για την πολεοδομική και μορφολογική εξέλιξη της πόλης.

Το 1819 έγινε υποχρεωτική η κατάθεση σχεδίων για την έγκριση άδειας ανέγερσης των κτιρίων, ενώ το 1825 εμφανίζεται για πρώτη φορά υποχρεωτικός αντισεισμικός κανονισμός μετά από έναν «τρομερό» σεισμό που σχεδόν ισοπέδωσε την πόλη. Το 1827 θεσπίζονται νέοι όροι δόμησης διαφορετικοί απ' αυτούς που ίσχυαν στα άλλα νησιά. Καθορίζονται τα υλικά, τα πάχη των τοίχων, τα ύψη των κτιρίων, οι μεταξύ τους αποστάσεις για καλύτερο αερισμό -προστασία έναντι της πυρκαγιάς και γίνονται προτάσεις για την εξυγίανση και την πολεοδομική οργάνωση της πόλης [14],[15],[16].

Το έτος 1864 η Λευκάδα και τα υπόλοιπα Επτάνησα ενώνονται με το Ελληνικό κράτος. Η σύγχρονη ιστορία αναφέρει μόνο τους καταστροφικούς σεισμούς του 1948 και του 1953 που κατέστρεψαν πολλά κτίρια της πόλης και την δημιουργία νέου τμήματος της, την Νεάπολη που δεν διαφέρει απ' οποιαδήποτε απρόσωπη Ελληνική επαρχιακή πόλη [17].

Ωστόσο τα δύο γεγονότα που σημάδεψαν διαχρονικά την εξέλιξη της πόλης της Λευκάδας είναι:

Οι συχνοί καταστροφικοί σεισμοί και η ίδρυση της πόλης από τους Ενετούς που έθεσαν τα θεμέλια ανάπτυξής της και η Αγγλοκρατία που έθεσε σύγχρονους κανόνες και οργάνωσης.

1.1. Μεταβυζαντινά μνημεία της Λευκάδας

Η Λευκάδα ουδέποτε είχε τόσους πολλούς ναούς, όσους η Κεφαλονιά ή η Ζάκυνθος, ή κάποιο άλλο νησί του Ιονίου. Δεκαεννέα ναοί βρίσκονταν στην πρωτεύουσα του νησιού και δεκαπέντε πιο έξω από την πρωτεύουσα. Όμως ο ρυθμός των ναών αυτών καθώς και ο διάκοσμός τους, παραμένουν σχεδόν οι ίδιοι με το ρυθμό και το διάκοσμο των άλλων νησιών, διότι διαμορφώθηκαν υπό τις ίδιες ιστορικές συνθήκες και κατά συνέπεια δέχτηκαν την ίδια τεχνοτροπία και τεχνική επίδραση. Ο μεγαλύτερος ναοδομικός οργανισμός της Λευκάδας, παρατηρήθηκε κατά την ενετική κυριαρχία, δηλαδή από το 1684 έως το 1797 μ.Χ.

Κατά τη διάρκεια της ισχύος της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας μέχρι τα πρωτο-μεσοβυζαντινά έτη, το νησί κυρίως εξ' αιτίας των σεισμών και των πειρατικών επιδρομών, έπεσε σε ιστορική αφάνεια για πολλούς αιώνες. Στην συνέχεια άλλαξε πολλούς «κηδεμόνες» έως το 1797 που επικράτησαν οι Ενετοί έως το 1864, οπότε ενώθηκε (όπως και τα άλλα Ιόνια νησιά) με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Αυτή η ιστορική διαδρομή, δεν άφησε όρια καλλιέργειας των θρησκευτικών - εικαστικών τεχνών. Υπήρχε μόνο η δυνατότητα ιδρύσεως μονών, οι οποίες παρότι ενισχύονταν με ειδικά προνόμια ευρίσκονταν μακριά από τα αστικά κέντρα. Επί τουρκοκρατίας, στο νησί υπήρχε σχετική ανοχή των θρησκευτικών δικαιωμάτων και λιγότερη καταπίεση από τους κατακτητές. Εκείνη την περίοδο ιδρύθηκαν δεκαπέντε μονές, από τις οποίες δεν έχει σωθεί μέχρι σήμερα καμμία.

Από την Ενετοκρατία και μετά όμως, ιδρύθηκαν και διακοσμήθηκαν όλοι σχεδόν οι μέχρι σήμερα υπάρχοντες ναοί της Λευκάδας. Κύριος λόγος ίδρυσης τόσων ναών σχετίζεται περισσότερο με τον βαθύτατο σεβασμό των Λευκαδίων προς τα θεία και με την ακμή της χριστιανικής τέχνης στο νησί.

Επίσης αποδόθηκε στην προσήλωσή τους στην Εθνική και θρησκευτική τους παράδοση, στην προσκόλλησή τους στην Ορθοδοξία και μια αντίδραση προς την καταθλιπτική ρωμαιοκαθολική προπαγάνδα του παρελθόντος.

Η πίστη αυτή οδήγησε τους Λευκάδιους παρά τις αδυναμίες και τις οικονομικές δυσπραγίες που κατά καιρούς αντιμετώπιζαν να οργανωθούν σε ομότεχνες συναδελφότητες, που εκτός του φιλανθρωπικού τους έργου ανήγειραν και έναν ναό προς τιμήν του προσάτη Αγίου της συντεχνίας - συναδελφότητας και επί οικοπέδου που παραχωρείτο υπό της Ενετικής Κυβέρνησης. Εκεί τοποθετούσαν ένα λάβαρο της συντεχνίας, που πολλά από αυτά σώζονται σε κάποιες εκκλησίες μέχρι σήμερα. Επίσης πολλοί ναοί ανεγέρθηκαν και από εύπορες οικογένειες ή και από κοινότητες ολόκληρες. Έτσι με αυτές τις προϋποθέσεις που κατασκευάζονταν οι ναοί, είχαν ιδιοτυπίες στην Αρχιτεκτονική, την ζωγραφική και την γλυπτική τέχνη τους. Διατηρήθηκε μεν η παράδοση η οποία καλούσε την ανατολική ορθόδοξη τέχνη αλλά επέδρασε και η τεχνοτροπία και η τεχνική της Δύσης, έτσι υπάρχει μια ποικιλία μορφών και παραδόσεων.

Η κατασκευή των κτιρίων της Λευκάδας είναι μικτή. πέτρα, ξύλο και πλίνθες, αντίθετα με την κατασκευή των κτιρίων των χωριών που είναι μόνο από πέτρα. Το ισόγειο είναι σχεδόν πάντα από πέτρα και οι όροφοι είναι ξύλινοι. Τα κενά της ξυλοδεσιάς στους εξωτερικούς κυρίως τοίχους πληρώνονται με πλίνθες. Η ξυλοδεσιά των εσωτερικών διαχωριστικών τοίχων πληρώνονται με σπάρτο και μετά επιχρίονται.

Μικτή κατασκευή συναντάμε και σε άλλες περιοχές της Ελλάδας, η ουσιώδης διαφορά είναι ότι στη χώρα της Λευκάδας υπάρχει ταυτόχρονη χρήση πέτρας και ξύλου αλλά τα δύο υλικά χρησιμοποιούνται αυτοτελώς.

Έχουμε δηλαδή μια διπλή παράλληλη κατασκευή. Έξω πλίνθες μέσα ξύλο. Αυτό είναι το λεγόμενο ποντελάρισμα (ή στήλευση). Ο τρόπος με τον οποίο

συνδυάστηκαν τα δύο αυτά υλικά, έκαναν τα κτίρια ελαφρά και ασφαλή για να αντέχουν στους σεισμούς.

Οι μικτές κατασκευές των κτιρίων δεν διαιωνίζουν μόνο το μικτό χαρακτήρα της κατασκευής διαιωνίζουν επίσης τον τρόπο διαμορφώσεως ισογείων χώρων διαστάσεων μεγαλύτερων αυτών που μπορούν να γίνουν από μια τυπική λιθοδομή και τον τρόπο στηρίξεως της οροφής. Κυρίως όμως διασώζουν τον κάρναβο ως λειτουργική και κατασκευαστική βάση.

Την πρώτη γραπτή μαρτυρία για την ύπαρξη κτιρίων μικτής κατασκευής στην χώρα έχουμε στην περιγραφή του σεισμού της 2ας Οκτωβρίου 1613, όπου αναφέρεται ότι *«όσα σπίτια ήταν από ξυλοδεσιά έπεσαν τα κεραμίδια και εσυντρίφθησαν, και όσα ήταν πέτρινα ερράγησαν από πάνω έως κάτω, και έπεσαν και τα κεραμίδια και εσυντρίφθησαν.....»* [18]

Οι ναοί της Χώρας και των περιχώρων, όλοι ρυθμού βασιλικής, είναι κατασκευασμένοι από πέτρα. (παλαιότερα υπήρχε μια ξύλινη εκκλησία, του Αγίου Αθανασίου, η οποία στον σεισμό του 1704 ήταν η μόνη που δεν έπεσε). Η επικάλυψη γίνεται με ξύλινη κεραμοσκεπή στέγη.

Όλοι οι ναοί της χώρας και των περιχώρων χτίστηκαν μέσα σε διάστημα 65 ετών από το 1685 μέχρι το 1750.

Προϋπήρχαν μόνο πέντε ναοί. Ο Αγ. Ιωάννης (Αντζούζης) από τον 3^ο μ.Χ αιώνα, η Αγία Μαύρα στο Κάστρο που χτίστηκε το 1463, ο ναός Παναγίας της Γύρας ο οποίος χτίστηκε το 1503, ο ναός της Αγίας Παρασκευής, στην πολίχνη Χώρα, ο οποίος χτίστηκε κατά τον 16^ο αιώνα και κατεδαφίστηκε από τους Ενετούς και ο ναός του Αγίου Αθανασίου στην Αμαξική, στην περιοχή της σημερινής Μητροπόλεως, ξύλινος, ο οποίος χτίστηκε το 1531, κατεδαφίστηκε με τον σεισμό του 1825 και δεν ξαναχτίστηκε.

Οι πρώτες κατασκευές θα πρέπει να ήταν αρκετά πρόχειρες, γιατί στους μεγάλους σεισμούς, ιδίως του 1704 και του 1825, όλες οι εκκλησίες καταστρέφονται ολοσχερώς και οικοδομούνται εκ νέου. Στους λοιπούς

σεισμούς, υφίστανται άλλοτε σοβαρές και άλλοτε μικρότερες βλάβες, οι οποίες και πάλι επισκευάζονται αμέσως.

Με τις σημερινές διαστάσεις οι περισσότεροι ναοί εμφανίζονται μετά το 1825.

Παρά το ότι αργότερα φαίνεται να είναι οι κατασκευές περισσότερο προσεγμένες, παραμένει πάντοτε το ίδιο πρόβλημα, όπως και με τα ισόγεια των σπιτιών. Η λίθινη κατασκευή τοποθετείται μόνο στη περιφέρεια του ναού. Ενδιαμέσως, δεν υπάρχει κανένας εγκάρσιος τοίχος για να κρατήσει τις δύο μακριές πλευρές, πράγμα που είναι εις βάρος της ευστάθειας του οικοδομήματος. Παρά τα προβλήματα αυτά, οι ναοί επιβίωσαν τα τελευταία 150 χρόνια, χωρίς να υποστούν τόσες ζημιές, ώστε να καταρρεύσουν.

Άξια προσοχής είναι η θεμελίωση των σπιτιών της Χώρας. Θα πρέπει να σημειωθεί, ότι η πόλη της Λευκάδας είναι χτισμένη πάνω σε έδαφος προσχωσιγενές, το οποίο καταλήγει σε θαλάσσια λάσπη και το υψόμετρο του ελάχιστα διαφέρει της επιφάνειας της θάλασσας. Η πόλις προστατεύεται έναντι του Ιονίου από αμμώδη έκταση, η οποία περικλείει την λιμνοθάλασσα και την πεδιάδα της Λευκάδας. Στις εκσκαφές θεμελίων βρίσκουμε σε 20-30 εκ. νερό κάτω από την επιφάνεια του εδάφους. Σε όλα αυτά θα πρέπει να προστεθεί και ο μεγαλύτερος συντελεστής σεισμικότητας της Ελλάδας, πράγμα που έδρασε και δρα καταλυτικά στις κατασκευές.

Η λύση που δόθηκε ήταν ιδιοφυής. Κάτω από την θεμελίωση τοποθετούσαν ένα πλέγμα από ξύλινα δοκάρια αγριόξυλων, σε δύο ή τρία επίπεδα επάνω στα οποία τοποθετούσαν την κυρίως θεμελίωση: Μείγμα (λάντζα) από ψιλή άμμο, από πελεκητές πέτρες και από σκόνη πορσελάνης. Ένα σύστημα που απαντάται μόνο στην Λευκάδα είναι ότι τα ξύλα πριν την χρήση τους ετοποθετούντο για 7 περίπου εβδομάδες στην **«μούτελη»**, την θαλάσσια δηλαδή λάσπη της λιμνοθάλασσας. Η εμπάπτιση τους στο νερό, **το στανιάρισμα** είχε σαν αποτέλεσμα να στεγανοποιούνται, **να δένουν**, όπως λέγεται.

Η εκ πρώτης όψεως αυτή η αντιφατική διαδικασία, προκάλεσε πολλά ερωτηματικά ως προς την ορθότητα της και την προέλευση της.

Η μέθοδος πέραν της προφορικής παραδόσεως, έχει διασταυρωθεί και από παλαιότερες γραπτές μαρτυρίες όπως π.χ σε συμβόλαιο του 1882 όπου διαβάζουμε: *«.....άπαντα τα ευρισκόμενα εντός του περιγραφόμενου μαγαζιού,.....διάφορες πέτρες πελεκημένες, διάφορα μπρατζόλια εντός της ενταύθα λίμνης.....»*

Μετά την διαδικασία αυτή τα ξύλα (όχι πάντα), αλείφονταν με πίσσα και κατράμι. Στον τομέα προστασίας του ξύλου εντάσσεται και η κοπή των ξύλων ορισμένη εποχή του έτους και από συγκεκριμένες περιοχές.

Πολλές γνώσεις στην διάρκεια των αιώνων και κάτω από αντίξοες συνθήκες ξεχάστηκαν. Άλλες εξακολούθησαν να ζουν, μια και η χρήση των ιδίων υλικών διαιώνιζε την παράδοση. Η Λευκάδα διασώζει στον τομέα αυτό μια μοναδική τεχνική ως προς την επεξεργασία και χρήση του ξύλου.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΚΑΙ ΜΟΡΦΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΤΟΥ ΝΑΟΥ

2.1 Γενικά στοιχεία

Ο παλαιός ιερός ναός της Υπεραγίας Θεοτόκου το Γενέσιον, ή της Παναγίας των Ξένων, ή παλαιότερα Παναγία Καρακονησά, κτίστηκε το 1718 ως ιδιωτικός ναός από τον Κωνσταντίνο Βαρβαρήγο αφού έλαβε άδεια από την Ενετική Κυβέρνηση και το 1723 ο ναός έγινε «συναδελφικός». Ο ναός βρίσκεται στο βορειοδυτικό μέρος της πόλης στην οδό Αγίας Παρασκευής.

Στο σεισμό του έτους 1769 ο ναός υπέστη μεγάλες βλάβες και ανοικοδομήθηκε εκ θεμελίων δια συνεισφορών το έτος 1785. ωστόσο υπάρχει και η γενική αναφορά για τους ναούς της Λευκάδας ότι καταστράφηκαν στον ισχυρό σεισμό του 1825. Ο ναός έλαβε τις σημερινές του διαστάσεις το 1836.

Το έτος 1973 ο ναός υπέστη βλάβες οι οποίες μετά τον σεισμό της 14^{ης} Αυγούστου 2003 οι οποίες επιτάθηκαν, με αποτέλεσμα την πτώση διακοσμητικών εξωτερικών και εσωτερικών στοιχείων καθώς και την δημιουργία μεγάλων ρηγματώσεων. Ο παλαιός αυτός ιερός ναός βρισκόταν σε χρήση μέχρι την 14^η Αυγούστου 2003.

Ο ιερός ναός, είναι τυπικό δείγμα αρχιτεκτονικού τύπου δρομικής μονόκλιτης βασιλικής, κατασκευασμένος (αρχικά) με απλή λιθοδομή από πέτρες αδούλευτες (αργολιθοδομή) χωρίς καμία προσπάθεια εξωραϊσμού ή διακόσμησης των εξωτερικών επιφανειών. Η επικάλυψή του γίνεται με ξύλινη «σαμαρωτή» κεραμοσκεπή και οριζόντια ξύλινη οροφή (ταβάνι), «την Ουρανία».

Στον ιερό ναό της Παναγίας των Ξένων υπάρχουν τέσσερις θύρες, μία στο μέσο κάθε μίας από τις επιμήκεις πλευρές, μία στο μέσο της δυτικής

πλευράς και μία δεύτερη πόρτα στον μεσημβρινό τοίχο που οδηγεί στο ιερό. Ο ναός έχει δύο προσόψεις (πρόσοψη λογαριάζεται εκείνη που ανοίγεται προς πλατεία ή δρόμο), η μία είναι δυτικά και η άλλη στο βορρά. Τα παράθυρα του ναού είναι δέκα, τα δύο είναι στην δυτική πρόσοψη και τέσσερα σε κάθε επιμήκη του πλευρά.

Ο ναός της Παναγίας των Ξένων, έχει τη βόρεια και τη δυτική πρόσοψη του περισσότερο περιποιημένες από άποψη εμφάνισης. Η δυτική πρόσοψη διαμορφώθηκε το 1839 όπως σημειώνεται στο κλειδί της κόγχης της πρόσοψης.

Οι θύρες του ναού έχουν υπέρθυρα τοξωτά με διακοσμητικά άνθη ενώ οι, από μαλακή πέτρα ορθογωνικές παραστάδες που τις σχηματίζουν, πατούν σε βάση με τροχίλο και σπείρες. Στην κύρια είσοδο του ναού (δυτική όψη) και πάνω από τη θύρα, υπάρχει το διακεκομμένο αψίδωμα.

Στα τέλη του 18^{ου} αιώνα και λόγω των πολλών και ισχυρών σεισμών που έπληξαν την Λευκάδα, οι ναοί σταμάτησαν να διακοσμούνται με τοιχογραφίες και άρχισε πια να εμφανίζεται η φορητή εικόνα. Για τον ίδιο λόγο, τα τέμπλα παύουν να κατασκευάζονται από τοίχο (πέτρες και τούβλα) και γίνονται πλέον ξύλινα.

Στον ιερό ναό υπάρχουν αξιόλογα έργα Λευκάδιων αγιογράφων και άλλων τεχνητών. Το ξύλινο τέμπλο του ναού, φέρεται να είναι το πρώτο έργο του Ευστάθιου Προσελάντη. Στο τέμπλο υπάρχουν επίσης έργα του Ιωάννη Ρούσσου, του Στυλιανού Δεβάρη, του Σπύρου Βεντούρα, του Σπύρου Σιδέρη και του Σπύρου Γαζή.

2.2 Καλλιτέχνες

Μερικά από τα αξιολογότερα έργα των καλλιτεχνών που εργάστηκαν στο ναό είναι:

- 1) Τα Δεσποτικά (Θεοτόκος ένθρονη, Χριστός ως Παντοκράτωρ, Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος) είναι έργα του Ιωάννη Ρούσσου, χρονολογημένα από το 1810. Εικονογραφικά τα Δεσποτικά αυτά ακολουθούν την παράδοση και είναι εμφανώς επηρεασμένα από την ιταλική τέχνη.
- 2) Η εικόνα με θέμα το Γενέσιον της Θεοτόκου. Είναι στο άκρο δεξιά του τέμπλου. Είναι σημαντικό έργο άγνωστου τεχνίτη και πιθανότατα του τέλους του 17^{ου} ή των αρχών του 18^{ου} αιώνα.
- 3) Η εικόνα της Κοιμήσεως της Θεοτόκου σχετικά με την προηγούμενη, παρότι είναι αξιόλογο έργο, είναι άγνωστου αγιογράφου, πιθανότατα όχι Λευκαδίτη, και της ίδιας όμως χρονικής περιόδου με την προηγούμενη εικόνα.
- 4) Η εικόνα της Αγίας Αικατερίνης βρίσκεται σε τζαμωτή κορνίζα. Είναι έργο, πιθανώς του δεύτερου μισού του 17^{ου} αιώνα και άγνωστου καλλιτέχνη. Η Αγία Αικατερίνη εικονίζεται κατά τον τύπο της Αγίας Αικατερίνης του Ιερ. Παλλαδά στη μονή Σινά.
- 5) Η μεγάλη η εικόνα των Τριών Ιεραρχών, είναι εντοιχισμένη στην άκρη του νότιου τοίχου σε κορνίζα με τζάμι. Θα μπορούσε ίσως να σχετιστεί με την εικόνα των Αγίων Αναργύρων στον ομώνυμο ναό της πόλεως. Είναι έργο άγνωστου αγιογράφου και πιθανότατα του δεύτερου μισού του 17^{ου} αιώνα ή των αρχών του 18^{ου}.
- 6) Ο Αρχάγγελος Γαβριήλ στο θυρόφυλλο του Διακονικού, είναι έργο του Στυλ. Δεβάρη καμωμένο στα 1813. Είναι ανυπόγραφο, αλλά βέβαιο έργο του ζωγράφου αυτού. Η Δυτική επίδραση είναι ισχυρή. Όλα τα παραπάνω έργα είναι αυγογραφίες σε σανίδι.
- 7) Ο Αρχάγγελος Μιχαήλ στο θυρόφυλλο της Προθέσεως, είναι ανυπόγραφο έργο του Σπυρ. Βεντούρα και ίσως της ίδιας ακριβώς περιόδου με το προηγούμενο θυρόφυλλο. Είναι ελαιογραφία μετριότατης τέχνης.

8) Ο Νυμφίος στο κεντρικό θυρόφυλλο είναι έργο και δωρεά του Λευκαδίτη αγιογράφου Βασιλ. Σιδέρη. Του ίδιου τα έργα είναι και οι ολότελα ιταλίζουσες ελαιογραφίες με σκηνές από το Δωδεκάορτο πάνω από το Δεσποτικό. Όλα τα άλλα έργα σ' αυτό το μέρος του τέμπλου ανήκαν στο προηγούμενο εικονοστάσι και είναι πιθανότατα ό,τι απομένει από τα έργα που εικονογράφησε το 1767 ο ιερέας Λεύκας.

9) Ο Νυμφίος (0,49x0,69μ.), σε τζαμωτή κορνίζα στο στηθαίο του γυναικωνίτη είναι έργο του Βεντούρα υπάρχει ένδειξη «Σπυρ. Βεντούρας εποίη». Είναι ελαιογραφία σε μουσαμά και από τα καλύτερα έργα του ζωγράφου. Οι ελαιογραφίες στο τέμπλο είναι έργα του Βασ. Σιδέρη. Στην κεντρική θύρα, που έχει θέμα «Ίδε ο Άνθρωπος», είναι και η υπογραφή του ζωγράφου.

10) Στους πλαϊνούς τοίχους είναι ελαιογραφίες του Σπυρίδ. Γαζή, από το έτος 1896 με θέματα από την Παλαιά Διαθήκη. Στον πίνακα της Ευλογίας του Ιακώβ, που είναι πάνω από το Δεσποτικό Θρόνο, σημειώνεται χρονολογία 1896. Σε όλους τους πίνακες σημειώνεται ότι έγιναν με έξοδα του Σπυρίδ. Π. Προσαλέντη (Μαϊστράλη). Στο κέντρο της οροφής είναι μία μεγάλη ελαιογραφία σε κορνίζα στρογγυλή και έχει θέμα τη Στέψη της Θεοτόκου και επιγραφή «δαπάνη Σπυρ. Προσαλέντη έτος 1895 Μαρτίου 22».

2.3. Ζωγράφοι

Δεβάρης Στυλιανός (Κορνάρος)

Είναι ο σημαντικότερος από τους αγιογράφους Δεβάρηδες και ένας από τους πέντε καλύτερους που έδωσε η Λευκάδα. Γεννήθηκε το έτος 1745 και πέθανε το έτος 1813.

Βεντούρας Σπυρίδων

Γεννήθηκε το έτος 1761 στην Λευκάδα σε μια περίοδο που υπήρχαν καλοί τεχνίτες και κίνηση στη ζωγραφική αυτά τα στοιχεία απετέλεσαν την

παρακίνηση για όσους είχαν κλίση. Μετά τις σπουδές του στη Βενετία επανέκαμψε και επιδόθηκε στην αγιογραφία και στην προσωπογραφία.

Πέθανε το έτος 1835 και ετάφη εντός του Ναού της Παναγίας των Ξένων.

Ρούσσοις Ιωάννης

Γεννήθηκε στις 4 Ιουνίου 1779, μεγάλωσε σε περιβάλλον ανθρώπων με μόρφωση και ευγένεια, οικογένεια που έδωσε στον τόπο διακεκριμένους πολίτες. Τα χαρακτηριστικά των έργων του είναι η λεπτή γραμμή, ο μαλακός χρωματισμός, χλωμό και γλυκό φως, η προτίμηση στα λάδια, ψιλόκορμα και λυγρά σώματα, επιδιώκει πάντα την ευγένεια της στάσης και της κίνησης και το χώρισμα της εικόνας σε δύο σχεδόν ίσες ζώνες. Πέθανε στις 15 Οκτώβρη 1772.

Γαζής Σπυρίδων

Γεννήθηκε στη Λευκάδα στις 2 Φεβρουαρίου 1835 και πέθανε στις 19 Νοέμβρη 1920. Μαθήτευσε στον Αγιογράφο Γεώργιο Πατσάρα και αργότερα στη Ζάκυνθο στον Νίκα. Έζησε αρκετά χρόνια στην Ιταλία. Μετά την επιστροφή του ασχολήθηκε αποκλειστικά με την αγιογραφία. Δούλευε και ζωγράφιζε ασταμάτητα όλο τον καιρό. Αν και αγιογράφος υπήρξε άνθρωπος με ζωή «μποέμικη». Υπάρχουν έργα δουλεμένα με επιμέλεια, που δείχνουν την επιδεξιότητα του και άλλα που μπορούν να χαρακτηριστούν χειρωνακτικές εργασίες (π.χ οι ελαιογραφίες της Παναγίας των Ξένων). Μέσα στην πόλη υπάρχουν έργα του σχεδόν σε όλους τους ναούς, εκτός από τον Άγιο Μηνά. Με αυτόν χάθηκε η παράδοση της Λευκάδας και συνδέθηκε με την ιταλική τεχνοτροπία.

2.4. Ξυλογλύπτες

Προσελάντης ή Μαιστράλης Ευστάθιος

Γεννήθηκε το 1857 και πέθανε στις 21 Δεκεμβρίου 1922 στην Λευκάδα σε ηλικία 65 ετών. Ήταν ο καλύτερος τεχνίτης του καιρού του.

Καλλιτεχνική φυσιογνωμία με φαντασία και λεπτό επιδεξιότατο χέρι. Το παλαιότερο έργο του είναι το τέμπλο της Παναγίας των Ξένων. Έχει δώσει τη μορφή νεοκλασικού διώροφου κτιρίου. Όταν άρχισε να επιμελείται το τέμπλο της Μονής της Φανερωμένης ήταν πλέον εντελώς παράλυτος.

2.5. Χρυσικοί

Βαρβαρίγος ή Σινιορίνι Αντώνιος

Γεννήθηκε το έτος 1743. Απέκτησε πολλά παιδιά που στη συνέχεια πέθαναν. Έφτιαξε το ασημένιο Ευαγγέλιο της Παναγίας των Ξένων.

Πηγές τόσο για τα ιστορικά στοιχεία του ναού όσον και των καλλιτεχνών είναι :

1. Τόμος Γ΄ «Η Χριστιανική Τέχνη στη Λευκάδα», Πάνος Ροντογιάννης, 1974.
2. «Ναοί και Μοναί Λευκάδος», Κωνσταντίνου Γ. Μαχαιρά, 1957.
3. «Μεταβυζαντινά Μνημεία της Λευκάδος», Θωμά Μ. Προβατάκη, 1971.
4. «Χριστιανική Ζωγραφική», Εταιρία Λευκαδικών Μελετών, 1999.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3⁰

ΣΥΝΟΠΤΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ ΣΤΗ ΣΕΙΣΜΙΚΗ ΔΟΝΗΣΗ ΤΗΣ 14^{ΗΣ} ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 2003.

3.1. Ιστορικό δόνησης

Στις 08:15 το πρωί της 14^{ης} Αυγούστου 2003, ισχυρός σεισμός μεγέθους $M=6,4$ της κλίμακας Ρίχτερ έπληξε την Λευκάδα και τις απέναντι ακτές (τμήματα Νομών Αιτωλοακαρνανίας και Πρέβεζας), περιοχές που κατατάσσονται στην ανώτερη ζώνη σεισμικότητας της Ελλάδας.

Ο σεισμός έγινε αισθητός με ιδιαίτερη σφοδρότητα στην Λευκάδα, προκάλεσε ζημιές σε αρκετά κτίρια, σοβαρές κατολισθήσεις στην περιοχή περί τον Άγιο Νικήτα (οι οποίες έπληξαν και την επαρχιακή οδό), παραμένουσες μετακινήσεις στο κρηπίδωμα του λιμανιού και σοβαρές βλάβες στο δίκτυο ύδρευσης.

Ευτυχώς υπήρξε μόνο μία (και μάλιστα μερική) κατάρρευση κτιρίου. Το γεγονός αυτό, σε συνδυασμό με ότι την ώρα του σεισμού δεν υπήρχε αξιόλογη κυκλοφορία οχημάτων στον επαρχιακό δρόμο όπου σημειώθηκαν κατολισθήσεις και πτώσεις βράχων, δεν υπήρξαν απώλειες ζωής, ούτε σοβαροί τραυματισμοί.

3.2. Συνοπτική αναφορά των επιπτώσεων του σεισμού

Δεδομένης της σφοδρότητας της σεισμικής δόνησης (χαρακτηριστικό το ότι στην πόλη της Λευκάδας οι δρόμοι γέμισαν από σπασμένα κεραμίδια από τις στέγες των κτιρίων), η συμπεριφορά των κατασκευών, ως συνόλου,

μπορεί να χαρακτηριστεί ικανοποιητική, γεγονός που υποδηλώνει την ανταπόκριση των μηχανικών αλλά και των κατοίκων της Λευκάδας στις απαιτήσεις της δόνησης σε μία σεισμογενή περιοχή. Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν παρατηρήθηκαν βλάβες, σε μερικές περιπτώσεις σοβαρές, όπως αναφέρεται πιο κάτω.

Όσον αφορά τις κατολισθήσεις, αυτές συνέβησαν σε περιοχή με ιδιαίτερα χαλαρά εδάφη (χαρακτηριστικό τοπωνύμιο «Κάθισμα» στην εγγύς περιοχή). Βράχοι μεγέθους μέχρι και Ι.Χ. αυτοκινήτου αποκολλήθηκαν από την πλαγιά και κατρακύλησαν μέχρι την θάλασσα, ενώ κάποιοι «βομβάρδισαν» την επαρχιακή οδό προς Άγιο Νικήτα.

Οι μετακινήσεις του κρηπιδώματος στο λιμάνι της πόλης ήταν της τάξεως των 20cm, δεν δημιούργησαν ιδιαίτερο πρόβλημα και οι εξαιτίας αυτών προσκληθείσες ρωγμές στην παραλιακή οδό αποκαταστάθηκαν άμεσα. Σοβαρότερες ζημιές όμως υπήρξαν σε άλλα λιμάνια του νησιού.

3.3. Συμπεριφορά των κτιρίων

Το νησί της Λευκάδας βρίσκεται σε περιοχή ιδιαίτερης υψηλής σεισμικότητας, πάντα ανήκε στην υψηλότερη ζώνη σεισμικότητας και έχει κατά καιρούς πληγεί από ισχυρούς σεισμούς, με χαρακτηριστικότερο αυτόν του 1948. Ωστόσο δεν είχαν λάβει ποτέ χώρα μαζικές καταρρεύσεις κτιρίων, με αποτέλεσμα ο δομικός πλούτος του νησιού να περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό από παλαιότερα κτίρια, οικοδομημένα βάσει παλαιότερων κανονισμών, ή και πριν την θέσπιση του πρώτου αντισεισμικού κανονισμού της χώρας. Αρκετά κτίρια, (ορισμένα από τα οποία είναι χαρακτηρισμένα διατηρητέα), προϋπήρχαν του σεισμού του 1948.

α) Κτίρια με φέροντα οργανισμό από λιθοδομή.

Στην πόλη της Λευκάδας υπάρχουν καλοδιατηρημένα κτίρια αυτής της κατηγορίας, τα περισσότερα των οποίων είναι ηλικίας άνω των 60 ετών, ορισμένα είναι διατηρητέα και κάποια είναι ιστορικά μνημεία. Η μεγάλη επιτάχυνση του σεισμού προξένησε σε αρκετές περιπτώσεις τις χαρακτηριστικές χιαστί ρωγμές. Ένεκα της καλής δόμησης των κτιρίων αυτών οι τοιχοδομές τους δεν έχουν αποδιοργανωθεί, έχουν ωστόσο αποκλίνει από την κατακόρυφο και εκτιμάται ότι η αποκατάσταση τους είναι εφικτή.

β) Κτίρια με φέροντα οργανισμό μικτό, αποτελούμενο από συνδυασμό ξύλινων μελών και τοιχοποιίας.

Τα κτίρια αυτά έχουν την δική τους ιστορία. Αποτελούν μια σοβαρή προσπάθεια των κατοίκων να δομήσουν σε παλαιότερες εποχές κτίρια με ασφαλή απόκριση στους σεισμούς. Είναι ευτύχημα ότι σώζονται πολλά από αυτά και λειτουργούν μέχρι σήμερα. Έχουν μελετηθεί σε ικανοποιητικό βαθμό όσον αφορά το δομητικό τους σύστημα ωστόσο ο συγκεκριμένος τρόπος δόμησης χρήζει περαιτέρω έρευνας.

Επειδή η λαμαρίνα χρησιμοποιείται αρκετές φορές ως επικάλυψη των τοίχων εξωτερικά, αρχικά δίνεται η «απατηλή» εντύπωση ότι στα κτίρια αυτά δεν υπάρχουν βλάβες.

Η σφοδρότητα του τελευταίου σεισμού, σε συνδυασμό με την πραγματοποιηθείσα διεύρυνση των ανοιγμάτων στο ισόγειο αρκετών τέτοιων κτιρίων, όπως και η αλληλεπίδραση εφραπτόμενων μεταξύ τους κτιρίων, προκάλεσε σε αρκετές περιπτώσεις βλάβες και απόκλιση από την κατακόρυφο.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

4. 1. ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η καταγραφή της υφιστάμενης κατάστασης του Ναού της «Παναγίας των Ξένων» προέκυψε από τα στοιχεία της αυτοψίας , των επιθεωρήσεων και των μετρήσεων στο μνημείο.

4.1.1 Γενικά

Ο φέρων οργανισμός του ιερού ναού, είναι αργολιθοδομή με επίχρισμα στα δύο όρια (ανατολικά και μεσημβρινά) ενώ στις άλλες πλευρές δυτικά και αρκτικά η τοιχοδομή είναι με ισόδομο εγχώριο πωρόλιθο.

Το κυρίως δομικό διακοσμητικό υλικό της "Παναγίας των Ξένων" είναι ο πωρόλιθος. Τα Αρχιτεκτονικά Στοιχεία της κύριας και της αρκτικής όψης είναι η «γεωμετρική τοιχοδομή και τα στοιχεία διάκοσμου στις εισόδους και στα παράθυρα. Ο διάκοσμος αυτός προέκυψε από την διαμόρφωση της ασβεστολιθικής μαλακής πέτρες τον πωρόλιθο. Τόσο η στέγη όσο και η ξύλινη ουρανία φέρονται απευθείας ή έμμεσα από ξύλινους στύλους της εσωτερικής ξύλινης επένδυσης. Όμως λόγω της επελθούσας γενικής υποβάθμισης και χαλάρωσης (υγρασίες-σεισμός) μέρος των φορτίων των ξύλινων ζευκτών φέρεται από τις επιμήκεις τοιχοδομές.

Η τοιχοδομή μέχρι το ύψος 5,10m περίπου περιμετρικά είναι πάχους 65cm. Η δομή των περιμετρικών φερόντων τοίχων είναι ενιαία και αποτελείται από αργολιθοδομή εσωτερικά από φυσικούς λίθους και καταλήγει εξωτερικά σε ισοδομικό σύστημα δόμησης από πωρόλιθο. Η εσωτερική άποψη

της περιμετρικής τοιχοδομής του Ναού δεν είναι εμφανής διότι είναι καλυμμένη με ξύλινη επένδυση η οποία φέρεται σε ξύλινους ορθοστάτες σε απόσταση περίπου 25cm από την εσωτερική παρειά της ανεπίχριστης περιμετρικής τοιχοδομής. Το δυτικό αέτωμα του ναού φέρεται επισκευασμένο, όπως και η επικάλυψη της στέγης (κεραμίδια - υγρομονωτική μεμβράνη) τα δάπεδα, και οι επιχρισμένες (σοβατισμένες) τοιχοποιίες.

Το κονίαμα δόμησης των τοίχων κατατάσσεται στον τύπο του ασβεστοκονιάματος. Λόγω του σεισμού του 2003 οι δύο επιμήκεις τοιχοδομές, βόρεια και μεσημβρινά παρουσιάζουν ρηγματώσεις λοξής διεύθυνσης, που αρχίζουν από τις γωνίες των ανοιγμάτων των παραθύρων της τοιχοδομής και εκτείνονται προς όλες τις διευθύνσεις όπου αρκετές από αυτές τις ρωγμές ξεκινούν από την βάση ιδιαίτερα στις θέσεις όπου υπάρχουν τα ανοίγματα θυρών. Οι περισσότερες βλάβες αυτού του τύπου, έχουν εμφανιστεί στις δύο επιμήκεις τοιχοδομές. Επίσης έντονες διαγώνιες ρηγματώσεις καταγράφηκαν κυρίως στη δυτική και λιγότερες στην ανατολική όψη του Ναού εκεί που γειτνιάζουν το κέλυφος της κόγχης του ιερού με το ανατολικό αέτωμα.

Φωτογραφία 3. Ρηγματώσεις αρκτικά, μεσημβρινά και δυτικά του Ναού

4.1.2. Διαζώματα και ελκυστήρες.

Ο τύπος διαζώματος του ναού περιμετρικά βρέθηκε να είναι από οπλισμένο σκυρόδεμα. Τα διαζώματα αυτά αποτελούν βασικά δομικά στοιχεία που ασκούν σημαντική επιρροή στην σεισμική απόκριση του δομήματος.

Τα διαζώματα από οπλισμένο σκυρόδεμα δεν είναι άμεσα εμφανή εσωτερικά αφού είναι ενσωματωμένα και είναι προφανές ότι λειτουργούν και ως ελκυστήρες εντός του επιπέδου της τοιχοδομής.

Σημαντική κρίνεται η λειτουργία των συνεχών οριζόντιων διαζωμάτων, στην ενίσχυση της εκτός επιπέδου καμπτικής λειτουργίας της τοιχοποιίας, διότι αναλαμβάνοντας τις οριζόντιες σεισμικές φορτίσεις κάθετα και παράλληλα στο επίπεδο του τοίχου μεταβιβάζουν αυτές στους εγκάρσιους φέροντες τοίχους.

Φωτογραφία 4. Δυτική άποψη του Ναού με εμφανή την θέση του οριζόντιου διαζώματος

4.1.3. Σύνθεση του φέροντα οργανισμού.

Όπως προέκυψε από τις θέσεις αποκάλυψης της λιθοδομής στο εσωτερικό της στέγης καθώς και στις παρειές των πλάγιων κύριων εισόδων κ.λ.π., ο φέρων οργανισμός του ναού δεν εμφανίζει μεγάλη ποικιλία και πολυτυπία αλλά τόσο η αργολιθοδομή εσωτερικά όσο και η εξωτερική ισόδομη όψη με την μεταξύ τους πλοκή και διάταξη ακολούθησαν την εξέλιξη της δομητικής τεχνικής στην εποχή της κατασκευής τους.

4.1.4. Σύνθεση του ξύλινου φορέα του Ιερού Ναού.

Εξωτερικά με απλό οπτικό έλεγχο, διαπιστώθηκε εμφανής βύθιση των αμειβόντων επικλινών των ξύλινων ζευκτών και του κορφιά της στέγης.

Τα κυρίως ζευκτά, φέρονται συμμετρικά από οριζόντια δοκό που διατρέχει εσωτερικά την περίμετρο στο πάχος της ξύλινης επένδυσης και από τις επιμήκεις εξωτερικές τοιχοδομές στην στέψη μέσω των διαζωμάτων από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Από τον έλεγχο που έγινε, προέκυψε ότι τα υπάρχοντα διαζώματα από οπλισμένο σκυρόδεμα προσφέρουν στήριξη στα άκρα των κυρίων ζευκτών. Έτσι η έδραση ορισμένων κυρίως ζευκτών γίνεται σημειακά, δίχως συμβατότητα κίνησης της στέψης της τοιχοδομής και σε αντίθεση με τον αρχικό σχεδιασμό όπου ο φορέας της στέγης είχε προβλεφθεί «σαμαρωτός». (διπλό δομικό σύστημα της Λευκάδας).

Οι δυσκολίες αυτοψίας και επιθεώρησης τόσο εσωτερικά της στέγης και ιδιαίτερα εντός της ξύλινης περιμετρικής επένδυσης των τοίχων όπως γίνεται κατανοητό ήταν μεγάλες. Ωστόσο, παρά τα τεχνικά και λειτουργικά προβλήματα, η προσπάθεια μας για απόκτηση γνώσης περί της κατάστασης τους, έγινε κατορθωτή δειγματοληπτικά και παρουσίασε (κατ' αρχήν) αρνητικές εκπλήξεις περισσότερο για την δομή της τοιχοποιίας και την κατάσταση σήψης που βρέθηκαν οι φέροντες σύλοιοι της ξύλινης επένδυσης.

Εσωτερικά ο ναός καλύπτεται με οριζόντιο ξύλινο ταβάνωμα (ουρανία) με ήπια κυκλική διαμόρφωση στα άκρα προς τις δύο επιμήκεις τοιχοδομές. Το σανίδωμα της ουρανίας είναι αναρτημένο στους ελκυστήρες των ξύλινων ζευκτών και καλύπτει όλα τα ζευκτά της στέγης. Εσωτερικά ο κυρίως ναός (όπως προαναφέρθηκε) ήταν καλυμμένος με ξύλινη επένδυση ή οποία στηρίζεται σε ξύλινους ορθοστάτες σε απόσταση περίπου 25cm από την εσωτερική παρειά της τοιχοδομής. Η ξύλινη επένδυση κοσμείται με χρώματα και διάφορα σχέδια.

Φωτογραφία 5. Άποψη αποσαθρωμένου διατμητικού στοιχείου τοιχοδομής

4.1.5. Αξιολόγηση του πατώματος γυναικωνίτη

Το διάφραγμα αποτελείται από σανίδωμα καρφωμένο επί ισχυρών ξύλινων δοκών σε αποστάσεις 1.00m περίπου διατομής 20/25cm, στο κάτω μέρος υπάρχει «ταβάνωμα» επίσης καρφωμένο επί των κάτω πελμάτων των ξύλινων δοκών. Το διάφραγμα του πατώματος εμφανίζει σημαντική διαφοροποίηση κατά τις δύο κύριες διευθύνσεις του, εξαιτίας της έδρασης των ξύλινων φερόντων δοκών επί των κατακόρυφων φερόντων στοιχείων τοιχοδομής δυτικά και ανατολικά επί των δύο εσωτερικών κιόνων.

Παρατηρείται κλίση της στάθμης του γυναικωνίτη από τη δύση προς την ανατολή. Η ακαμψία που εξασφαλίζεται δεν είναι μεγάλη όσο αναμενόταν κυρίως λόγω χαλαρής σύνδεσης και δευτερευόντως από μερική σήψη των ξύλων.

4.1.6. Αξιολόγηση της στέγης.

Το διάφραγμα της στέγης είναι ισχυρό και αποτελείται από ξύλινες δοκούς (ζευκτό) με τεγίδες και σανίδωμα. Το οριζόντιο σανίδωμα της ουρανίας (στα άκρα καμπυλωτό) φέρεται από τους ξύλινους ελκυστήρες του ζευκτού και από επιμήκη ξύλα στα άκρα, όμως φέρεται από την ξύλινη περιμετρική επένδυση των τοίχων. Η στήριξη της στέγης ωστόσο, δεν διακρίνεται με σαφήνεια για την συνεργασία της τόσο με τις τοιχοδομές όσο και με τους στύλους της ξύλινης επένδυσης των κατακόρυφων διαφραγμάτων. Η στέγη κατά τμήματα παρουσιάζεται με σχετικά νέα υλικά, κυρίως όσον αφορά το σανίδωμα, τις τεγίδες και τα κεραμίδια. Τα ζευκτά, είναι τοποθετημένα παράλληλα με την μικρή διάσταση του δομήματος ανά 1.40m περίπου και η τελική επικάλυψη της στέγης εξασφαλίζεται με ρωμαϊκά κεραμίδια.

Ο φορέας της στέγης, φερόταν ιδιαίτερα παραμορφωμένος καθώς είχε αναπτυχθεί βέλος κάμψης στους αμείβοντες και στο διαχωριστικό γυναικωνίτη-χώρου στέγης, ενώ ορισμένα ξύλινα τμήματα (του κυρίως φορέα) παρουσίαζαν γήρανση και γενική φθορά. Λόγω της χαλαρότητάς τους αρκετοί σύνδεσμοι φέρονταν συμπληρωμένοι με ξύλινες γωνιές.

4.1.7. Τύπος πατώματος γυναικωνίτη και της ξύλινης ζευκτής στέγης.

Τα βασικά χαρακτηριστικά του ξύλινου πατώματος του γυναικωνίτη και του ξύλινου πατώματος της στέγης άνωθεν του γυναικωνίτη, επηρεάζουν καθοριστικά τη συμπεριφορά του όλου δομήματος.

4.1.8. Δάπεδο Ναού.

Το δάπεδο του κυρίως ναού είναι ανακατασκευασμένο σχετικά πρόσφατα (προ 35 ετών) με νέα μαρμαροθέτηση πάνω σε πλάκα από σπλισμένο σκυρόδεμα.

Φωτογραφία 6.. Αποψη δαπέδου

4.1.9. Εξωτερικός διάκοσμος.

Άξια σημείωσης είναι τα διάφορα λίθινα «γλυπτά» από τοπικής προέλευσης πωρόλιθο που ευρίσκεται στα θυρώματα και στα υπέρθυρα. Επίσης στη δυτική και στη βορεινή πλευρά αναπτύσσονται υπέρθυρα τοξωτά με συνήθη γλυπτά διακοσμητικά άνθη, με τετράγωνες αυλακωτές παραστάσεις εδράζονται σε χαμηλά βάθρα ή σε βάσεις με τροχίλο και σπείρες. Ανάντη οι ραβδώσεις καταλήγουν σε είδος κιονόκρανου ιωνικού ή κορινθιακού ρυθμού. Όλα αυτά τα στοιχεία κατατάσσονται σε στοιχεία του ρυθμού μπαρόκ και εισέβαλαν από την δύση. Λόγω της σεισμικής δράσης της 14.8.2003 μέρος

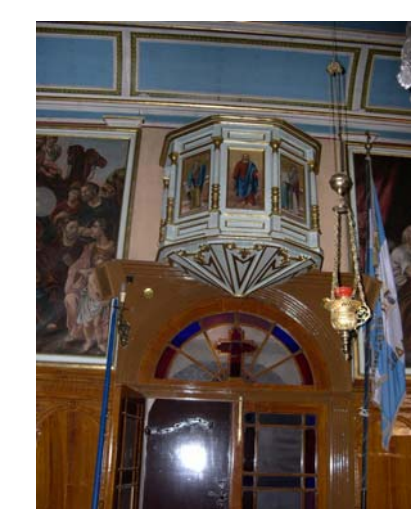
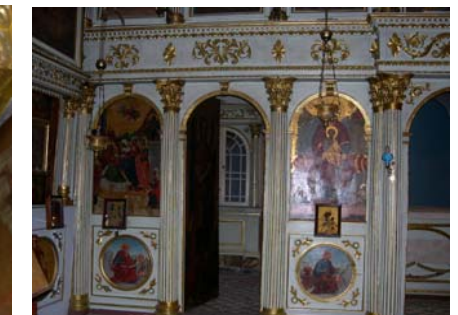
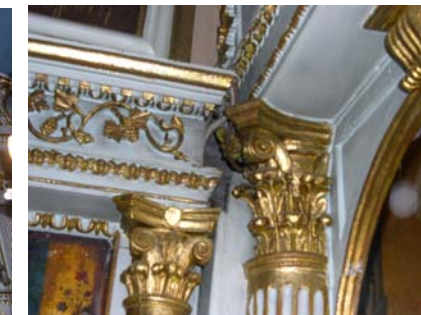
του εξωτερικού διακόσμου αποκολλήθηκε και κατέπεσε κυρίως από την βόρεια όψη.

Φωτογραφία 7. Άποψη εξωτερικού διακόσμου στη δυτική και στην αρκτική πλευρά

4.1.10. Εσωτερικός διάκοσμος.

Αντίστοιχα προς τον εξωτερικό διάκοσμο σημαντικός είναι ο ξύλινος διάκοσμος το τέμπλο και τα ανάγλυφα εντός του ναού. Όπου έχουν κατασκευασθεί δεσποτικοί θρόνοι -εικονοστάσια- αναλόγια.

Φωτογραφία 8. Τέμπλο , εσωτερικός διάκοσμος

4.1.11. Ετοιμόρροπα τμήματα.

Μετά το σεισμό, στην μεσημβρινή και στην βορεινή πλευρά εξωτερικά επικρέμονταν σοβάδες και πέτρινα περιθυρώματα.

Κρίθηκε απαραίτητη η προσεκτική αφαίρεση τους, η συντήρηση τους, η φύλαξη τους και μετά την αποκατάσταση των τοιχοδομών ακολούθησε η προσεκτική επανατοποθέτηση τους, όπως είναι τα λίθινα, «γλυπτά» μέρη στα θυρώματα, στα υπέρθυρα, οι κίονες, τα αψιδωτά κ.λ.π.

Φωτογραφία 9. Πτώσεις αρχιτεκτονικών στοιχείων και διάκοσμου περιθωρωμάτων

4.1.12. Σχηματισμός γκριζόμαυρης κρούστας.

Λόγω ανάπτυξης ποικίλης βιολογικής δράσης, στις πλευρές όπου υφίσταται ισοδομική τοιχοποιία, παρατηρήθηκε ανάπτυξη γκριζας κρούστας εξωτερικά. Η παρουσία μικροοργανισμών είναι αποτέλεσμα των υψηλών ποσοστών υγρασίας των λιθοδομών, καθώς και της συγκεκριμένης σύστασης των λίθων, παράμετροι οι οποίες ως γνωστόν, ευνοούν την ανάπτυξη ποικιλίας βιολογικών ειδών.

Κρίθηκε απαραίτητο λοιπόν να διαγνωσθεί η παρουσία ανερχόμενης υγρασίας, αλλά και το ενδεχόμενο μη αποτελεσματικής απορροής των

ομβρίων από την ανωδομή. Εκτός από τη διάβρωση του ισοδομικού πωρόλιθου που προκαλεί η παρουσία μικροοργανισμών, εντοπίζονται και φθορές που εκδηλώνονται ως απώλεια υλικού και οι οποίες μπορεί να αποδοθούν στη χημική και μηχανική δράση του νερού. Η εμφάνιση γκριζόμαυρης κρούστας στον πωρόλιθο προκλήθηκε κυρίως από τη βιολογική δραστηριότητα και από άλλες πηγές ρύπανσης.

4.1.13. Ηλεκτρομηχανολογικό δίκτυο.

Η κατάσταση της υφιστάμενης εγκατάστασης του ηλεκτρικού δικτύου (καλωδιακές οδεύσεις δίχως μηχανική προστασία επί των ξύλινων επιφανειών) κρίθηκε επικίνδυνη - αποσπασματική - κατά τμήματα προσβλητική για το μνημείο. Μετά από όλα αυτά, προέκυψε αβίαστα η ανάγκη ίδρυσης νέου δικτύου.

- Στην συνέχεια γίνεται αναφορά της ηλεκτρικής εγκατάστασης του ναού της Παναγίας των Ξένων.

Η υπάρχουσα εγκατάσταση του ηλεκτρικού δικτύου χαρακτηρίστηκε αποσπασματική - πρόχειρη, δίχως μηχανική προστασία και επικίνδυνη.

Αναλυτικά:

Στη νότια εξωτερική πλευρά της εκκλησίας υπήρχε μετρητής ηλεκτρικής ενέργειας, ενώ παράλληλα ο ηλεκτρικός πίνακας βρισκόταν εσωτερικά του ναού στο χώρο του «παγκαριού».

Από τον ηλεκτρικό πίνακα που υπήρχε στο χώρο του παγκαριού, γίνονταν ο χειρισμός των πολυελαίων και λοιπών φωτιστικών.

Στο χώρο του ιερού υπήρχαν επίσης φωτιστικά και ρευματοδότες οι οποίοι ενεργοποιούνταν μέσω τοπικών διακοπών. Οι εμφανείς τοποθετημένες καλωδιώσεις ήταν τύπου ΝΥΜ κ.λ.π. οι οποίες στην

μεγαλύτερή τους έκταση ευρίσκονταν εκτεθειμένες δίχως μηχανική προστασία όμοια και άλλες μη εμφανείς οδεύσεις κυρίως στην στέγη.

Ορατές ήταν και οι καλωδιώσεις στο εσωτερικό ξύλινο περίβλημα του ναού καθώς και στο τέμπλο στο χώρο του ιερού. Ενδεικτικές είναι οι εικόνες του φωτογραφικού τεύχους

Φωτογραφία 10. Καλωδιώσεις στο ξύλινο περίβλημα

Η ύπαρξη αυτών των καλωδίων σκοπό είχε την τροφοδοσία των ρευματοδοτών και φωτιστικών οι οποίοι είναι τοποθετημένοι επίσης σε ξύλινες επιφάνειες. Όμοια επικίνδυνες χαρακτηρίστηκαν και οι θέσεις διέλευσης «γυμνών καλωδίων» στο χώρο της στέγης εσωτερικά της ξύλινης οροφής (ουρανίας), στα ξύλινα ζευκτά.

Φωτογραφία 11. Καλωδιώσεις στο εσωτερικό των ξύλινων επιφανειών

4.2 ΠΑΘΟΛΟΓΙΑ

Ο φέρων οργανισμός του Ιερού Ναού σήμερα, παρουσίαζε σημαντικές βλάβες που οφείλονταν σε σεισμικές δράσεις, σε γήρανση υλικών και σε φυσικοχημικές δράσεις. Όλες αυτές οι αιτίες, έδρασαν περισσότερο σε συνδυασμό και ολιγότερο μεμονωμένα.

Η συνολική χαλάρωση των μερών της ξύλινης εσωτερικής επένδυσης και της ζευκτής στέγης λόγω φθορών, από φυσικοχημικές δράσεις, μετέτρεψε την υφιστάμενη στέψη της τοιχοδομής από οπλισμένο σκυρόδεμα (σενάζ) σε σημαντική στήριξη, στοιχείο προφανώς αρνητικό για την σεισμική απόκριση του μνημείου συνολικά. Αποτελεί ίσως την κυριότερη αιτία των καταγραφουσών ζημιών. Αποτέλεσμα αυτής της λειτουργίας είναι η εμφάνιση διαγώνιων ρηγματώσεων, καθώς και των καταγραφεισών αποκλίσεων των τοιχοδομών από την κατακόρυφο. Χαρακτηριστικό ήταν το αποτέλεσμα της μέτρησης αποκλίσεων της στέψης των επιμήκων τοιχοδομών προς τα έξω (8cm στη ανατολικομεσημβρινή γωνία) καθώς και τα φουσκώματα των ισόδομων πωρόλιθων (κατά 3~4cm).

Από τον λεπτομερή έλεγχο εσωτερικά στη στέγη, διαπιστώθηκαν επίσης ορισμένα σαθρά ξύλινα τμήματα.

Στον Ναό παλαιότερα, έγιναν εργασίες έμφραξης των ρωγμών τοιχοποιίας τόσο στο χώρο του Ιερού (ανατολικά) όσο και του γυναικωνίτη (δυτικά) καθώς και νέα κονιάματα στα σημεία της επέμβασης. Μετά τον σεισμό της 14^{ης} Αυγούστου 2003) οι ρωγμές αυτές ξαναεμφανίσθηκαν στις ίδιες θέσεις ή σε παραπλήσιες.

Στο μνημείο επίσης παρατηρήθηκαν γκριζόμαυρες κρούστες επί των ισοδομικών στοιχείων του πωρόλιθου, που αποδόθηκαν σε φαινόμενα ανερχόμενης υγρασίας από το έδαφος, καθώς και στη χρήση μη συμβατών υλικών σε σωστικές επεμβάσεις, όπως η εφαρμογή κονιαμάτων τσιμεντοειδών

για τις σφραγίσεις των αρμών. Στα συγκεκριμένα σημεία είχαν πραγματοποιηθεί μη συμβατές επεμβάσεις με κονιάματα τσιμέντου, προκειμένου να αντιμετωπισθούν στατικά προβλήματα που αφορούσαν γεωμετρικές μεταβολές και ανοίγματα των αρμών. Η ασυμβατότητα αυτή των χρησιμοποιηθέντων κονιαμάτων οφείλονταν στη διαφορετική μικροδομή και μηχανική συμπεριφορά των υλικών αυτών καθώς και στην υψηλή περιεκτικότητά τους, σε θειικά άλατα. Πέραν του αισθητικού προβλήματος, η ανάπτυξη βιολογικής κρούστας είναι γνωστό ότι προκαλεί αλλοίωση των πωρόλιθων και υδρόλυση των συστατικών του.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 5^ο

5.1. ΠΡΟΤΑΘΕΙΣΕΣ ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ

Στη φάση ενίσχυσης κάθε παλαιάς μνημειακής κατασκευής με κύριο φέροντα οργανισμό λιθοδομή και στέγη ξύλινη κεραμοσκεπή, παρατηρείται πάντα αυξημένη ανάγκη συστάσεων και πρακτικών κανόνων. Οι λόγοι που επιβάλουν αυτή την ανάγκη ήταν:

- Τα υλικά και οι τεχνικές ενίσχυσης που υιοθετήθηκαν, έλαβαν υπ' όψιν τους τις υπάρχουσες Διεθνείς Αρχές και τις επικρατούσες αναστηλωτικές αντιλήψεις έτσι ώστε να μην θίγεται η αυθεντικότητα του μνημείου.

Οι παρεμβάσεις που προτάθηκαν σκοπό είχαν να προσδώσουν στερέωση και ενίσχυση :

- Τοποθέτηση συστήματος μεταλλικών ελκυστήρων εξωτερικά του μνημείου ως περίσφιξη και περιδεδση καθ' όλη τη διάρκεια της επέμβασης.
- Δημιουργία αρμού μεταξύ του φορέα του Ναού και των περιτοιχίσεων του οικοπεδικού χώρου.
- Τοποθέτηση συζυγών λίθινων κλειδιών στις ρωγμές των τοιχοδομών με λιθοσώματα ίδιας προέλευσης (λιθοσυρραφές).

Φωτογραφία 12. Χυτά κλειδιά εσωτερικά της τοιχοδομής στον Ναό Παναγίας των Ξένων.

- Κατασκευαστική σύνδεση διαζώματος στέψης στην περιμετρική τοιχοδομή στις γωνίες.
- Προετοιμασία εφαρμογής εισπίεσης τσιμεντενέματος εσωτερικά στην φέρουσα τοιχοδομή και αρμολόγηση. Εφαρμογή τσιμεντενέσεων.

Φωτογραφία 13. Εφαρμογή τσιμεντενέσεων εσωτερικά του Ναού της Παναγίας των Ξένων.

- Γενικός έλεγχος ξύλινων κιόνων του γυναικωνίτη και των στύλων της εσωτερικής ξύλινης επένδυσης και εργασίες συμπλήρωσης ή τοπικής αντικατάστασης τους.

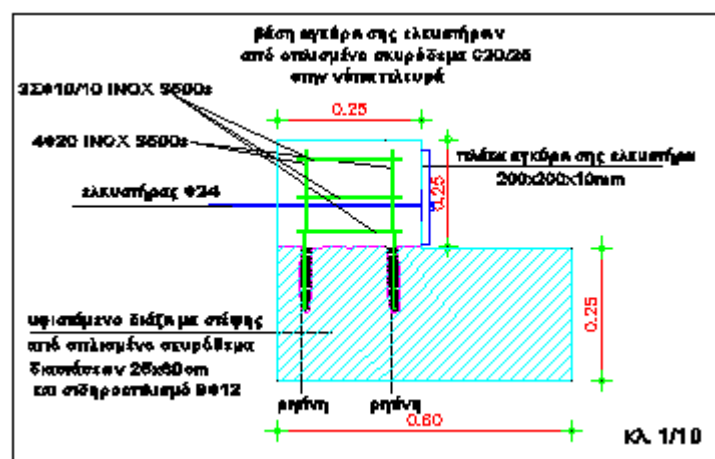
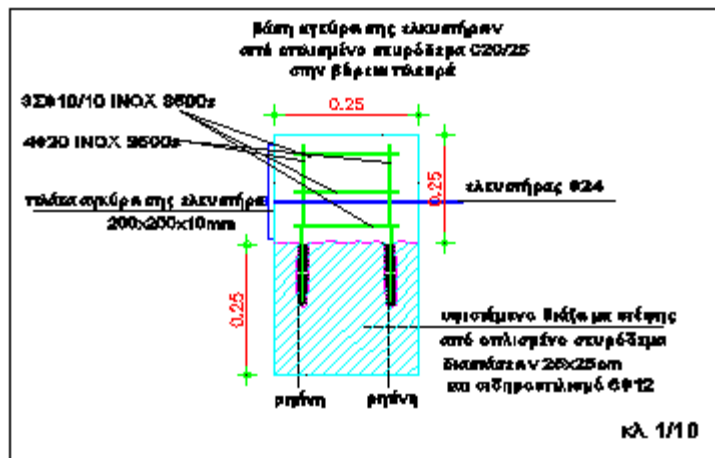
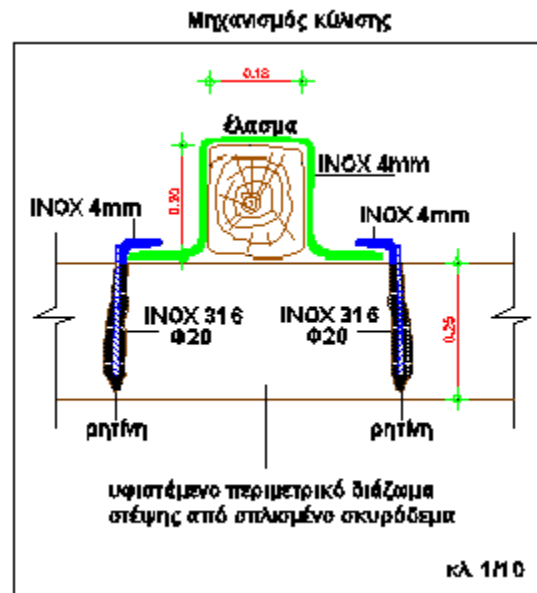

Φωτογραφία 14. Αποκατάσταση του ξύλινου εσωτερικού περιμετρικού

- Έλεγχος της ξύλινης στέγης με επανάταξη των ζευκτών, με ίδρυση μηχανικής κύλισης στα υπάρχοντα διαζώματα στέψης τοιχοδομής, αντικατάσταση φθαρμένων ξύλινων δοκών στέγης, γυναικωνίτη και του χώρου εσωτερικά στη στέγη. Τοποθέτηση

υγρομονωτικής μεμβράνης, επικεράμωση (κυρίως με τα ήδη υπάρχοντα).

- Τοποθέτηση έξι μεταλλικών ελκυστήρων κατά μήκος των ζευκτών (εσωτερικά στον χώρο της στέγης).

- Αποκατάσταση του εξωτερικού επιχρίσματος στην εξωτερική μεσημβρινή πλευρά του ναού μερικώς στην ανατολική πλευρά καθώς και εσωτερικά κατά τόπους όπως στο γυναικωνίτη και το ιερό.
- Επανατοποθέτηση μαρμαρίνων πλακών δαπέδου στις περιοχές που αποξηλώθηκαν για τον έλεγχο της έδρασης των δύο κιόνων του γυναικωνίτη.

Η δόμηση του ναού όπως αναφέρθηκε, έγινε με την χρήση παραδοσιακών υλικών, δηλαδή - πέτρα - συμπαγή τούβλα - ασβεστοκονίαμα και ξύλο.

Γενικά πολλά από τα οικοδομικά υλικά του ναού, φέροντα και μη φέροντα, παρέμειναν στην αρχική θέση κατασκευής τους πολύ ή λιγότερο αλλοιωμένα από την διαχρονική φθορά.

Η φιλοσοφία της επέμβασης όπως ήδη αναπτύχθηκε επιγραμματικά προσέγγισε το πρόβλημα της στερέωσης και ενίσχυσης με ευαισθησία και μεθοδικότητα, βασίστηκε δε στις αξίες που πρέπει να διέπουν την διατήρηση και την συντήρηση παρόμοιων μνημείων.

Οι εργασίες επέμβασης ξεκίνησαν με γενική υποσύλωση και εξελίχθηκαν ταυτόχρονα στις ρηγματωμένες θέσεις των τοιχοδομών (με λίθινα κλειδιά συρραφής) ώστε να παρέχεται ο απαιτούμενος χρόνος για την ανάκτηση των απαραίτητων αντοχών από το κονίαμα.

Στην επόμενη φάση προτάθηκε η παράλληλη διενέργεια δύο διερευνητικών εξωτερικών τομών στην δυτική και μεσημβρινή πλευρά του μνημείου προκειμένου να μορφώσουμε μια πρώτη άποψη της κατάστασης στο υπέδαφος και στην θεμελίωση του μνημείου.

Σημαντική ήταν και η εργασία δημιουργίας αρμού μεταξύ της τοιχοδομής της περιτοίχισης του οικοπέδου με τον φορέα του ναού νοτιοδυτικά και βορειοανατολικά δηλαδή αποκοπή της όποιας συνέχειας.

Τα σημεία αυτά των επεμβάσεων δεν επιβαρύνθηκαν με νέες εργασίες σε υπερκείμενες ή υποκείμενες θέσεις. Ωστόσο οι εργασίες εξελίχθηκαν ταυτόχρονα, στην εξωτερική και την εσωτερική πλευρά των τοιχοποιιών (φυσικά όπου αυτό ήταν δυνατόν) σε διαφορετικά σημεία.

Οι εργασίες αποκατάστασης της τοιχοδομής, συνεχίστηκαν με ανάταξη της στέγης και της κύριας αρχικής τους έδρασης που είναι οι ξύλινοι στύλοι της ξύλινης επένδυσης και την ίδρυση μηχανικής κύλισης επί των υφιστάμενων διαζωμάτων από οπλισμένο σκυρόδεμα.

Οι εργασίες που ακολούθησαν ήταν οι εργασίες τοπικής αρμολόγησης και τσιμεντενέσεων. Τα τσιμεντενέματα αποσκοπούσαν στην γενική βελτίωση των δεδομένων χαρακτηριστικών της μάζας της τοιχοδομής (όχι της τουβλοδομής) με στόχο την πλήρωση των κενών αλλά και των ρηγματώσεων στον πυρήνα του τοίχου και την δημιουργία πρόσθετων δεσμών συνάφειας μεταξύ λίθων και κονιαμάτων.

Η επόμενη δράση, εστιάστηκε στην εργασία της επιλεκτικής αντικατάστασης μεμονωμένων ξύλινων δοκών στα ξύλινα ζευκτά, στον γυναικωνίτη και στον βατό χώρο της στέγης που ευρίσκεται πάνω από τον γυναικωνίτη.

Τέλος μετά το πέρας αυτών των εργασιών, ακολούθησαν τα τοπικά εσωτερικά επιχρίσματα στον γυναικωνίτη και στο Ιερό καθώς και αποκατάσταση των εξωτερικών επιχρισμάτων στις τοιχοδομές μεσημβρινά, ανατολικά και δυτικά. Επανατοποθετήθηκαν και στερεώθηκαν όλα τα διακοσμητικά περιθωρώματα. Οι εργασίες συνεχίστηκαν με καθαρισμό της εξωτερικής ισοδομικής επιφάνειας.

Οι εργασίες αποκατάστασης τελείωσαν με την επανατοποθέτηση του ξύλινου περιμετρικού κελύφους της επένδυσης, των μαρμάρινων πλακών του κυρίως Ναού, του περιβάλλοντος χώρου πλησίον της περιμετρικής τοιχοδομής και την αποκατάσταση των ξύλινων ανοιγμάτων θυρών-παραθύρων την συντήρηση των σιδηρών ασφαλειών και τον χρωματισμό των επιφανειών στην σημερινή τους απόχρωση.

5.2. ΜΕΛΕΤΗ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ ΤΟΥ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ ΠΩΡΟΛΙΘΟΥ

ΔΟΜΙΚΟ ΥΛΙΚΟ

Το κυρίως δομικό υλικό της «Παναγίας των Ξένων» είναι ο **πωρόλιθος** (Φωτ.15). Τα αρχιτεκτονικά στοιχεία της κύριας και της πλευρικής εισόδου καθώς και τα παράθυρα, με βάση τη φωτογραφική αποτύπωση, φαίνεται ότι αποτελούνται από **ασβεστολιθικούς συμπαγείς λίθους**

Η φωτογραφική αποτύπωση κατά την φάση της μερικής επέμβασης (μετά τον σεισμό) παρέχει επαρκείς πληροφορίες για το είδος των κονιαμάτων των αρμών. Είναι επίσης φανερό ότι για λόγους που σχετίζονται με τη φθορά των κονιαμάτων δόμησης αλλά και με στατικά προβλήματα, που οδήγησαν σε γεωμετρικές μεταβολές (μικρο-μετακινήσεις) και άνοιγμα των αρμών, έχει συντελεστεί εκτεταμένη επέμβαση πλήρωσης τους κυρίως με τσιμεντοκονιάματα δυτικά και βόρεια .

Οι διακοσμήσεις του κτιρίου αποτελούνται από συμπαγή ασβεστόλιθο.

Ο πωρόλιθος αποτελεί το κυριότερο δομικό υλικό του κτιρίου

Γεωμετρικές μεταβολές (μικρο-μετακινήσεις) παρατηρούνται στην πρόσοψη του κτιρίου.

Φωτογραφία 15. Κύρια είσοδος του ναού

ΕΙΔΗ ΦΘΟΡΑΣ

Το σημαντικότερο είδος φθοράς που εμφανίζεται οφείλεται στην **αναπτυχθείσα βιολογική δράση**, η οποία έχει εκδηλωθεί με το σχηματισμό γκριζόμαυρης κρούστας σε εκτεταμένες επιφάνειες του κτιρίου.

Η παρουσία μικροοργανισμών είναι αποτέλεσμα των υψηλών ποσοστών υγρασίας των λιθοδομών, καθώς και της συγκεκριμένης σύστασης των λίθων, παράμετροι οι οποίες ευνοούν την ανάπτυξη ποικιλίας βιολογικών ειδών.

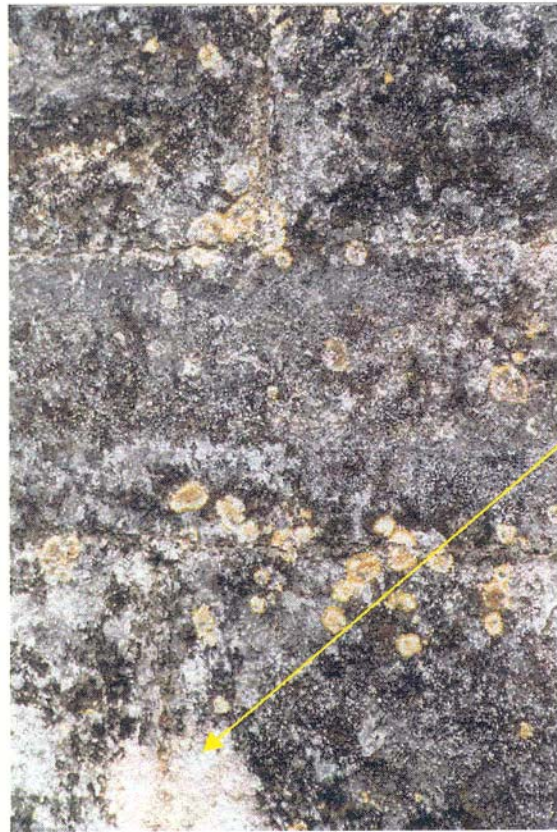
Είναι επομένως απαραίτητο να ελεγχθεί η πιθανότητα παρουσίας τόσο ανερχόμενης υγρασίας, αλλά και το γεγονός μη αποτελεσματικού ελέγχου απορροής των ομβρίων από την ανωδομή, αλλά και η σταδιακή απόπλυση του τσιμεντένιου κονιάματος του αετώματος.

Πέραν του αισθητικού προβλήματος, η ανάπτυξη βιολογικής κρούστας προκαλεί αλλοίωση των λιθωσμάτων και υδρόλυση των συστατικών τους.

Φωτογραφία 16. Λεπτομέρεια της επιφάνειας με έντονη ανάπτυξη βιολογικής δραστηριότητας. Διακρίνονται επίσης ενσφραγίσεις των αρμών.

Σε συγκεκριμένα σημεία των εικόνων παρατηρείται επίσης παρουσία εξανθήσεων αλάτων, που αποδίδονται σε φαινόμενα ανερχόμενης υγρασίας από το έδαφος, πλημμελούς απορροής των ομβρίων καθώς και στη χρήση μη συμβατών υλικών σε σωστικές επεμβάσεις, όπως η εφαρμογή τσιμεντοκονιαμάτων στο αέτωμα και κονιαμάτων τσιμέντου για τις ενσφραγίσεις των αρμών.

Εξανθήσεις αλάτων

Φωτογραφία 17. Βιολογική δραστηριότητα και εξανθήσεις αλάτων σε λεπτομέρεια της αρχιτεκτονικής επιφάνειας

Σε συγκεκριμένα σημεία έχουν ήδη πραγματοποιηθεί μη συμβατές επεμβάσεις με **κονιάματα τσιμέντου**, προκειμένου να αντιμετωπισθούν στατικά προβλήματα που αφορούν σε γεωμετρικές μεταβολές και ανοίγματα των αρμών.

Η ασυμβατότητα των κονιαμάτων αυτών οφείλεται στη διαφορετική μικροδομή και μηχανική συμπεριφορά των υλικών αυτών καθώς και στην υψηλή περιεκτικότητά τους σε θειικά άλατα.

Κονιάματα τσιμέντου

Φωτογραφία 18. Εφαρμογή κονιαμάτων τσιμέντου σε σωστικές επεμβάσεις στους αρμούς

Φωτογραφία 19. Εφαρμογή κονιαμάτων τσιμέντου

Εκτός από τη διάβρωση που προκαλεί η παρουσία μικροοργανισμών εντοπίζονται και φθορές που εκδηλώνονται ως απώλεια υλικού και μπορούν να αποδωθούν πιθανότατα στη χημική και μηχανική δράση του νερού.

Ο κύριος δομικός λίθος, πωρόλιθος εμφανίζει **γκριζόμαυρες κρούστες**, που προκαλούνται κυρίως από τη βιολογική δραστηριότητα και από πηγές ρύπανσης.

Φωτογραφία 20. Έντονες γκριζόμαυρες κρούστες παρουσιάζονται στις αρχιτεκτονικές επιφάνειες του κτιρίου.

5.3. ΕΠΕΜΒΑΣΕΙΣ ΣΥΝΤΗΡΗΣΗΣ

Η διατύπωση ασφαλών προτάσεων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων στην εξωτερική επιφάνεια του Ναού χρειαζόταν μελέτη αναγνώρισης των υλικών δομής και διάγνωση της ιδιαίτερης παθολογίας τους.

Οι προτάσεις που ακολουθούν έχουν μόνο ενδεικτικό χαρακτήρα και πρέπει να ληφθεί υπόψη ότι βασίζονται κυρίως στην αυτοψία και την φωτογραφική τεκμηρίωση.

Ειδικότερα απαιτήθηκαν:

- Μέτρα για την αντιμετώπιση της υγρασίας.
- Καθαρισμός των εξωτερικών επιφανειών.
- Κατεργασίες για τη στερέωση & προστασία των εξωτερικών επιφανειών.

Για την αποκατάσταση της μορφής και γενικότερα την ανάδειξη του ναού προτάθηκε η απομάκρυνση του επιχρίσματος από τις δύο εξωτερικές του

επιφάνειες, με υλικά περισσότερο συμβατά με την ύλη του ισοδομικού πωρόλιθου. Η εργασία αυτή σε αντίθεση με τις παραπάνω δεν απαιτούσε υψηλό επίπεδο εξειδίκευσης του απασχολούμενου εργατοτεχνικού προσωπικού.

Προτεινόμενες ενέργειες :

- Μελέτη αναγνώρισης δομικών υλικών και διάγνωσης φαινομένων φθοράς
- Ενέργειες αποκάλυψης των δύο επιχρισμένων εξωτερικών επιφανειών
- Ενέργειες καθαρισμού και στερέωσης και προστασίας εξωτερικών επιφανειών

Η αποκατάσταση του ναού αυτού θα μπορούσε να αποτελέσει έργο - πιλότο για ανάλογες παρεμβάσεις και στις υπόλοιπες εκκλησίες της πόλης της Λευκάδας, που έχουν τα ίδια δομικά υλικά και φαίνεται να αντιμετωπίζουν παρόμοια προβλήματα.

Στόχος μιας τέτοιας συνολικής παρέμβασης είναι η ανάδειξη του πολιτισμικού αποθέματος της πόλης, ενέργεια που θα έχει πολλαπλά θετικές επιπτώσεις με δεδομένες τις προσπάθειες για τουριστική και πολιτιστική ανάπτυξη του νησιού.

5.4. ΠΡΟΤΑΣΗ ΜΕΛΕΤΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΕΩΝ

Προτεινόμενη Εγκατάσταση ηλεκτρικού δικτύου

Προτάθηκε η γενική αποξήλωση του υπάρχοντος ηλεκτρικού δικτύου και η εκ νέου μελέτη υπολογισμού των ηλεκτρικών καλωδίων τα οποία επρόκειτο να εξυπηρετήσουν την τροφοδοσία με τα αναγκαία ηλεκτρικά φορτία. Στη συνέχεια προτάθηκε η υλοποίηση της μελέτης με την τοποθέτηση κατάλληλων καλωδίων βάσει του υπολογισμού της ισχύος και της πτώσης τάσης. Οι καλωδιώσεις αυτές ήταν συνεχείς από τον ηλεκτρικό πίνακα έως την ηλεκτρική κατανάλωση.

Τα καλώδια τοποθετήθηκαν εντός σωλήνων. Οι σωλήνες ανάλογα του χώρου που επρόκειτο να τοποθετηθούν ήταν είτε πλαστικοί τύπου ΚΟΥΒΙΔΙ είτε χαλυβδοσωλήνες. Η κατασκευαστική δομή του ναού η οποία διακρίνεται από την ξύλινη εσωτερική επένδυση και τους εξωτερικούς τοίχους διευκόλυνε σε μεγάλο βαθμό τις διακριτικές επιλογές των οδεύσεων των ηλεκτρικών καλωδιώσεων. Προτάθηκε η καθαίρεση του επιτοιχίου καλωδίου της Δημόσιας Επιχείρησης Ηλεκτρισμού και η αντικατάσταση του με υπόγειο καλώδιο.

5.5. ΘΕΡΜΑΝΣΗ

Προτεινόμενη Εγκατάσταση Θέρμανσης

Στο ναό δεν υπήρχε κεντρικό σύστημα θέρμανσης. Για την αποφυγή σχηματισμού υδρατμών στις επιφάνειες των αγιογραφιών, προτάθηκε η τοποθέτηση ηλεκτρικών θερμαντικών σωμάτων σε θέσεις που εξασφαλιζόταν η διατήρηση σταθερής θερμοκρασίας στο ναό. Για τον λόγο αυτό εγκαταστάθηκε σύστημα Β.Μ.Σ, που ελέγχει την λειτουργία των θερμαντικών σωμάτων, με τέτοιο τρόπο ώστε, η εσωτερική θερμοκρασία του ναού να βρίσκεται πάντα σε προκαθορισμένα όρια μακράν ανεπιθύμητων αυξομειώσεων.

5.6. ΠΥΡΑΝΙΧΝΕΥΣΗ

Στον ναό, δεν υπήρχε σύστημα πυρανίχνευσης. Για λόγους προστασίας του ναού από πυρκαγιά, τοποθετήθηκαν πυρανιχνευτές. Οι πυρανιχνευτές εγκαταστάθηκαν στο γυναικωνίτη και στο ιερό και ήταν κοινού τύπου. Επίσης πυρανιχνευτές εγκαταστάθηκαν στο τέμπλο και στο διαχωριστικό τοίχο του γυναικωνίτη και του ναού ήταν δέσμης, λειτουργούν ανά δύο και ευρίσκονται τοποθετημένοι αντίθετα, ο ένας αντίκρυ του άλλου. Σε περίπτωση πυρκαγιάς τα ιόντα καπνού διακόπτουν την δέσμη «επικοινωνίας» των πυρανιχνευτών, και διεγείρεται ο πίνακας πυρανίχνευσης, μέσω του οποίου ενεργοποιείται η σειρήνα. Παράλληλα ειδοποιείται το προσωπικό ασφαλείας του ναού (επίτροπος - νεωκόρος) καθώς και η Πυροσβεστική Υπηρεσία.

5.7. ΕΞΑΕΡΙΣΜΟΣ

Η αρχική κατάσταση στο ναό δεν εξασφάλιζε εξαερισμό. Για το λόγο αυτό προτάθηκε η αξιοποίηση του κενού που υπάρχει μεταξύ της ξύλινης κατακόρυφης επένδυσης των τοίχων και της τοιχοδομής χρησιμοποιώντας το κενό αυτό ως αγωγό κίνησης του αέρα μέσω του κυκλικού ανοίγματος στο δυτικό αέτωμα. Η υλοποίηση αυτής της πρότασης αποτελεί αξιοποίηση της δυνατότητας φυσικού αερισμού.

Η εξασφάλιση ροής του εσωτερικού αέρα προς το κυκλικό άνοιγμα του δυτικού αετώματος έγινε μέσω της διακριτικής διάνοιξης οπών στην ξύλινη περιμετρική επένδυση που περιβάλλει εσωτερικά την τοιχοδομή. Οι θέσεις διάνοιξης ευρίσκονται στη βάση των στασιδίων στις θέσεις περαίωσης της ξύλινης επένδυσης (στα κουφώματα των πλαγίων θυρών, στον γυναικωνίτη και εντός του χώρου του ιερού στην θέση γειτνίασης με το τέμπλο).

Στο αέτωμα του δυτικού τοίχου του ναού (μεταξύ στέγης και παταριού) όπου υπάρχει το κυκλικό άνοιγμα τοποθετήθηκε διακριτικά κατάλληλο καλώδιο για μελλοντική κίνηση εξαεριστήρα. Ο εξαεριστήρας τίθεται σε λειτουργία όταν ο φυσικός εξαερισμός του ναού δεν επαρκεί.

5.8. ΑΛΕΞΙΚΕΡΑΥΝΟ

Για την αντικεραυνική προστασία του ναού προτάθηκε η εγκατάσταση αλεξικέραυνου ιονισμού στο χώρο του παρακείμενου μεταλλικού καμπαναριού του ναού.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

- [1] Α. Σαρδίνιας: « Προϊστορικά έρευναι » 1967 , Κερκυραϊκά Χρονικά.
- [2] Π. Ροντογιάννης: « ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΛΕΥΚΑΔΟΣ » , τ. Α' , σ. 31 .
- [3] βλ. W. Dörpfeld: « Alt Ithaka » Απόδοση στα Ελληνικά και σχόλια υπό Β. Φραγκούλη με τίτλο « ΛΕΥΚΑΣ Η ΟΜΗΡΙΚΗ ΙΘΑΚΗ »
- [4] Ι.Ε.Ε τομ. Α , σελ. 60 Α , W. Dörpfeld
- [5] Κ. Killian: « αρχαιολογικές έρευνες στα Επτάνησα » Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών επετηρίδα Ε' (1982)
- [6] Σπ. Βλαντής «η νήσος Λευκάς και οι πρωτεύουσες της» σελ .13
- [7] Π. Ροντογιάννης: « Οι πρωτεύουσες της Λευκάδας» Εταιρ. Λευκ. Μελετών σελ. 79 Αθήνα 1988].
- [8] Κ. Μαχαιράς: « Η νήσος Λευκάς κατά την Αρχαιότητα» (1962) σελ. 22
- [9] Η γέφυρα είναι μήκους 700μ, το 1540 ο Ν. Σοφιανός στο έργο του «Γεωγραφικοί πίνακες της Ελλάδος» αναφέρεται σχετικά.
- [10] Κ. Τριανταφύλλου: « Ιστορικό Λεξικό των Πατρών» γ. έκδοση, 1995 σελ. 214.
- [11] Π. Ροντογιάννης «Ιστορία της νήσου της Λευκάδας» Εταιρεία Λευκαδικών Μελετών (1980) τόμος Α' σελ. 196 και 190.
- [12] Ιστορία Ελληνικού Έθνους τόμος Θ, σελ. 230-231.
- [13] Anstend Professor " The Ionian Island" σελ. 129.
- [14] Ι. Γιαννόπουλος, «Ο Εβλιά Τσελεμπή εις την Λευκάδα» εκδόσεις Ε.Ε.Λ.Μ, τόμος 15, 1972
- [15] Α. Ζάννος « Αρχιτεκτονική μορφή και στατική λειτουργία» Εκδόσεις ΕΜΠ, Αθήνα, 1983.
- [16] Δ. Ζήβας «Η κατοικία στα Επτάνησα, Οικισμοί στην Ελλάδα» Εκδόσεις Αρχιτεκτονικά θέματα, Αθήνα, 1974.
- [17] Π. Τουλιάτος «Λευκάδα παραδοσιακές αντισεισμικές κατασκευές» σελ. 5, ΕΜΠ, Αθήνα, 1989.
- [18] Εφημερίς των Φιλομαθών, 24.1.1870, Ι. Σταματέλου: «ΑΙ ΔΕΚΑΤΡΕΙΣ ΜΝΗΜΟΝΕΥΟΜΕΝΑΙ ΚΑΤΑΣΤΡΟΦΑΙ ΤΗΣ ΛΕΥΚΑΔΟΣ».

ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΚΗ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ

Φωτογραφία 1: Διατμητικές ρωγμές στην βόρεια τοιχοδομή

Φωτογραφία 2: Διατμητική αστοχία στην βόρεια τοιχοδομή Β.Α.

Φωτογραφία 3: Διατμητική αστοχία στην βόρεια τοιχοδομή Β.Δ.

Φωτογραφία 4: Διατμητική αστοχία στην δυτική τοιχοδομή, κύρια όψη.

Φωτογραφία 5 Δυτική τοιχοδομή, κύρια όψη. Λοξές ρηγματώσεις.

Φωτογραφία 6: Σχετική μετακίνηση πεσσού λόγω του σεισμού στην περιτοίχιση του οικοπέδου του Ναού

Φωτογραφία 7 Ρηγμάτωση στην νότια τοιχοδομή, διατάραξη περιθρωμάτων

Φωτογραφία 8 Διαγώνιες ρηγματώσεις στην μεσημβρινή τοιχοδομή Ν.Α.

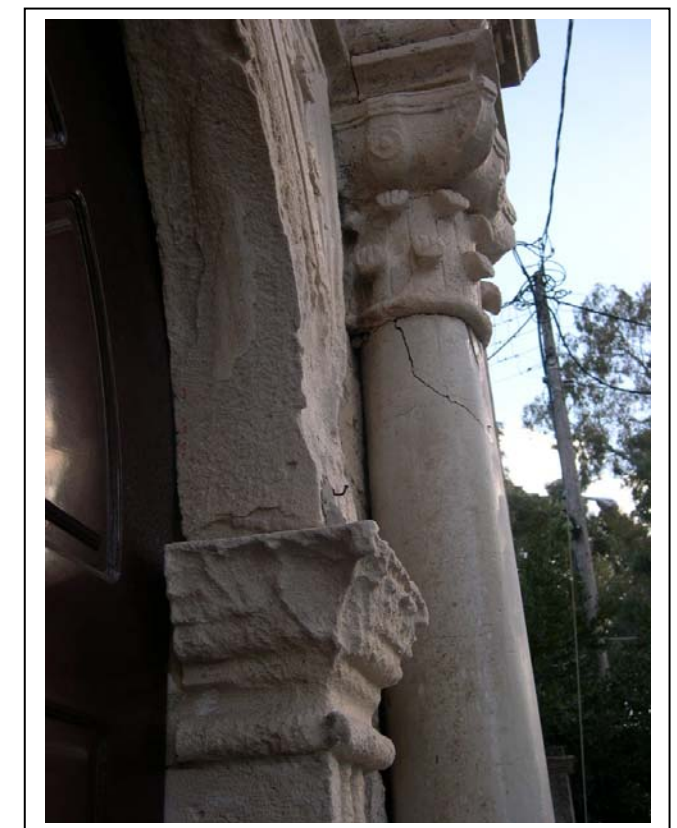
Φωτογραφία 9 Δυτική όψη, αέτωμα από τουβλοδομή με κεντρική οπή και επίχρυσμα. Εμφανές διάζωμα από σπλισμένο σκυρόδεμα στην βάση του αετώματος.

Φωτογραφία 10 : Ολίσθηση του πέτρινου περιθρώματος.

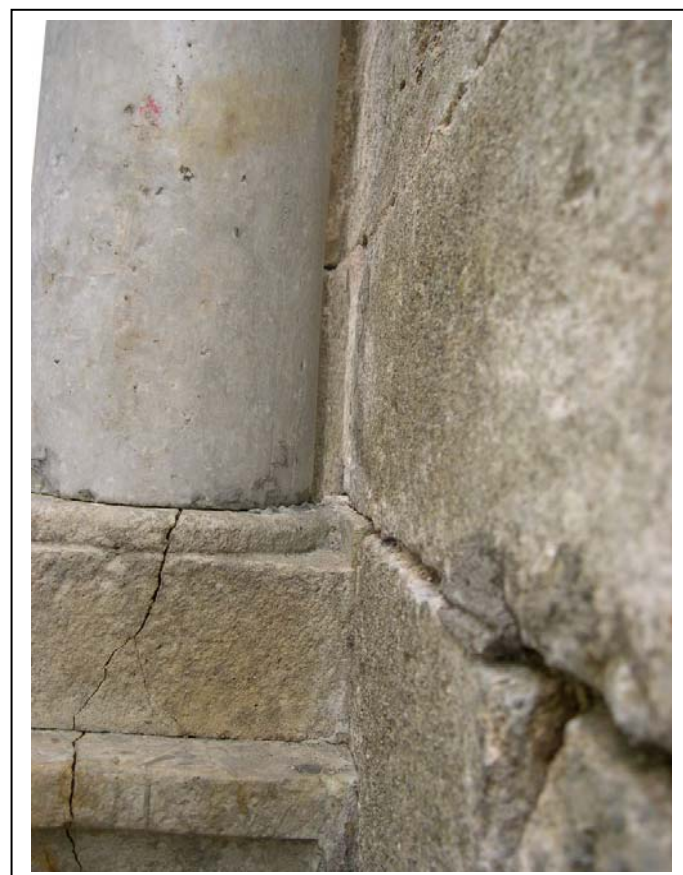
Φωτογραφία 11 Διατμητική αστοχία και ολίσθηση των πέτρινων διακοσμητικών περιθρωμάτων.

Φωτογραφία 12 : Διακοσμητικός κίονας και περιθύρωμα κύριας όψης δυτικά . Θραύση κεφαλής κίονα

Φωτογραφία 13,14 : Θραύση βάσης διακοσμητικού κίονα

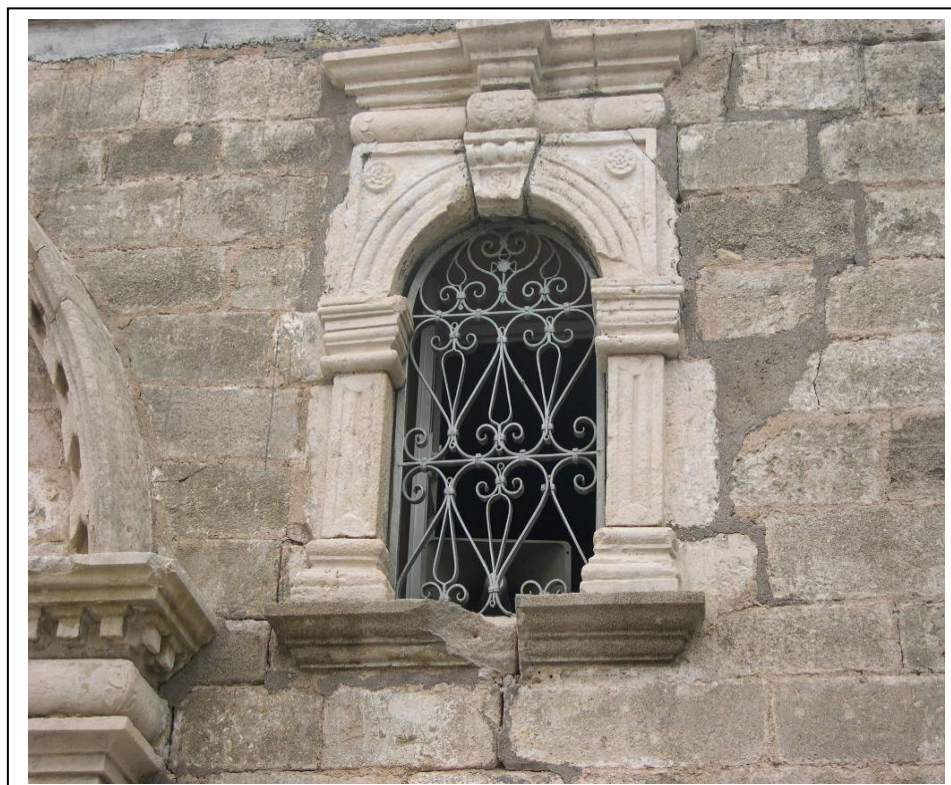
Φωτογραφία 15 : Αποκόλληση διακοσμητικών τμημάτων στην βορεινή είσοδο

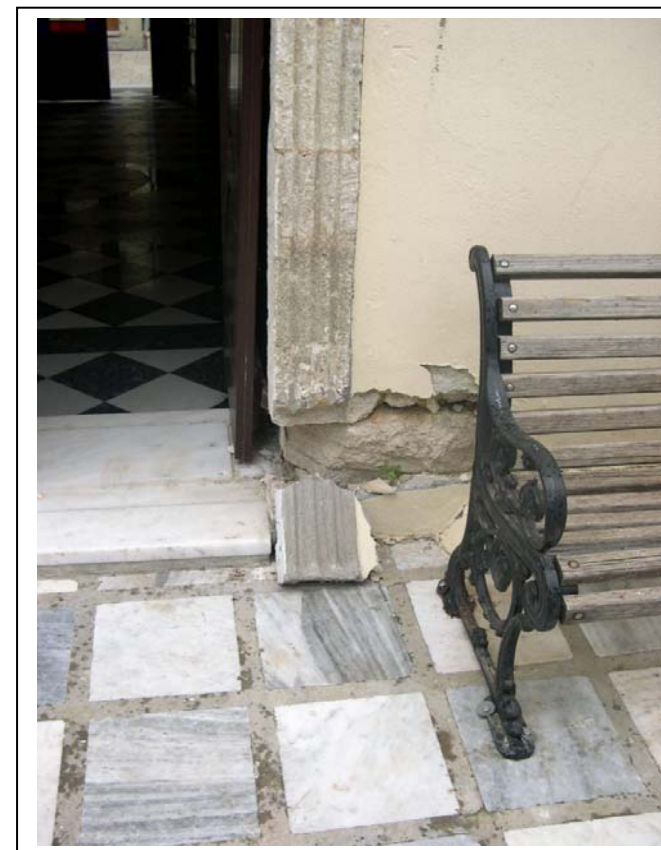
Φωτογραφία 16 : Ρηγμάτωση της ισοδομικής επιφάνειας και θραύση ακμής πορόλιθου στις θέσεις παλαιότερης επέμβασης

Φωτογραφία 17 : Διατμητική ρηγμάτωση και φούσκωμα στη βόρεια τοιχοδομή

Φωτογραφία18 : Παλιότερες επεμβάσεις στην Δυτική όψη

Φωτογραφία 19 : Αστοχία στη βάση του μεσημβρινού πεσσού
Εξωτερική πλακόστρωση

Φωτογραφία 20 : Αστοχία στη βάση του μεσημβρινού πεσσού
Θραύσματα διακοσμητικών στοιχείων

Φωτογραφία 21 : Διαμητικό ρήγμα μεσημβρινά – Διακοσμητική ταινία στέψης

Φωτογραφία 22 : Διαμητικό ρήγμα μεσημβρινά

Φωτογραφία 23 : Ρηγμάτωση στην ανατολική όψη

Φωτογραφία 24 : Εντυπωσιακή οριζόντια ρηγμάτωση της τοιχοδομής - Ακαλαίσθητη τοποθέτηση μετρητή ΔΕΗ

Φωτογραφία 25,26 : Οριζόντια ρηγμάτωση μεσημβρινής όψης

Φωτογραφία 27 : Νοτιοδυτική άποψη

Φωτογραφία 28 : Η εμφανής διαζωμάτωση από οπλισμένο σκυρόδεμα στη βάση του δυτικού αετώματος χρήζει επέμβασης για αισθητική αποκατάσταση.

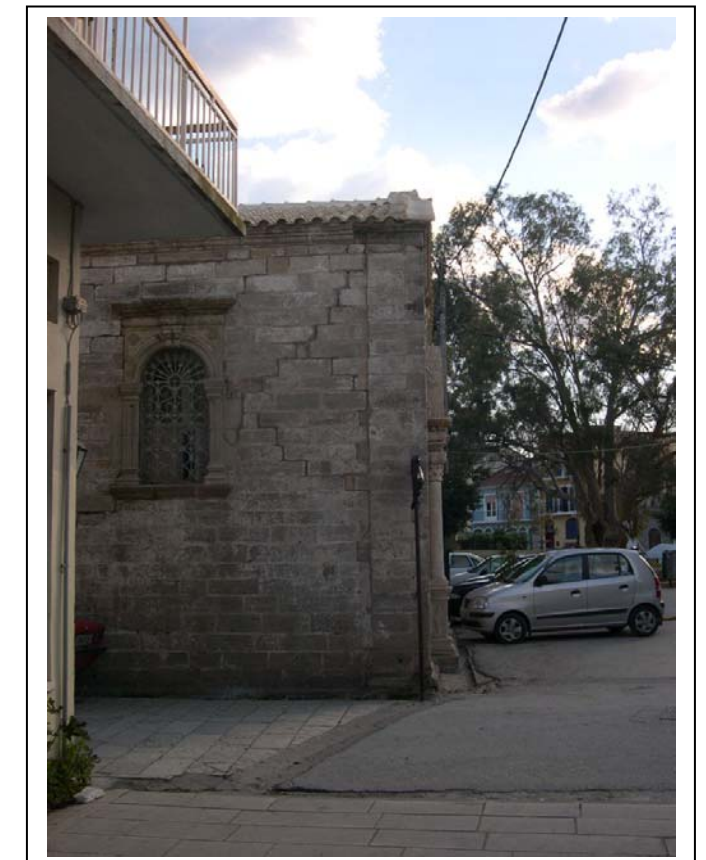
Φωτογραφία 29 : Σιδηρά ασφάλεια παραθύρου

Φωτογραφία 31 : Λοξή ρηγμάτωση ανατολικά

Φωτογραφία 30 : Ρηγματώσεις βορειοανατολικά του Ναού.

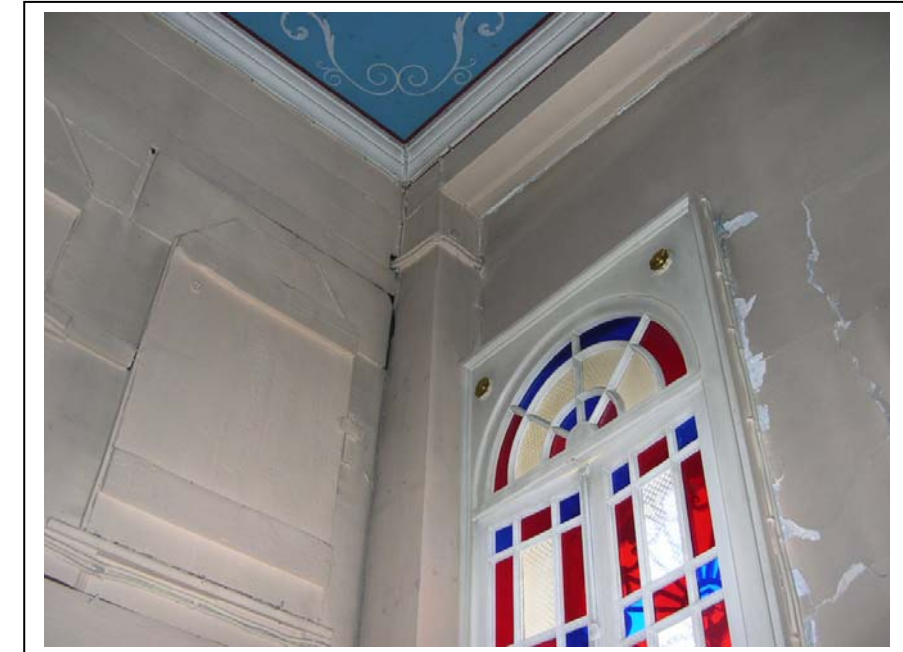
Φωτογραφία 32: Λοξή ρηγμάτωση στη βόρεια τοιχοδομή

Φωτογραφία 33 : Αντιαισθητική ηλεκτρική καλωδίωση.
Διακοσμητική ταινία στέγης μεσημβρινά

Φωτογραφία 34 : Φέρων ξύλινος στύλος της στέγης στο χώρο του Ιερού.
Ρηγματώσεις εσωτερικά

Φωτογραφία 35 : Φέρων ξύλινος στύλος στέγης
Πίσω όψη τέμπλου στο Ιερό

Φωτογραφία 36 : Φέρων ξύλινος στύλος στέγης με γωνιακές
ξύλινες ενισχύσεις στο χώρο του Ιερού

Φωτογραφία 37 : Εγκάρσια ρηγμάτωση στους επιμήκεις πεσσούς στη θέση των πλαγίων εισόδων

Φωτογραφία 38 : Εγκάρσια ρηγμάτωση στους επιμήκεις πεσσούς στη θέση των πλαγίων εισόδων

Φωτογραφία 39 : Άποψη πλάγιας εισόδου στη βόρεια πλευρά. Αποκόλληση διακοσμητικών στοιχείων

Φωτογραφία 40 : Παράθυρο στην δυτική όψη και σιδηρά ασφάλεια

Φωτογραφία 41 : Θραυσθέντα τμήματα από τον εξωτερικό διάκοσμο.
Πλακόστρωση περιβόλου

Φωτογραφία 43 : Εσωτερική άποψη μπατικής τοιχοδομής
του δυτικού αετώματος

Φωτογραφία 42 : Διαζωμάτωση στέγης

Διάζωμα από σπλισμένο
σκυρόδεμα

Φωτογραφία 44: Άποψη στέγης και επίπεδο ανάρτησης ουρανίας

Φωτογραφία 45 : Ξύλινη γωνιακή ενίσχυση εγκάρσια στην ανάπτυξη του ζευκτού. Αποσπασματική και πρόχειρη ηλεκτρική καλωδίωση

Φωτογραφία 47: Φθορές στα ξύλινα ζευκτά. Πρόχειρη ηλεκτρική καλωδίωση.

Φωτογραφία 46 : Διαζωμάτωση στέγης

Φωτογραφία 48: Φθορές στα ξύλινα ζευκτά

Φωτογραφία 49 : Φθορές στα ξύλινα ζευκτά

Φωτογραφία 50 : Φθορές στα ξύλινα ζευκτά

Διάζωμα από
Οπλισμένο
Σκυρόδεμα

Φωτογραφία 51 : Εσωτερικό επίχρισμα αετώματος δυτικά
Εμφανές επικλινές διάζωμα από οπλισμένο σκυρόδεμα

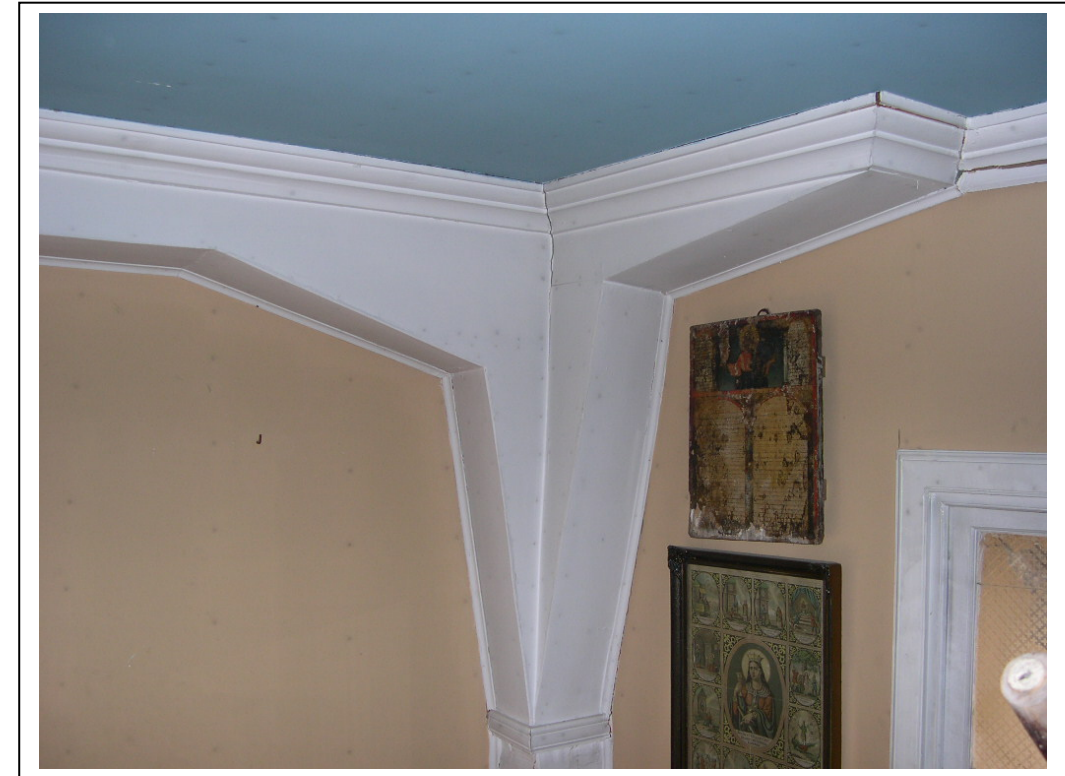
Φωτογραφία 52 : Φθορές σε ξύλινο στοιχείο στέγης

Φωτογραφία 53 : Κατάσταση ξύλινης οροφής γυναικωνίτη

Φωτογραφία 54 : Τοπική αστοχία ξύλινου στοιχείου συνδεδεμένο με καρφί (γούφτικο)

Φωτογραφία 55 : Ξύλινες γωνιακές ενισχύσεις στους ξύλινους στύλους στήριξης της στέγης

Φωτογραφία 56 : Τοπική αποδιοργάνωση της τοιχοδομής στη βόρεια πλευρά. Άποψη από θυρίδα της ξύλινης κατακόρυφης επένδυσης.

Φωτογραφία 57 : Άποψη της κατάστασης στο εσωτερικό μέρος της ξύλινης περιμετρικής επένδυσης των τοιχοδομών – έδραση κατακόρυφων στύλων σε διάζωμα από σκυρόδεμα στη βάση

Φωτογραφία 58 : Άποψη της κατάστασης στο εσωτερικό μέρος της ξύλινης περιμετρικής επένδυσης των τοιχοδομών

Φωτογραφία 59 : Άποψη της κατάστασης στο εσωτερικό μέρος της ξύλινης περιμετρικής επένδυσης των τοιχοδομών

Φωτογραφία 60 : Άποψη της κατάστασης του διαζώματος βάσης στο εσωτερικό μέρος της ξύλινης περιμετρικής επένδυσης των τοιχοδομών

Φωτογραφία 61 : Άποψη της κατάστασης στο εσωτερικό μέρος της ξύλινης περιμετρικής επένδυσης των τοιχοδομών

Φωτογραφία 62 : Φέρων ξύλινος στύλος της στέγης όπως φαίνεται στην στάθμη του γυναικωνίτη

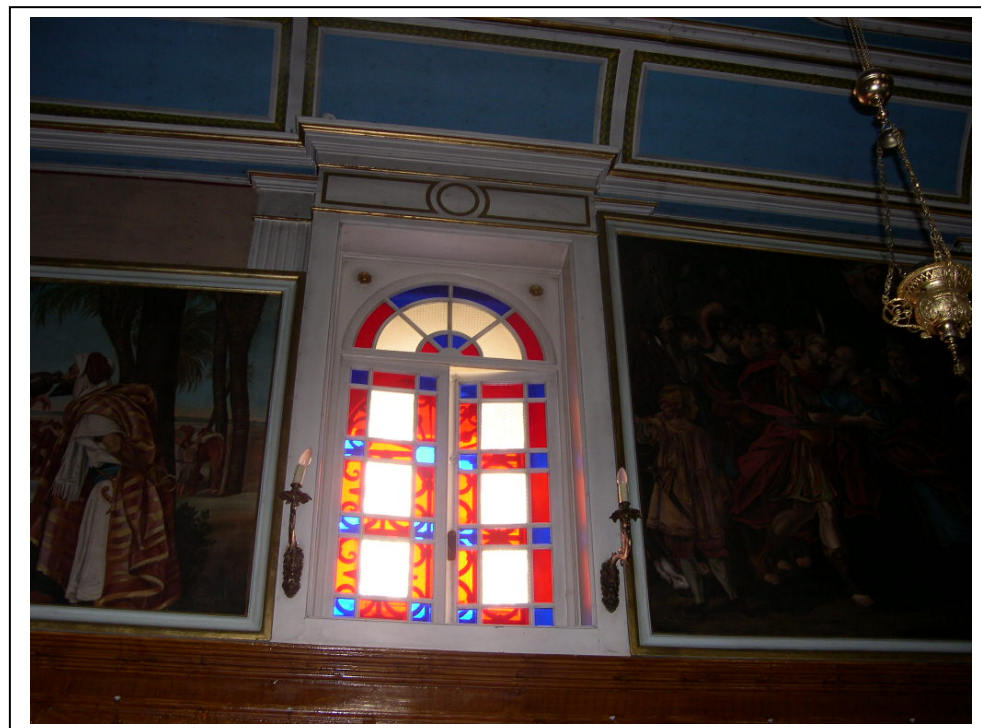
Φωτογραφία 63 : Διακοσμητικό στοιχείο αερισμού στην κόγχη του Ιερού.

Φωτογραφία 64 : Θύρα στη μεσημβρινή πλάγια είσοδο

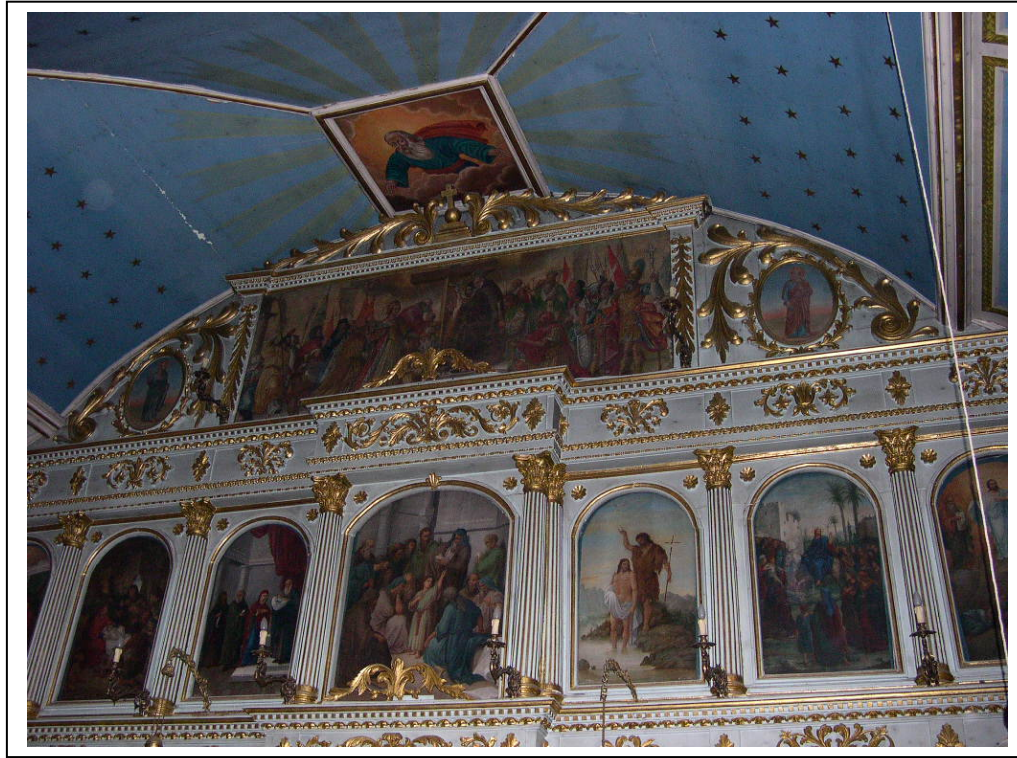
Φωτογραφία 66 : Άποψη εσωτερικής θύρας στην βόρεια πλευρά

Φωτογραφία 65 : Εσωτερική άποψη ξύλινου παραθύρου

Φωτογραφία 67 : Διαχωριστικό αποθηκευτικού χώρου στον γυναικωνίτη

Φωτογραφία 68 : Άποψη ουρανίας και ξύλινου τέμπλου

Φωτογραφία 69 : Άποψη ξύλινου τέμπλου

Φωτογραφία 70 : Διακοσμητικά στοιχεία στην γεινίαση τέμπλου και πλάγιου τοίχου

Φωτογραφία 71 : Άποψη Ωραίας Πύλης

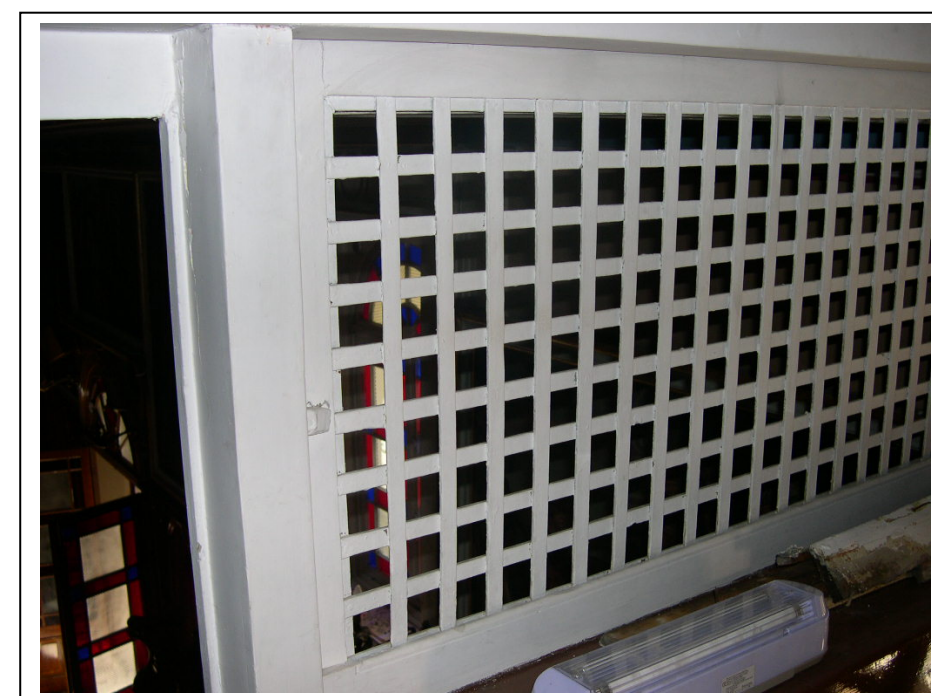
Φωτογραφία 72 : Νοτιοδυτική άποψη. Αντιαισθητική καλωδιακή σύνδεση

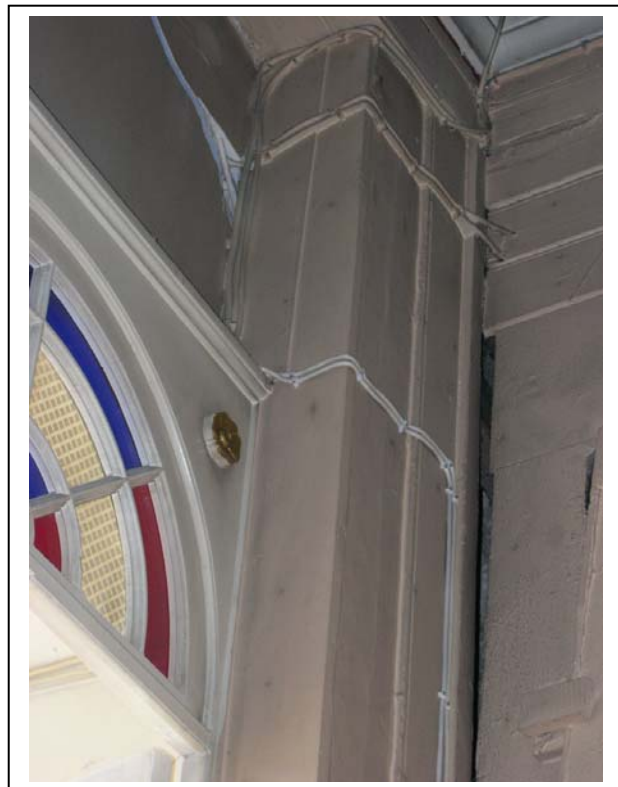
Φωτογραφία 73 : Σιδηρά ασφάλεια

Φωτογραφία 74 : Αντιαισθητική τοποθέτηση μετρητή ΔΕΗ

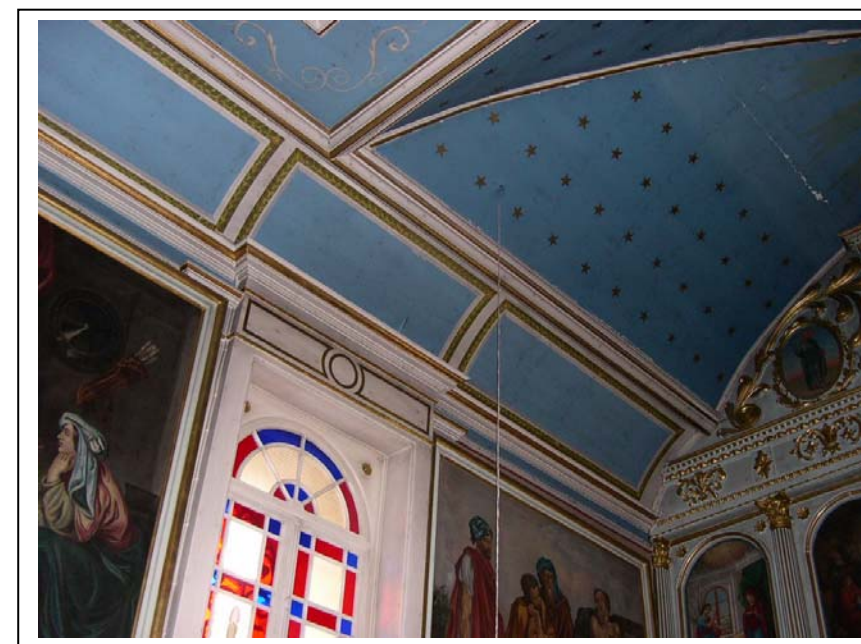
Φωτογραφία 75 : Καφασωτός διάκοσμος στον γυναικωνίτη

Φωτογραφία 76 : Απροστάτευτη καλωδιακή όδευση στο τέμπλο στο χώρο του Ιερού.

Φωτογραφία 77 : Απροστάτευτη καλωδιακή όδευση στο τέμπλο στο χώρο του Ιερού.

Φωτογραφία 78 : Γενική εσωτερική άποψη του Ναού

Φωτογραφία 79 : Γενική εσωτερική άποψη του Ναού

Φωτογραφία 80 : Δαπεδόστρωση

Φωτογραφία 81 : Κουπαστή του γυναικωνίτη

ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗ ΕΠΕΜΒΑΣΕΩΝ

**Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ
ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ**

**ΑΠΟΤΥΠΩΣΗ ΚΑΙ ΕΝΙΣΧΥΤΙΚΕΣ ΕΡΓΑΣΙΕΣ
“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΓΕΝΕΣΙΟΝ ΤΗΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΛΕΥΚΑΔΟΣ ”
(ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ)**

**Τεκμηρίωση προτάσεων αποκατάστασης επεμβάσεων
ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα
του μνημείου**

ΠΑΤΡΑ ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010

ΕΙΣΗΓΗΤΗΣ:
ΚΑΚΑΒΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ

Σπουδάστρια :
Αποστολοπούλου Σωτηρία

Ο Ναός της Παναγίας των Ξένων κτίσθηκε από τον Τζώρτζη Μπαρμπαρήγο το έτος 1718 αφού έλαβε την άδεια από την Ενετική Κυβέρνηση.

Το έτος 1785, ο εν λόγω Ιερός Ναός της Υπεραγίας Θεοτόκου το Γενέσιον, (Ναός της Παναγίας των Ξένων), ανοικοδομήθη στην ίδια θέση εκ θεμελίων δια συνεισφορών και τέλος εμεγεθύνθη στις σημερινές του διαστάσεις το έτος 1836.

Ο Ναός είναι τυπικό δείγμα αρχιτεκτονικού τύπου μονόχωρης ρυθμού Βασιλικής. Στο Ναό υπάρχουν αξιόλογα έργα γνωστών Λευκάδιων αγιογράφων και άλλων τεχνιτών, ενώ το τέμπλο του Ναού, φέρεται να είναι το πρώτο έργο του Ευστάθιου Προσελάντη. Μεταξύ των αγιογράφων είναι τα Δεσποτικά (1810) του Ιωάννου Ρούσου, ο Αρχάγγελος Γαβριήλ (1813) του Στυλιανού Δεβάρη, ο Αρχάγγελος Μιχαήλ και ο νυμφίος του Σπύρου Βεντούρα, καθώς και έργα των Σπύρου Γαζή και Βασίλη Σιδέρη.

Το σύνολο των προβλεπόμενων επεμβάσεων για την ενίσχυση του παλαιού Ιερού Ναού Γενέσιον της Θεοτόκου ή όπως είναι γνωστότερη Παναγίας των Ξένων, αποσκοπούν τόσο στην δομική και στατική του αποκατάσταση, όσο και στην προστασία των μορφολογικών και καλλιτεχνικών στοιχείων, που χαρακτηρίζουν το μνημείο.

Στις προτάσεις της μελέτης σεβαστήκαμε όλα τα δεδομένα του μνημείου, (τυπολογικά και δομοστατικά) και θεωρούμε ότι οι επεμβάσεις είναι δυνατόν να χαρακτηριστούν ήπιες και συμβατές με τα στατικά και τυπολογικά χαρακτηριστικά του Ναού.

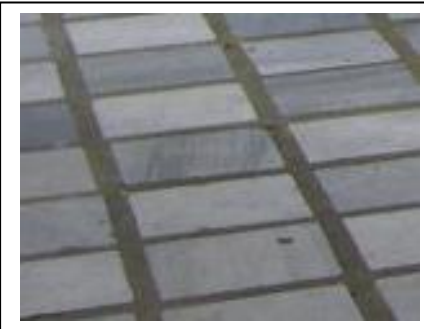
Οι μέθοδοι που προτείνονται, αφορούν τις απαιτήσεις που τίθενται από τα κριτήρια και την σύγχρονη δεοντολογία της αποκατάστασης ιστορικών κτιρίων και στα συμπεράσματα της ανάλυσης, κατά την οποία ταξινομήθηκαν οι ακόλουθες ενότητες:

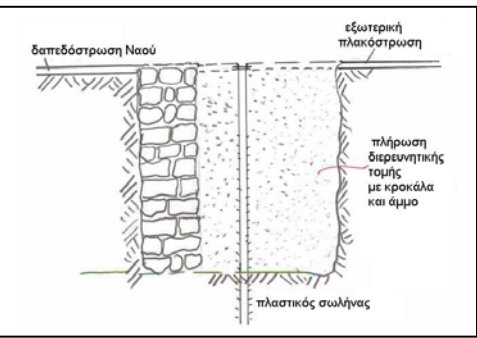
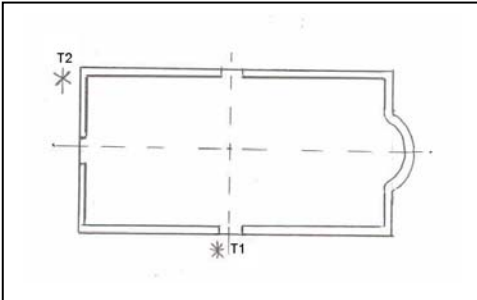
1. Ανάλυση και τεκμηρίωση της δομής και των υλικών κατασκευής.
2. Ανάλυση και τεκμηρίωση των τυπολογικών και μορφολογικών χαρακτηριστικών του μνημείου.
3. Ανάλυση και τεκμηρίωση της παθολογίας των φθορών.
4. Ανάλυση και βαθμός προστασίας του μνημείου, κατά την διάρκεια των εργασιών.

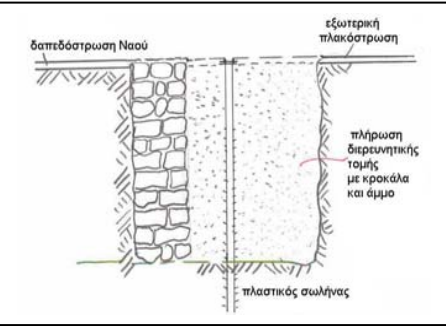
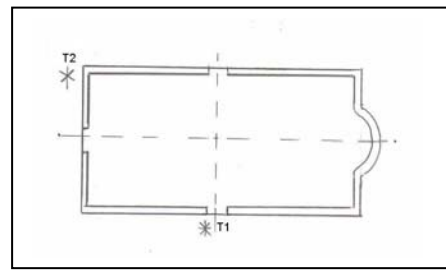
Αναλυτικότερα ο τρόπος επέμβασης που προτείνεται αφορά στην:

- Αποκατάσταση και βελτιστοποίηση της φέρουσας ικανότητας του υφιστάμενου δομικού συστήματος – φέρουσα τοιχοποιία, με μέθοδο και υλικά που πληρούν τις αρχές της συμβατότητας και της αντοχής στον χρόνο (κονιάματα, ενέματα, κλπ), αυξάνουν την αντοχή και την πλαστιμότητα του δομικού συστήματος, χωρίς αλλοίωση του τρόπου δόμησης λειτουργίας, των συνθηκών θεμελίωσης, χωρίς αύξηση νεκρών φορτίων και ανεξέλεγκτες δυσκαμψίες. Οι προτεινόμενες επεμβάσεις είναι ήπιες με ελαχιστοποιημένο τον κίνδυνο ανεξέλεγκτων ανακατανομών τάσεων και καταπονήσεων.
- Πρόταση διερευνητικών εδαφικών τομών εξωτερικά στο όριο με την τοιχοδομή για μόνωση επαρκούς άποψης περί των συνθηκών θεμελίωσης. Οι έλεγχοι αυτού του είδους θα συνεχιστούν και κατά την διάρκεια της επέμβασης. Από τα συμπεράσματα των ελέγχων θα προκύψει ενδεχομένως η ανάγκη για αποκατάσταση – εξυγίανση και βελτιστοποίηση της θεμελίωσης.
- Αποκατάσταση των ξύλινων τμημάτων του κτίσματος (στέγη, εσωτερική ξύλινη επένδυση με αντίστοιχα υποστυλώματα, γυναικωνίτης, κουφώματα, κλπ). Οι προτάσεις απαιτούν εναρμόνιση με την μελέτη για τα ξύλινα μορφολογικά και καλλιτεχνικά στοιχεία του μνημείου, στη βάση της τεχνογνωσίας που παρέχουν οι παραδοσιακές μέθοδοι και η σύγχρονη τεχνολογία του ξύλου.
- Αποκατάσταση των επιχρισμάτων με υλικά ειδικής σύνθεσης, σε όλες τις περιοχές που απαιτούνται.
- Την προσωρινή αποκόλληση και επανατοποθέτηση όλων των εξωτερικών διακοσμητικών κιόνων, ζωναριού στέψης που κατέπεσαν στον σεισμό της 14^{ης} Αυγούστου 2003. Την προσωρινή αποκόλληση και επανατοποθέτηση των μαρμάρινων και ξύλινων μορφολογικών στοιχείων του Ναού.
- Την προστασία του πωρόλιθου των όψεων από την ανάπτυξη ποικίλης βιολογικής δραστηριότητας η οποία έχει εκδηλωθεί με τον σχηματισμό γκριζόμαυρης κρούστας.

- Την κατασκευή μεταθετού μεταλλικού στεγάστρου με αδιάβροχη μεμβράνη για την εξωτερική συνολική προστασία του μνημείου έναντι καιρικών συνθηκών.

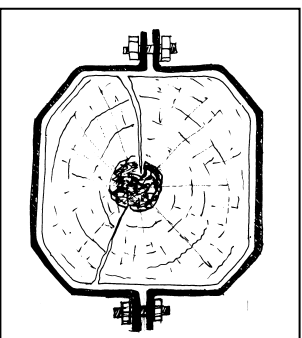
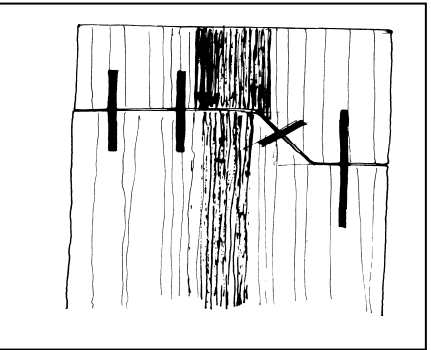
" ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ " ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκατάστασης - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ.1α	Διεξαγωγή δύο εξωτερικών διερευνητικών τομών με χειρωνακτικά μέσα- απομάκρυνση των εκχωμάτων – σχεδιαστική αποτύπωση ευρημάτων.	αρ. καρτέλας
		1α
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> Οι θέσεις των δύο διερευνητικών τομών έγινε εξωτερικά επί μήκους περίπου 3m και σε βάθος μέχρι 2m περίπου. Οι εργασίες εκσκαφής των δύο διερευνητικών τομών και η αποχλωμάτωση έγιναν με κανονική ανασκαφή, δηλαδή με την ταυτόχρονη λήψη όλων των στοιχείων που συμβάλλουν στην επιστημονική τεκμηρίωση του μνημείου. Για την αισθητική αποκατάσταση και την ομοιομορφία του περιβάλλου οι υπάρχουσες πλάκες αποκολλήθηκαν, καθαρίστηκαν και φυλάχτηκαν και επανατοποθετήθηκαν μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. 		
Σημειώσεις: 1. Πλακόστρωση περιβάλλου μεσημβρινά στην πλάγια είσοδο.		

" ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ " ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκατάστασης - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ.1β	Διεξαγωγή δύο εξωτερικών διερευνητικών τομών με χειρωνακτικά μέσα- απομάκρυνση των εκχωμάτων – σχεδιαστική αποτύπωση ευρημάτων.	αρ. καρτέλας
		1β
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> Η περιμετρική πλακόστρωση μεσημβρινά εξωτερικά του μνημείου T₁ ήταν κατασκευασμένη από μαρμαρίνες πλάκες αραιά τοποθετημένες ενώ η συνέχειά της προς το κηπάριο ήταν ελεύθερο στρώσης. Από πληροφορίες προέκυψε ότι η μαρμαρόστρωση αυτή έγινε πριν οκτώ έτη περίπου. Στη βορειοδυτική πλευρά T₂ η πλακόστρωση έγινε με απόφαση του Δήμου Λευκάδας. Για την αισθητική αποκατάσταση και την ομοιομορφία τόσο του περιβάλλου μεσημβρινά όσο και βορειοδυτικά οι πλάκες αποκολλήθηκαν και φυλάχτηκαν για να επανατοποθετηθούν μετά την ολοκλήρωση των εργασιών. 		
		
Σημειώσεις: 1 . Σκαρίφημα διερευνητικής τομής T. 2. Σκαρίφημα θέσης των δύο διερευνητικών τομών.		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ.1Υ	Παρακολούθηση στάθμης υπόγειου ύδατος και μεταβολής της πίεσης των πόρων.	αρ. καρτέλας
		1Υ
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> • Τοποθέτηση δύο διάτρητων πλαστικών σωλήνων στις θέσεις των τομών T₁ και T₂ για την παρακολούθηση της στάθμης του υπόγειου ύδατος καθώς επίσης και της μεταβολής της πίεσης του εδάφους με ηλεκτρικά πιεσόμετρα. Φυσικά μετά το πέρας των εργασιών αποκατάστασης του μνημείου οι διάτρητοι πλαστικοί σωλήνες παρέμειναν ενσωματωμένοι στο έδαφος και επικαλύφθηκαν με πλαστικές τάπες και την σημερινή πλακόστρωση με δόκιμο τρόπο ώστε να είναι εύκολη η αποξήλωση τους σε περίπτωση που παρουσιαζόταν ανάγκη στο μέλλον για επέμβαση και αποκάλυψη στην ίδια θέση. 	 	
Σημειώσεις: 1. Σκαρίφημα διερευνητικής τομής T. 2. Σκαρίφημα θέσεις των δύο διερευνητικών τομών.		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ.2α	Σταδιακή προσεκτική αποξήλωση της εσωτερικής ξύλινης επένδυσης των τοίχων-φύλαξη της έντεχνης ξύλινης επένδυσης – καθαρισμός.	αρ. καρτέλας
		2α
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> • Η αποξήλωση της εσωτερικής ξύλινης επένδυσης έγινε προσεκτικά και σταδιακά από ειδικό ξυλουργό που ασχολείται με τέτοιου είδους θέματα και από ειδικό συντηρητή ξύλου για την αποφυγή τραυματισμού από κακότεχνες τομές. • Ο καθαρισμός και η γενικότερη συντήρηση της ξύλινης κατακόρυφης επένδυσης έγινε από εξειδικευμένο προσωπικό κατόπιν οδηγιών της επίβλεψης και των δύο κυρίων υπευθύνων, του ξυλουργού και του συντηρητή ξύλου. • Οι εργασίες συντήρησης και αποκατάστασης τόσο στις ξύλινες κατακόρυφες επενδύσεις όσο και στην οριζόντια επένδυση (ανάντη) της ουρανίας, έγιναν σύμφωνα με την μέθοδο και τους κανόνες της σύγχρονης δεοντολογίας συντήρησης του ξύλου. 	1. 2. 3. 	
σημειώσεις: 1. Άποψη εσωτερικά ξύλινης κατακόρυφης επένδυσης τοίχου. 2. Άποψη της ουρανίας εσωτερικά από τον χώρο της στέγης. 3. Άποψη της ξύλινης ουρανίας από το εσωτερικό του Ναού.		

" ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ " ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκατάστασης - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:2β	Έλεγχος για μερική αντικατάσταση και εργασίες συντήρησης στις ξύλινες επενδύσεις (κατακόρυφης και οριζόντιας ουρανίας).	αρ. καρτέλας
		2β
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> • Η συντήρηση του ξύλου περιελάμβανε : <ul style="list-style-type: none"> – Αντικατάσταση των στοιχείων (μόνο σε περίπτωση που δεν είναι δυνατόν να του επαναποδωθούν με δόκιμες επεμβάσεις, οι μηχανικές του ιδιότητες), με νέα στοιχεία κοινών διατομών και ιδίων ή μεγαλύτερων αντοχών από τα παλιά. • Για την προστασία των ξύλινων στοιχείων εφαρμόστηκε εμποτισμός με κρεόζωτο και υδατοδιάλυτα άλατα CCA, CCB. • Συντήρηση των διατηρουμένων ξύλινων στοιχείων. Προτάθηκε αποκατάσταση των διατηρούμενων ξύλινων υποστυλωμάτων με ξύλινα εμφυτεύματα πρισματικής μορφής στα σημεία ρηγματώσεων. 	<p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p> 	
σημειώσεις: οδηγίες για την μερική αποκατάσταση και την συντήρηση από συντηρητή ξύλου. <ol style="list-style-type: none"> 1. Αποψη της εσωτερικής κατάστασης της ξύλινης επένδυσης στη βάση. 2. Αποκατάσταση ξύλινων στοιχείων με υγιείς διατομές. 3. Πλήρωση των σχισμών επιφάνειας με συνθετικό ξύλο. 		

" ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ " ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκατάστασης - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:2γ	Έλεγχος για μερική αντικατάσταση και εργασία συντήρησης στις ξύλινες επενδύσεις (κατακόρυφης επένδυσης και οριζόντιας ουρανίας).	αρ. καρτέλας
		2γ
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> • Περίσφιξη με μεταλλικά ελάσματα όπου αυτό απαιτήθηκε. • Πλήρωση των σχισμών επιφάνειας με συνθετικό ξύλο τύπου "ARALDIT" (υλικό πλήρως συμβατό με την δεοντολογία της συντήρησης του ξύλου). • Οι κατεστραμμένες κεφαλές και βάσεις των υποστυλωμάτων, αντικαθίστανται με υγιείς διατομές ξύλου με την βοήθεια μέσων σύνδεσης (χρησιμοποιήθηκαν εσωτερικές λάμες και ράβδοι). 	<p>1.</p> <p>2.</p> 	
σημειώσεις: οδηγίες για την μερική αποκατάσταση και την συντήρηση από συντηρητή ξύλου. <ol style="list-style-type: none"> 1. Περίσφιξη με μεταλλικά ελάσματα όπου απαιτηθεί. 2. Αποκατάσταση ξύλινων στοιχείων με υγιείς διατομές. 		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:2δ	Προστασία και συντήρηση του ξύλου των περιμετρικών στύλων της κατακόρυφης ξύλινης επένδυσης και απομόνωση ανερχόμενης υγρασίας.	αρ. καρτέλας
		2δ
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> • Η προστασία των ξύλινων στύλων επιβάλλεται και για λόγους στατικής επάρκειας δεδομένου ότι μεταφέρουν φορτίσεις της ξύλινης ζευκτής κεραμοσκεπής και της ουρανίας. Η αντιμετώπιση φθορών λόγω παλαίωσης και ανερχόμενης υγρασίας επετεύχθη μέσω των ακόλουθων εργασιών : <ul style="list-style-type: none"> – κατασκευή μεταλλικών υποδοχών (θήκες) για την βάση των ξύλινων στύλων – αδιαβροχοποίηση της απόληξης των στύλων – διάνοιξη οπών για τον εσωτερικό αερισμό του χώρου της κατασκευής της ξύλινης επένδυσης περιβάλλει εσωτερικά την τοιχοδομή σε συνδυασμό με το φυσικό σύστημα εξαερισμού του μνημείου. 	1.	
	2.	
	3.	
Σημειώσεις: 1,2,3. Άποψη της εσωτερικής κατάστασης της επένδυσης στην βάση έδρασης.		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:2ε	Προσεκτική αποξήλωση της μαρμάρινης εσωτερικής δαπεδόστρωσης πλακών στην περιοχή έδρασης των δύο ξύλινων στύλων-φύλαξη και καθαρισμός μαρμάρινων πλακών-επανατοποθέτηση μαρμάρινων πλακών δαπεδόστρωσης.	αρ. καρτέλας
		2ε
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> • Κατά την τοπική αποξήλωση της μαρμάρινης δαπεδόστρωσης αριθμήθηκαν οι πλάκες που αποξηλώθηκαν σε αναφορά με το σχέδιο πλακόστρωσης δαπέδου. • Οι μαρμάρινες πλάκες μετά την συντήρησή τους επανατοποθετήθηκαν , σε αναφορά με την αρίθμηση του σχεδίου πλακόστρωσης δαπέδου, με δόκιμο τρόπο (κονίαμα) ώστε να είναι εύκολη η αποξήλωση τους σε περίπτωση που θα παρουσιαζόταν ανάγκη να γίνει στο μέλλον αποκάλυψη της θεμελίωσης των δύο εσωτερικών υποστυλωμάτων. 		
σημειώσεις: 1. Οδηγίες από συντηρητή μαρμάρων.		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ	Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
---	---

Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου

ΠΡΟΤΑΣΗ:3α	Σταδιακή-προσεκτική καθαίρεση των ρωμαϊκών κεραμιδιών της στέγης με καθαρισμό και φύλαξη. Αντικατάσταση κατά τόπους των φθαρμένων κυρίων και δευτερευόντων ξύλινων στοιχείων της στέγης.	αρ. καρτέλας
		3α
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010

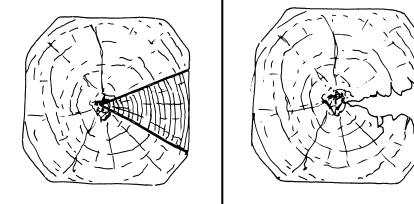

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες
<ul style="list-style-type: none"> Για την τοπική αντικατάσταση ξύλινων φερόντων στοιχείων της στέγης απαιτήθηκε η αποξήλωση κεραμιδιών. Για την διατήρηση της παρούσας μορφής τα υγιή τεμάχια καθαρίστηκαν αντικαθιστώντας σπασμένα ή σαθρά με νέα αντίστοιχα. Η ανασύνθεση των αρχικών όγκων της ξύλινης στέγης και του ξύλινου κελύφους της ουρανίας, καθώς και η αποκατάσταση και η βελτιστοποίηση της φέρουσας ικανότητας του υφιστάμενου δομικού τους συστήματος, θεωρείται απαραίτητη και έγινε μέσα στα πλαίσια της αρχικής κατασκευαστικής τους λογικής δηλαδή διατηρώντας την κατασκευαστική τους δομή και το στατικό τους σύστημα. 	<p>1.</p> <p>2.</p>

σημειώσεις: 1. Άποψη της ξύλινης κεραμοσκεπής εξωτερικά.
2. Άποψη της ξύλινης κεραμοσκεπής εσωτερικά.

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ	Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
---	---

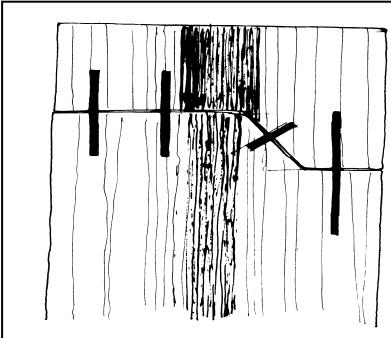
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου

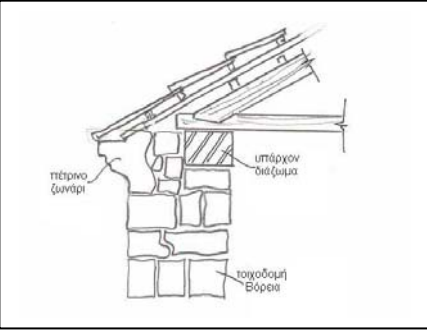

ΠΡΟΤΑΣΗ:3β	Σταδιακή-προσεκτική καθαίρεση των ρωμαϊκών κεραμιδιών της στέγης με καθαρισμό και φύλαξη. Αντικατάσταση κατά τόπους των φθαρμένων κυρίων και δευτερευόντων ξύλινων στοιχείων της στέγης.	αρ. καρτέλας
		3β
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010

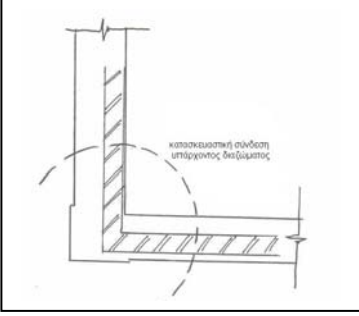
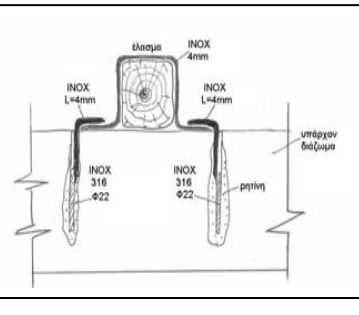

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες
<ul style="list-style-type: none"> Έγιναν οι εξής επεμβάσεις : <ul style="list-style-type: none"> -Αποξήλωση όλων των μεταγενέστερων προσθηκών - Αντικατάσταση των κατεστραμμένων κύριων και δευτερευόντων ξύλινων (μόνο σε περίπτωση σήψης του στοιχείου, και όταν δεν ήταν δυνατόν να του επαναποδωθούν με δόκιμες επεμβάσεις, οι μηχανικές του ιδιότητες), με νέα στοιχεία κοινών διατομών και ιδίων ή μεγαλύτερων αντοχών από τα υπάρχοντα. - Συντήρηση των διατηρούμενων ξύλινων στοιχείων. Προτάθηκε αποκατάσταση των διατηρούμενων ξύλινων υποστυλωμάτων με ξύλινα εμφυτεύματα πρισματικής μορφής στα σημεία ρηγματώσεων και περίσφιξη με μεταλλικά ελάσματα όπου αυτό απαιτούνταν. Πλήρωση των επιφανειακών σχισμών με συνθετικό ξύλο τύπου “ARALDIT”, (υλικό πλήρως συμβατό με την δεοντολογία της συντήρησης του ξύλου. - Ενίσχυση των κόμβων με ανοξείδωτα μεταλλικά. - Προστασία των κεφαλών των ζευκτών με λυόμενη μεταλλική υποδοχή και αδιαβροχοποίηση της απόληξης των στοιχείων. 	<p>1.</p> <p>2.</p> <p>3.</p>

σημειώσεις: 1,3. Άποψη του ξύλινου ζευκτού.
2. Ξύλινα εμφυτεύματα πρισματικής μορφής

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:3γ	Αντικατάσταση κατά τόπους των φθαρμένων κυρίων και δευτερευόντων στοιχείων της ξύλινης στέγης. Αντικατάσταση των ξύλινων φθαρμένων στοιχείων του γυναικωνίτη.	αρ. καρτέλας
		3γ
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> • Συντήρηση των διατηρουμένων ξύλινων στοιχείων, όπως αποκατάσταση των διατηρούμενων ξύλινων ορθοστατών των ζευκτών με ξύλινα εμφυτεύματα πρισματικής μορφής, τα σημεία ρηγματώσεων και κατά τόπους περίσφιξη με μεταλλικά ελάσματα όπου αυτό απαιτήθηκε. Πλήρωση των επιφανειακών σχισμών με συνθετικό ξύλο τύπου “ARALDIT”, (υλικό πλήρως συμβατό με την δεοντολογία της συντήρησης του ξύλου). • Ενίσχυση των κόμβων με ανοξείδωτα μεταλλικά ελάσματα. • Προστασία των κεφαλών των ζευκτών με λυόμενη μεταλλική υποδοχή και αδιαβροχοποίηση της απόληξης των στοιχείων. 	1.	
	2.	
	3.	
σημειώσεις: Οδηγίες από συντηρητή ξύλου 1. Περίσφιξη με μεταλλικά ελάσματα 2. Αποψη των ξύλινων στοιχείων της στέγης 3. Τυπικό δείγμα σαθρού ξύλινου στοιχείου		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:3δ	Αντικατάσταση κατά τόπους των φθαρμένων κυρίων και δευτερευόντων στοιχείων της ξύλινης στέγης. Αντικατάσταση των ξύλινων φθαρμένων στοιχείων του γυναικωνίτη.	αρ. καρτέλας
		3δ
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> • Κατόπιν ελέγχου των ξύλινων στοιχείων του γυναικωνίτη από ειδικό συντηρητή ξύλου τα διατηρούμενα τμήματα συντηρηθήκαν τα δε άλλα αντικαταστάθηκαν από νέα <ul style="list-style-type: none"> - ίδιας μορφής με τα αρχικά - ιδίου αρχικού τρόπου κατασκευής - Αντίστοιχου τύπου ξυλείας - Αντίστοιχου χρωματισμού • Διόρθωση της καταγραφείσας οριζόντιας απόκλισης του γυναικωνίτη. 	1.	
	2.	
σημειώσεις: Οδηγίες από συντηρητή ξύλου 1,2. Ενδεικτικός τρόπος εξυγίανσης του σαθρού ξύλινου στοιχείου με συμπλήρωση νέου υγιούς.		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ.4α	Σποραδική αποξήλωση και φύλαξη της πέτρινης στέψης (πέτρινο ζωνάρι) που διατρέχει (βόρεια) την περίμετρο της στέγης-επιμέλεια διατήρησης της υφιστάμενης κατάστασης περιμετρικά.	αρ. καρτέλας
		4α
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> Κατά την αποξήλωση της πέτρινης στέψης και των επιρρεπών πέτρινων διακοσμητικών απεικονίσεων-βάθρων έγινε αρίθμηση των τεμαχίων σε αναφορά με τα σχέδια κάθε όψης του μνημείου. Η πέτρινη στέψη καθώς και όλες οι πέτρινες διακοσμητικές απεικονίσεις – στύλοι -βάθρα καθαρίστηκαν και συντηρήθηκαν όμοια και τα θραυσθέντα διακοσμητικά τεμάχια συναρμολογήθηκαν και έγιναν εμφανή. Οι εργασίες της αποξήλωσης του καθαρισμού, της συναρμολόγησης και της συντήρησης έγιναν από εξειδικευμένους και πεπειραμένους τεχνίτες. Προσεκτική και επιμελής προεργασία διατήρησης της διακοσμητικής ταινίας στην στέψη μεσημβρινά και ανατολικά. 	1.	
	2.	
	3.	
σημειώσεις: οδηγίες για την μέθοδο και τους τρόπους επέμβασης από συντηρητή πέτρας και μαρμάρων <ol style="list-style-type: none"> Τομή στέψης με πέτρινο ζωνάρι Άποψη επιρρεπών πέτρινων διακοσμητικών στοιχείων Άποψη θραυσθέντων διακοσμητικών στοιχείων 		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ.4β	Επιθεώρηση και κατασκευαστική σύνδεση (στις γωνίες) του υπάρχοντος περιμετρικού διαζώματος στέψης (σενάζ) από οπλισμένο σκυρόδεμα. Στερέωση του πέτρινου ζωναριού στέψης και επανατοποθέτηση του τοπικά	αρ. καρτέλας
		4β
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> Λόγω της παθολογίας του δομικού συστήματος προέκυψε αναγκαία η επέμβαση κατασκευαστικής σύνδεσης διαζώματος στις γωνίες στην στέψη της τοιχοδομής. Τοπική επανατοποθέτηση και στερέωση του πέτρινου ζωναριού στέψης. Ο καθαρισμός της λιθοδομής έγινε εν ξηρώ για την αποφυγή εισχώρησης υγρασίας στο εσωτερικό της φέρουσας τοιχοποιίας. Της σύνδεσης των διαζωμάτων προηγήθηκε η αδιαβροχοποίηση στα σημεία επαφής του διαζώματος και της λιθοδομής για τους προαναφερόμενους λόγους. Η επέμβαση έγινε εσωτερικά της τοιχοποιίας και ήταν διακριτική. 	1.	
	2.	
	3.	
σημειώσεις: Τοποθέτηση κατάλληλων εξαρτημάτων υλοποίησης σύνδεσης ξύλινων ζευκτών και τοιχοδομής. <ol style="list-style-type: none"> Σκαρίφημα υλοποίησης μηχανισμού κύλισης των κεφαλών των ξύλινων ζευκτών. Αγκύρωση του μεταλλικού μηχανισμού στο διάζωμα. 		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ	Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
---	---

Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου

ΠΡΟΤΑΣΗ.4γ	Επιθεώρηση και κατασκευαστική σύνδεση (στις γωνίες) του υπάρχοντος περιμετρικού διαζώματος στέψης (σενάζ) από οπλισμένο σκυρόδεμα. Στερέωση του πέτρινου ζωνναριού στέψης και επανατοποθέτηση του τοπικά	αρ. καρτέλας
		4γ
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010

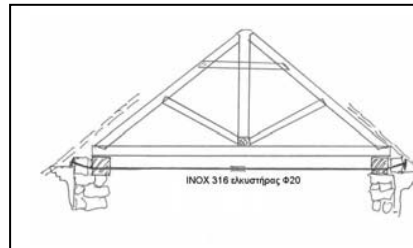
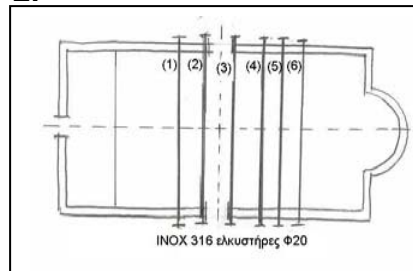
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες
<ul style="list-style-type: none"> Κατά την διάρκεια των εργασιών σύνδεσης στις γωνίες του διαζώματος τοποθετήθηκαν τα αντίστοιχα κατάλληλα ανοξείδωτα μεταλλικά εξαρτήματα υλοποίησης στήριξης τύπου κύλισης (οδηγού) των κεφαλών των ξύλινων ζευκτών. 	<p>1.</p>

σημειώσεις: Τοποθέτηση κατάλληλων εξαρτημάτων υλοποίησης σύνδεσης ξύλινων ζευκτών και τοιχοδομής.
 1. Σκαρίφημα υλοποίησης μηχανισμού κύλισης των κεφαλών των ξύλινων ζευκτών.
 2. Αγκύρωση μεταλλικού μηχανισμού στο διάζωμα.

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ	Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
---	---

Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου

ΠΡΟΤΑΣΗ.5α	Προμήθεια και τοποθέτηση έξι ανοξείδωτων ελκυστήρων κατά μήκος των ξύλινων ζευκτών – μόνωση στέγης.	αρ. καρτέλας
		5α
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες
<ul style="list-style-type: none"> Τοποθετήθηκαν έξι ελκυστήρες Φ20 στην θέση του ξύλινου ελκυστήρα. Η τοποθέτηση των ελκυστήρων κατά μήκος των ζευκτών στην συγκεκριμένη θέση προσδίδει ικανοποιητική σεισμική απόκριση και δεν προδίδει την αρχική μορφολογία του μνημείου και δεν διαταράσσει την αισθητική της ουρανίας. Προτείνεται οι ελκυστήρες να μην είναι ενός στοιχείου (μονοκόμματοι) αλλά δύο στοιχείων αρθρωτοί. Τοποθετήθηκε υγρομονωτική μεμβράνη, προληπτικά, για την προστασία του μνημείου από τυχόν εισροές ομβρίων, λόγω του ότι η τοποθέτηση και μόνο των κεραμιδιών (χρησιμοποιήθηκαν κυρίως τα παλαιά) δεν εξασφάλιζε την απόλυτη στεγάνωση. 	<p>1.</p> <p>2.</p>

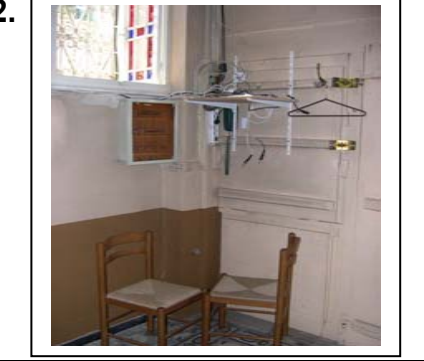

σημειώσεις: 1. Σκαριφηματική τομή ζευκτών και θέση ελκυστήρα (ε).
 2. Σκαριφηματική περιτύπωμα Ναού, θέση έξι ελκυστήρων.

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:6α	Αποκοπή συνέχειας περιτοίχισης οικοπέδου και τοιχοδομής Ναού. Αποκατάσταση της τοιχοδομής κατά μήκος των ρωγμών / αρμολογήματα / τσιμεντενέματα / λιθοσυραφές.	αρ. καρτέλας
		6α
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> • Στην νοτιοδυτική γωνία και στην βορειοδυτική γωνία του Ναού προτείνεται αποκοπή και δημιουργία ασυνέχειας (4cm) του φορέα του Ναού με τις περιτοιχίσεις του οικοπέδου. • Η συμπτωματολογία των ρωγμών όπως αυτή προκύπτει και με απλή οπτική εξέταση του μνημείου οδήγησε στην αναγκαία επέμβαση της συρραφής τους. • Έγιναν οι εξής επεμβάσεις : <ul style="list-style-type: none"> - Τσιμεντενέσεις εσωτερικά της τοιχοδομής κατά μήκος των ρωγμών 2,00m ένθεν –κακείθεν όταν η ρωγμή δεν υπερβαίνει τα 8mm. - Μετά την καθαίρεση των τμημάτων των επιχρισμάτων που αντικαθίστανται εάν η ρωγμή στη λιθοδομή υπερβαίνει τα 8mm προτείνεται να γίνει επιπλέον συρραφή των ρωγμών με χρήση συζυγών λιθοσωμάτων και όπου αυτό δεν είναι εύκολο με χρήση ανοξείδωτου χάλυβα και σκυροδέματος υψηλής αντοχής σε ειδικούς αύλακες που ανοίχτηκαν εσωτερικά για αυτό το σκοπό. 	1. 	
	2. 	
	3. 	
σημειώσεις: 1. Αποψη ρωγμών στις εξωτερικές όψεις.		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:6β	Αποκοπή συνέχειας περιτοίχισης οικοπέδου και τοιχοδομής Ναού. Αποκατάσταση της τοιχοδομής κατά μήκος των ρωγμών / αρμολόγημα / τσιμεντενέματα / λιθοσυραφές.	αρ. καρτέλας
		6β
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	ΣΧΕΔΙΑ / ΦΩΤΟΓΡΑΦΙΕΣ	
<ul style="list-style-type: none"> • Για την απαραίτητη συνεργασία του υπάρχοντος διαζώματος της στέψης με την τοιχοδομή απαιτείται η ομαλή μετάβαση της ακαμψίας του διαζώματος στην λιθοδομή, η οποία επετεύχθη με τσιμεντενέσεις στο όριο του διαζώματος στέψης στην γειτονία με τα λιθωμάτα της τοιχοδομής. • Καθαίρεση των παλαιότερων κακοτεχνιών και αντιαισθητικών αρμολογημάτων στις θέσεις ρωγμών και παράλληλη αποκατάσταση. • Τοπική καθαίρεση του εμφανούς σκυροδέματος στην δυτική όψη στην βάση του αετώματος που προσβάλλει το μνημείο και αποκατάσταση του. 	1. 	
	2. 	
	3. 	
σημειώσεις: 1,2. Άποψη ρωγμών εσωτερικά του Ναού. 3. Αισθητική αποκατάσταση της λωρίδας σκυροδέματος στο αέτωμα με ενδεχόμενη επικάλυψή του από λωρίδα επιχρισματος.		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ	
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου			
ΠΡΟΤΑΣΗ:7α	Τοπική αντικατάσταση του επιχρίσματος στο δυτικό αέτωμα εσωτερικά και εξωτερικά, καθώς και στην μεσημβρινή τοιχοδομή εξωτερικά. Επανατοποθέτηση του εξωτερικού διάκοσμου των θυρών και των παραθύρων.	αρ. καρτέλας	
		7α	
		ημερομηνία	
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010	
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες		
<ul style="list-style-type: none"> Καθαίρεση των επιχρισμάτων τοπικά στο δυτικό αέτωμα εσωτερικά και εξωτερικά. Σποραδικές αντικαταστάσεις επιχρίσματος εσωτερικά στο Ιερό και στον γυναικωνίτη. Καθαίρεση επιχρισμάτων συνολικά στην μεσημβρινή πλευρά μετά δε την στατική επέμβαση της τοιχοδομής αυτής ακολούθησε αποκατάσταση των επιχρισμάτων. Τα υλικά που χρησιμοποιήθηκαν για την αποκατάσταση των επιχρισμάτων ήταν συμβατά με τα αρχικά και τα υλικά στερέωσης ήταν αναστρέψιμα. Ανάταξη των πέτρινων περιθυρωμάτων και διακοσμητικών παραστάδων και υπέρθυρων με δόκιμες τοπικές συνδέσεις. Επανατοποθέτηση και στερέωση των διακοσμητικών εξωτερικών στοιχείων που αποσπάρθηκαν κατά την διάρκεια του σεισμού. 			
σημειώσεις: Συνεργασία με ειδικό συντηρητή πέτρας και ειδικό συντηρητή μαρμάρων			

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:8α	Σύστημα εξαερισμού του μνημείου	αρ. καρτέλας
		8α
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> Αξιοποίηση του κενού που δημιουργείται μεταξύ της ξύλινης κατακόρυφης επένδυσης των τοίχων και της τοιχοδομής χρησιμοποιώντας το ως αγωγό κίνησης του αέρα μέσω του κυκλικού ανοίγματος στο δυτικό αέτωμα πρόταση μελέτης φυσικού αερισμού. 		<p>1.</p> <p>2.</p> <p style="text-align: right;">εσωτερική ξύλινη επένδυση ξύλινος στύλος</p>
σημειώσεις: Τοποθέτηση μετρητών υγρασίας μετά την αποκατάσταση για έλεγχο της συμπεριφοράς του μνημείου στα νέα δεδομένα.		
<ol style="list-style-type: none"> Στην φωτογραφία διακρίνεται το κυκλικό άνοιγμα στην δυτική όψη. Σκαρίφημα ανοίγματος στην εσωτερική ξύλινη επένδυση για την εξασφάλιση αερισμού του μνημείου. 		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:9α	Εξασφαλίσεις πυροπροστασίας – Αποξήλωση του ηλεκτρικού δικτύου και αντικατάστασή του με νέο σύγχρονο δίκτυο.	αρ. καρτέλας
		9α
		ημερομηνία ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> Λόγω της ιστορικότητας του μνημείου και των εμπιεχομένων σε αυτό οροφωγραφιών ελήφθησαν μέτρα μόνο ενεργητικής πυροπροστασίας, τα οποία ήταν : <ul style="list-style-type: none"> Α. σύστημα πυρανίχνευσης Β. σύστημα συναγερμού Γ. σύστημα κατάσβεσης με φορητούς πυροσβεστήρες ξηράς κόνεως. Η αποξήλωση της υπάρχουσας ηλεκτρικής εγκατάστασης ήταν αναγκαία διότι δεν πληρούσε τις απαιτούμενες προδιαγραφές. Η νέα εγκατάσταση του ηλεκτρικού δικτύου εντάχθηκε διακριτικά σε ειδικές και εύκολα επισκέψιμες θέσεις του Ναού, οι οποίες δεν ενσωματώθηκαν στο υφιστάμενο διατηρητέο κέλυφος όπου αυτό ήταν εφικτό. 	<ol style="list-style-type: none"> 	
σημειώσεις: 1,2,3. Πρόχειρες επικίνδυνες και αντιαισθητικές οδεύσεις ηλεκτρικών καλωδίων εσωτερικά και εξωτερικά του μνημείου.		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ:10α	Προεργασία συντήρηση με μυκητοκτόνο καθώς και τυχόν συμπληρώσεις των ξύλινων ανοιγμάτων (θυρών-παραθύρου) Αποξήλωση πρόσθετου ξύλινου διαχωριστικού στον γυναικωνίτη	αρ. καρτέλας
		10α
		ημερομηνία ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> Οι εργασίες αποκατάστασης και συντήρησης των ξύλινων ανοιγμάτων (υαλοστασίων – θυρών) καθώς και άλλων ξύλινων στοιχείων της Αγίας Τράπεζας και του τέμπλου έγιναν από εξειδικευμένο προσωπικό. Έγινε αποξήλωση του ξύλινου διαχωριστικού στην περιοχή του γυναικωνίτη λόγω του ότι: <ul style="list-style-type: none"> * είναι μεταγενέστερη προσθήκη ευτελούς κατασκευής. * Αλλοιώνει μορφολογικά και αισθητικά το μνημείο. 	<ol style="list-style-type: none"> 	
σημειώσεις: οδηγίες από ειδικό συντηρητή ξύλου <ol style="list-style-type: none"> Αποψη κύριας θύρας δυτικά Αποψη πρόχειρου διαχωριστικού στον γυναικωνίτη Αποψη παραθύρου 		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ.11α	Γενικό δίκτυο ηλεκτρομηχανολογικών για θέματα πυροπροστασίας σε συνδυασμό με σχετικές προτάσεις αναβάθμισης	αρ. καρτέλας
		11α
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> Λόγοι εξασφάλισης ήπιας θερμοκρασιακής διακύμανσης στο χώρο για την εξασφάλιση σταθερής θερμοκρασίας με λειτουργία εξωτερικού θερμοστάτη σταθερά στους 17°C. 		
σημειώσεις: Επιβάλλεται για λόγους συντήρησης των αγιογραφιών και όλων των ξύλινων ιστορικών κατασκευών.		

“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ		Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
Τεκμηρίωση προτάσεων αποκαταστάσεως - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου		
ΠΡΟΤΑΣΗ.11β	Αποξήλωση του ηλεκτρικού δικτύου και αντικατάσταση με νέο σύγχρονο δίκτυο	αρ. καρτέλας
		11β
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010
ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες	
<ul style="list-style-type: none"> Η αποξήλωση της υπάρχουσας ηλεκτρικής εγκατάστασης ήταν αναγκαία διότι δεν πληρούσε τις απαιτούμενες προδιαγραφές. Η νέα εγκατάσταση του ηλεκτρικού δικτύου εντάχθηκε διακριτικά σε ειδικές και εύκολα επισκέψιμες θέσεις του Ναού, οι οποίες δεν ενσωματώθηκαν στο υφιστάμενο διατηρητέο κέλυφος όπου αυτό ήταν εφικτό. Οι καλωδιώσεις τοποθετήθηκαν άνω στην στέγη και όπου κατέστη εφικτό ενδοδαπέδια. 	<p>1. </p> <p>2. </p> <p>3. </p>	
σημειώσεις: 1. Αποψη υπάρχοντος δικτύου στο ξύλινο τέμπλο. 2. Μετρητής ΔΕΗ. 3. Αποψη υπάρχοντος δικτύου στη στέγη.		

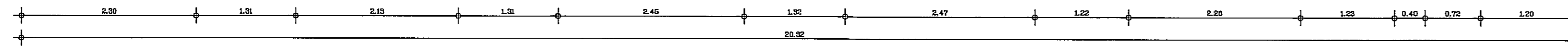
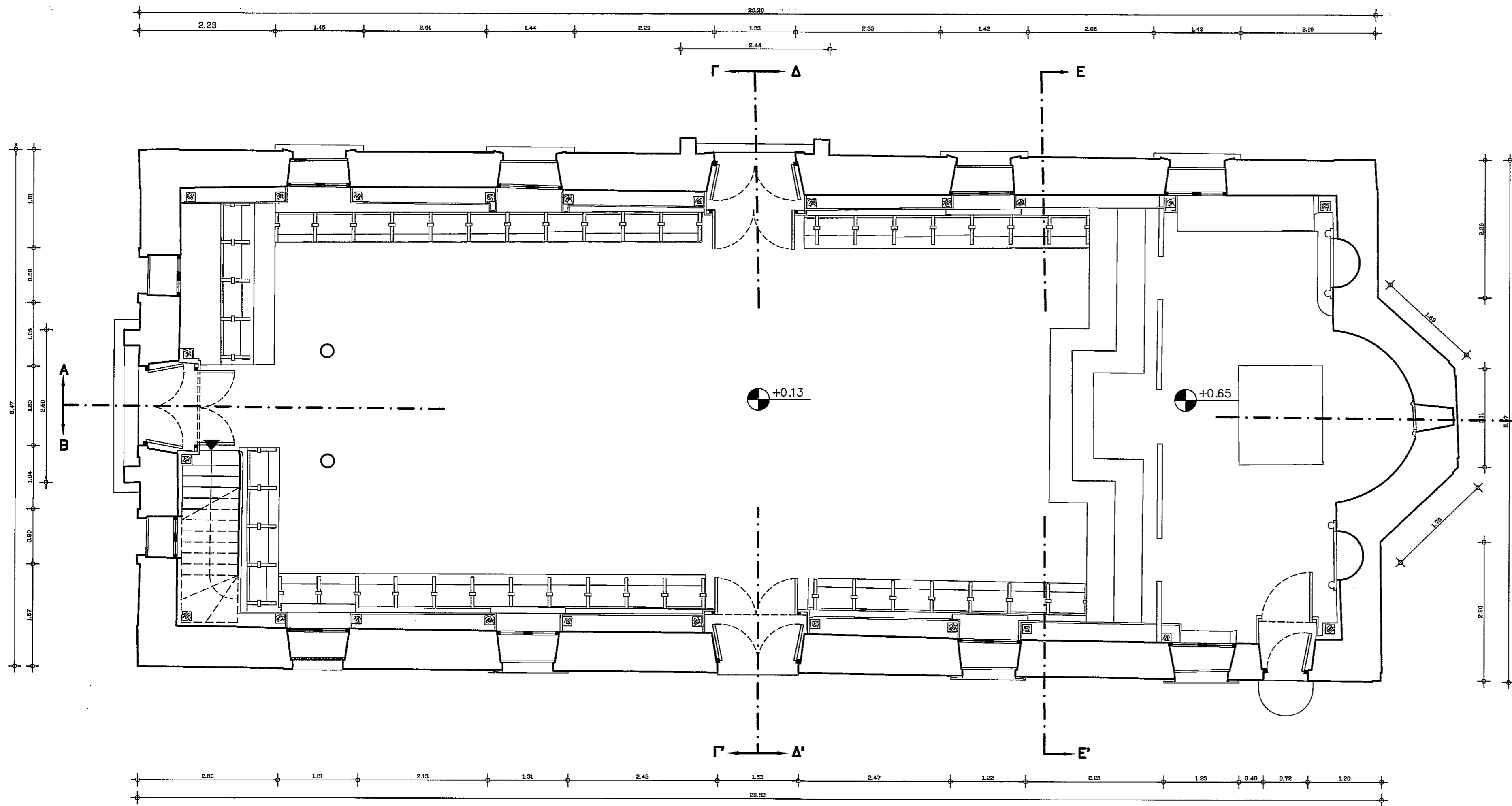
“ ΙΕΡΟΣ ΝΑΟΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ” ΛΕΥΚΑΔΟΣ	Α.Τ.Ε.Ι ΠΑΤΡΑΣ ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΗΡΙΩΝ
---	---

Τεκμηρίωση προτάσεων αποκατάστασης - επεμβάσεων ως προς το ιστορικό το μορφολογικό και δομικό σύστημα του μνημείου

ΠΡΟΤΑΣΗ.12α	Κατασκευή μεταθετού μεταλλικού σκελετού για την υποσύλωση των δομικών στοιχείων και την τοποθέτηση στεγάστρου για την συνολική εξωτερική προστασία του μνημείου	αρ. καρτέλας
		12α
		ημερομηνία
		ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ	σχέδια / φωτογραφίες
<ul style="list-style-type: none"> • Η κατασκευή ήταν αναγκαία για τους εξής λόγους : <ul style="list-style-type: none"> - Υποσύλωση των ζευκτών - Υποσύλωση υποδομής της ουρανίας - Υποσύλωση ταβανώματος του γυναικωνίτη - Υποσύλωση των κιόνων - Εξασφάλιση κυκλοφορίας του προσωπικού για την εκτέλεση των εργασιών - τοποθέτηση στεγάστρου με επικάλυψη αδιάβροχης διαφανούς μεμβράνης για την προστασία του μνημείου έναντι καιρικών φαινομένων • Η κατασκευή: <ul style="list-style-type: none"> - έγινε αυτοφερόμενη - δεν πακτώθηκε στα δομικά στοιχεία του μνημείου 	<div style="border: 1px solid black; height: 150px; width: 100%;"></div> <div style="border: 1px solid black; height: 150px; width: 100%;"></div> <div style="border: 1px solid black; height: 150px; width: 100%;"></div>

**ΣΧΕΔΙΑ
ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗΣ & ΠΡΟΤΕΙΝΟΜΕΝΗΣ
ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ**

ΚΑΤΟΨΗ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ

εργοδότης: **ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ**

έργο: **ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ**

θέση: **ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ**

θέμα σχεδίου: **Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)**

Κατόψη Ναού Υφιστάμενη κατάσταση

αρ.σχεδίου

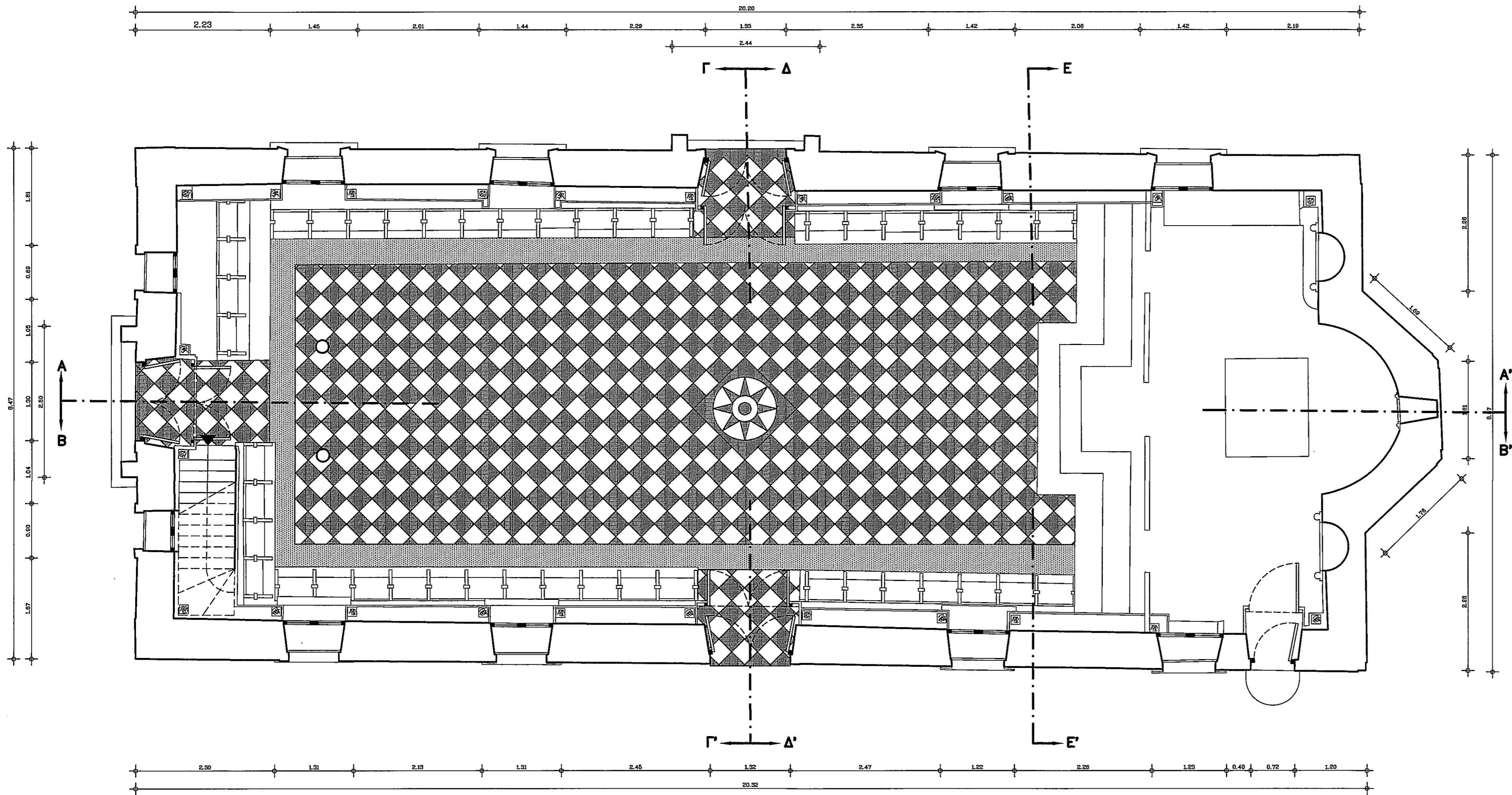
Υ1

Υφιστάμενη

σπουδάστρια: **Αποστολοπούλου Σωτηρία**

χρονολογία: **ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010**

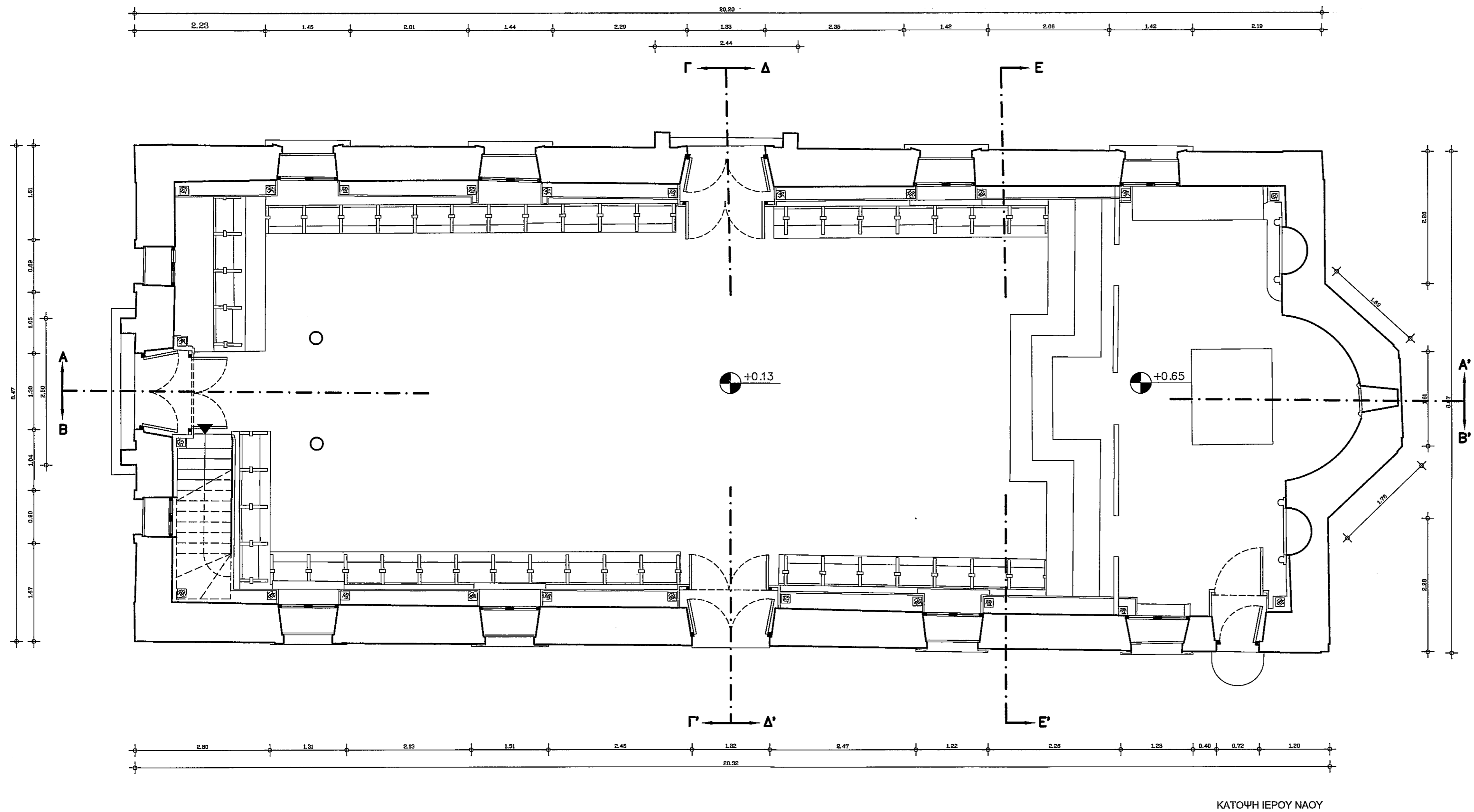
κλίμακα: **1:50**

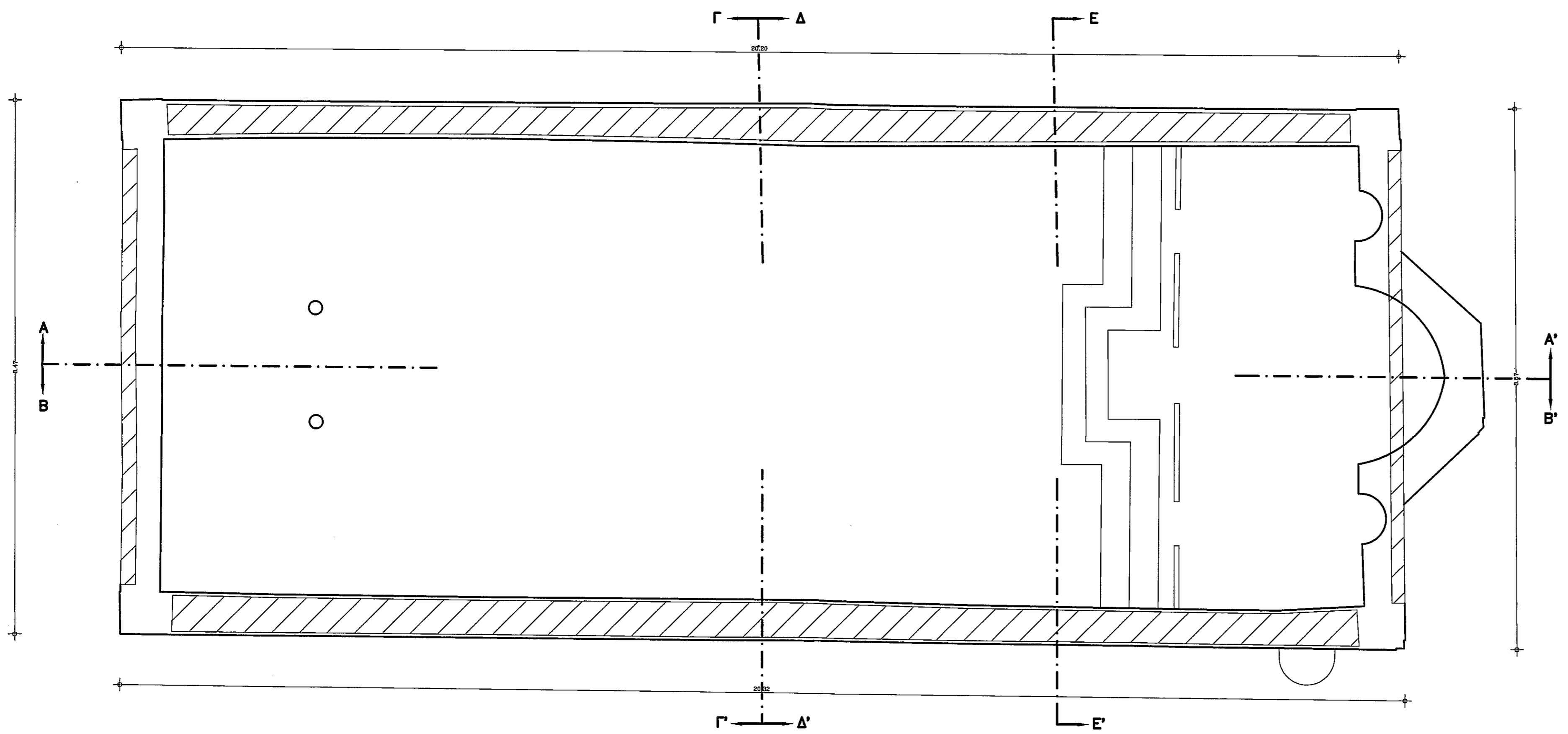
ΔΑΠΕΔΟ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ

<p>εργοδότης: ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ</p>	
<p>έργο: ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ</p>	
<p>θέση: ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ</p>	
<p>θέμα σχεδίου:</p>	<p>Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)</p>
	<p>Κάτοψη Δαπέδου υφιστάμενη κατάσταση</p>
<p>σπουδάστρια: Αποστολοπούλου Σωτηρία</p>	
<p>χρονολογία:</p>	<p>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010</p>
<p>κλίμακα: 1:50</p>	

αρ.σχεδίου
Υ2
υφιστάμενη

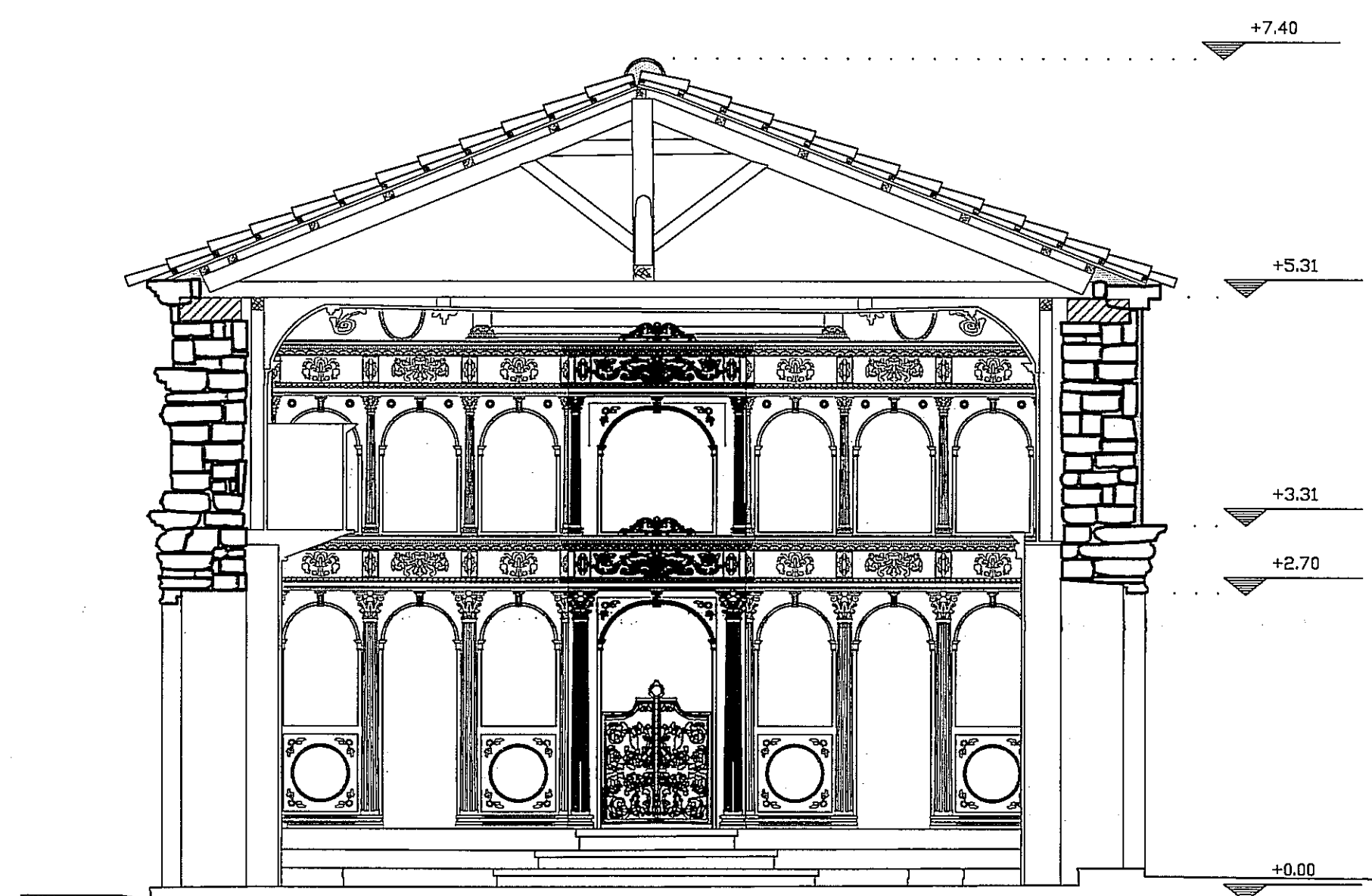

εργοδότης:	ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ	
έργο:	ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ	
θέση:	ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ	
θέμα σχεδίου:	Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)	αρ.σχεδίου Υ1 Υφιστάμενη
σπουδάστρια:	Αποστολοπούλου Σωτηρία	
χρονολογία:	ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010	κλίμακα: 1:50

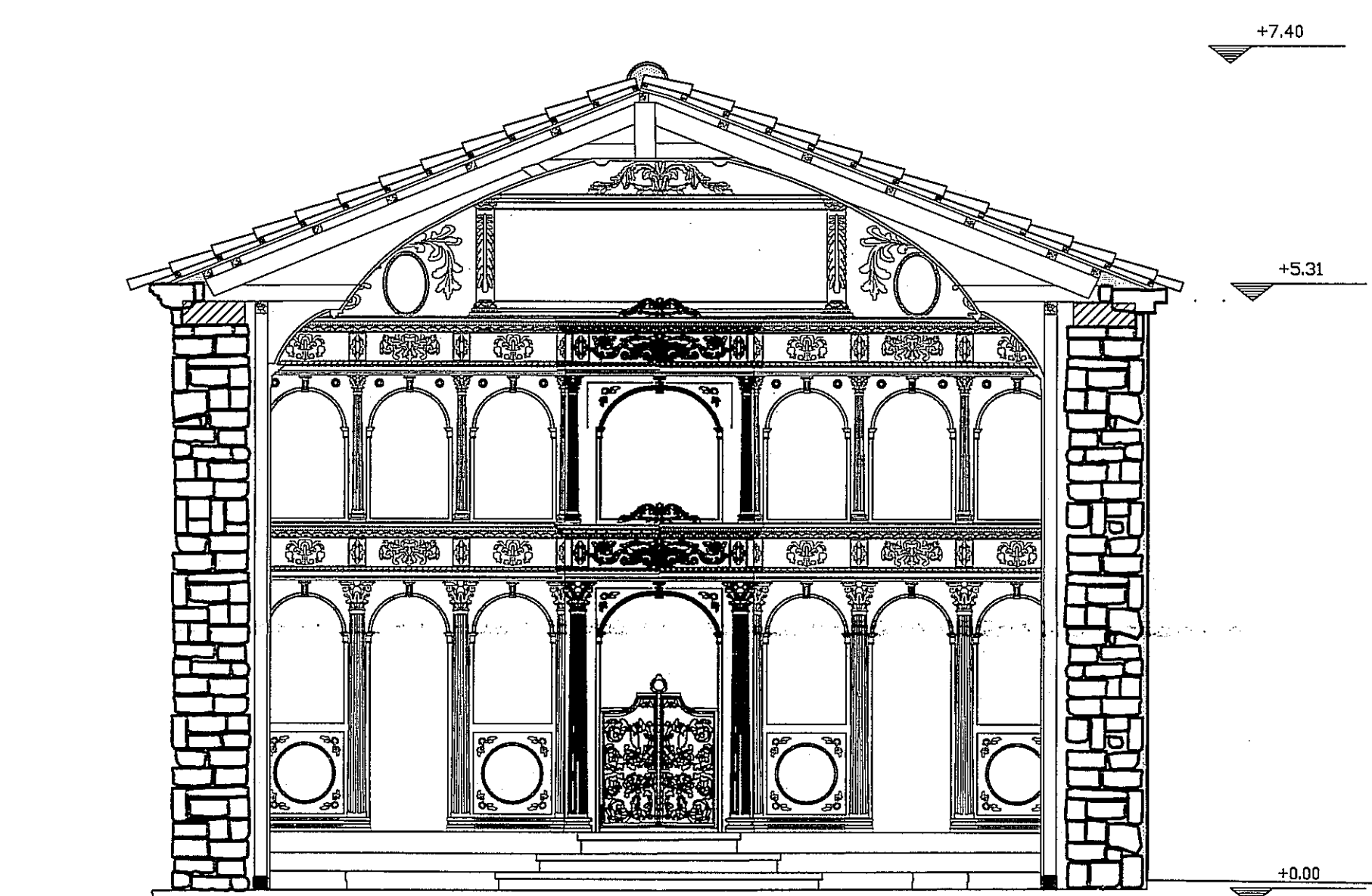

ΚΑΤΟΨΗ ΔΙΑΖΩΜΑΤΟΣ ΣΤΕΨΗΣ (ΣΕΝΑΖ)

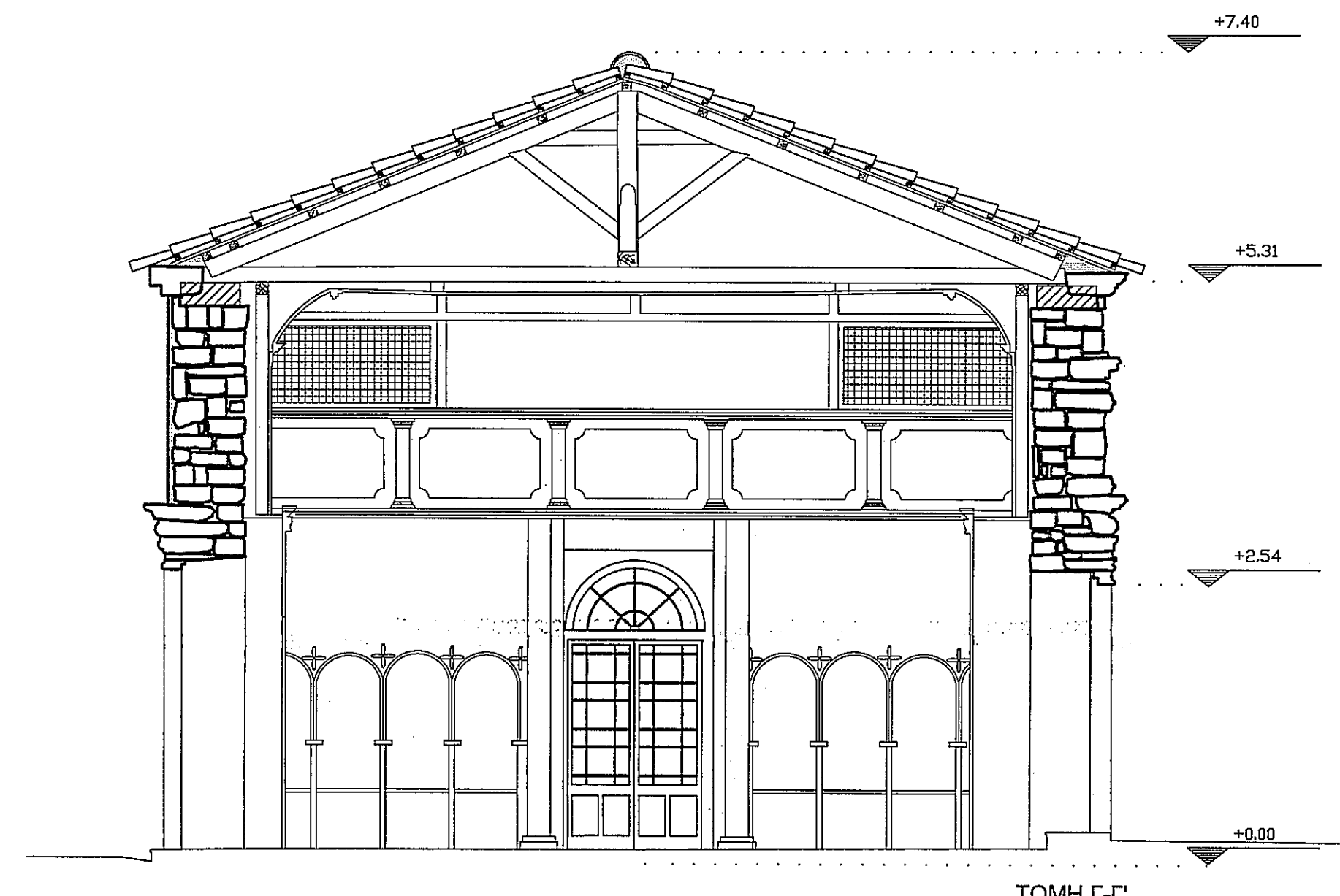
<p>ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ</p>		
<p>εργοδότης:</p>	<p>ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ</p>	
<p>έργο:</p>	<p>ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ</p>	
<p>θέση:</p>	<p>Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)</p>	
<p>θέμα σχεδίου:</p>	<p>Κάτοψη διαζώματος στέψης (σεναζ) υφιστάμενη κατάσταση</p>	<p>αρ.σχεδίου</p> <p>Υ2</p> <p>υφιστάμενη</p>
	<p>σπουδάστρια: Αποστολοπούλου Σωτηρία</p>	
<p>χρονολογία:</p>	<p>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010</p>	<p>κλίμακα: 1:50</p>

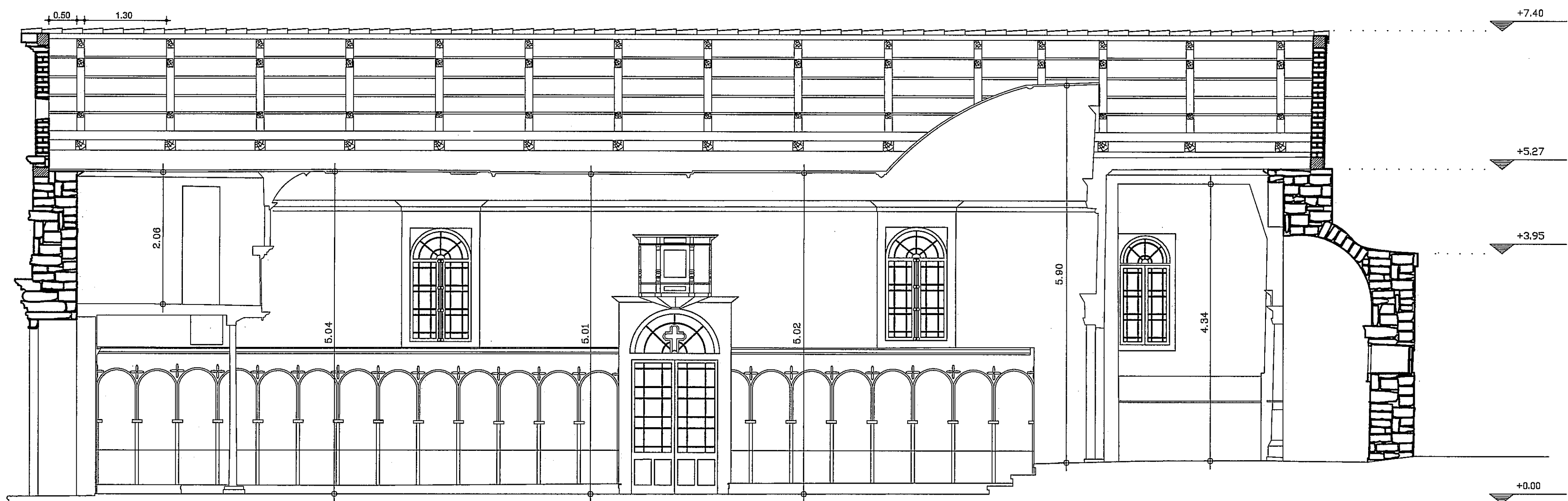
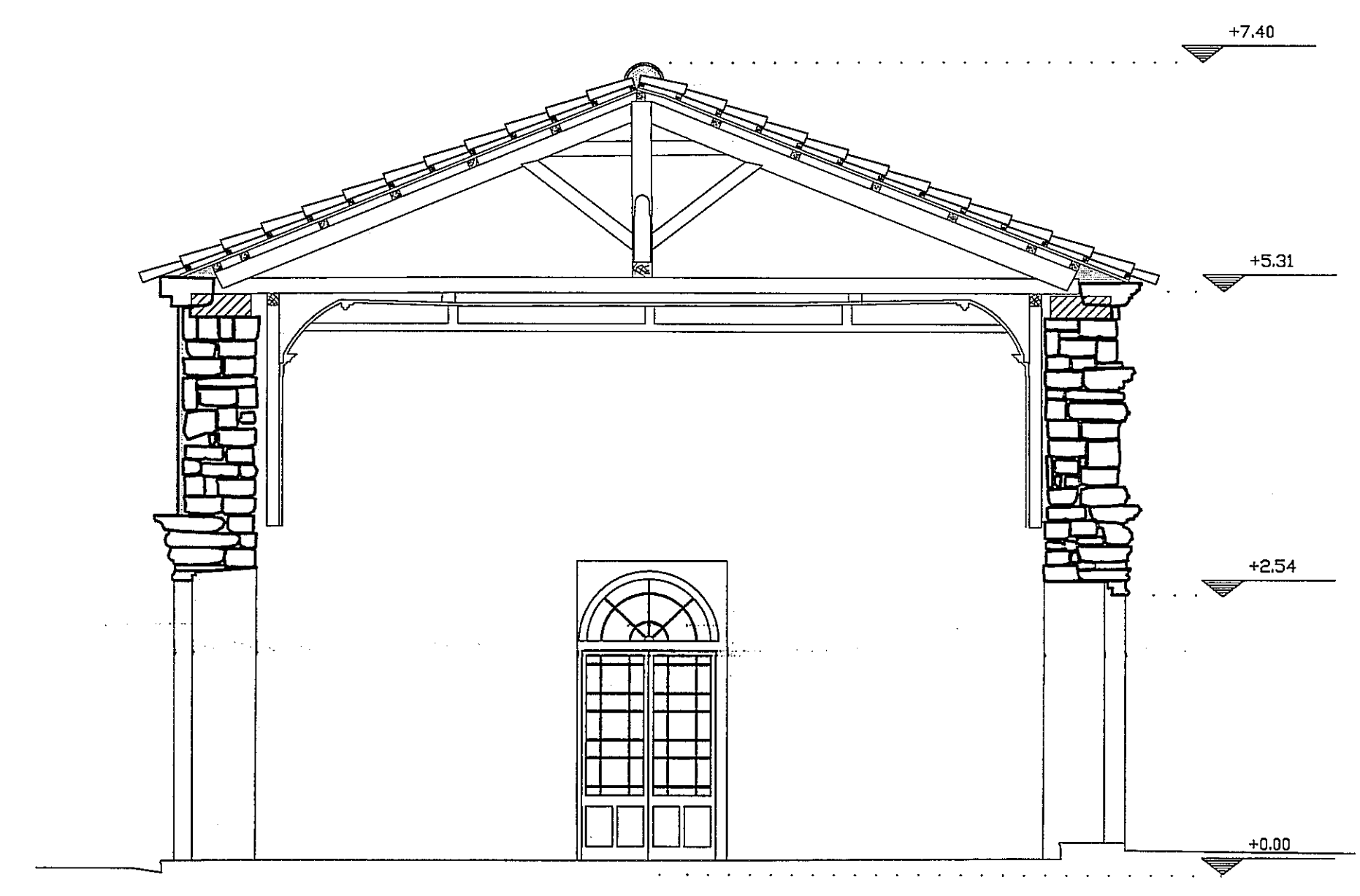
ΤΟΜΗ Δ-Δ''

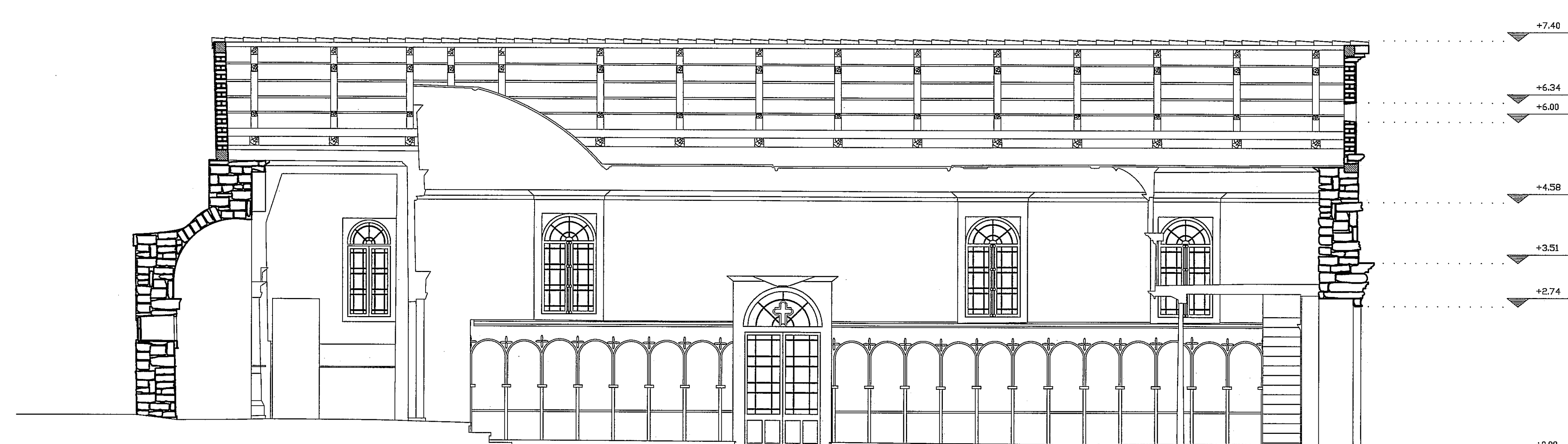
ΤΟΜΗ Ε-Ε''

ΤΟΜΗ Γ-Γ''

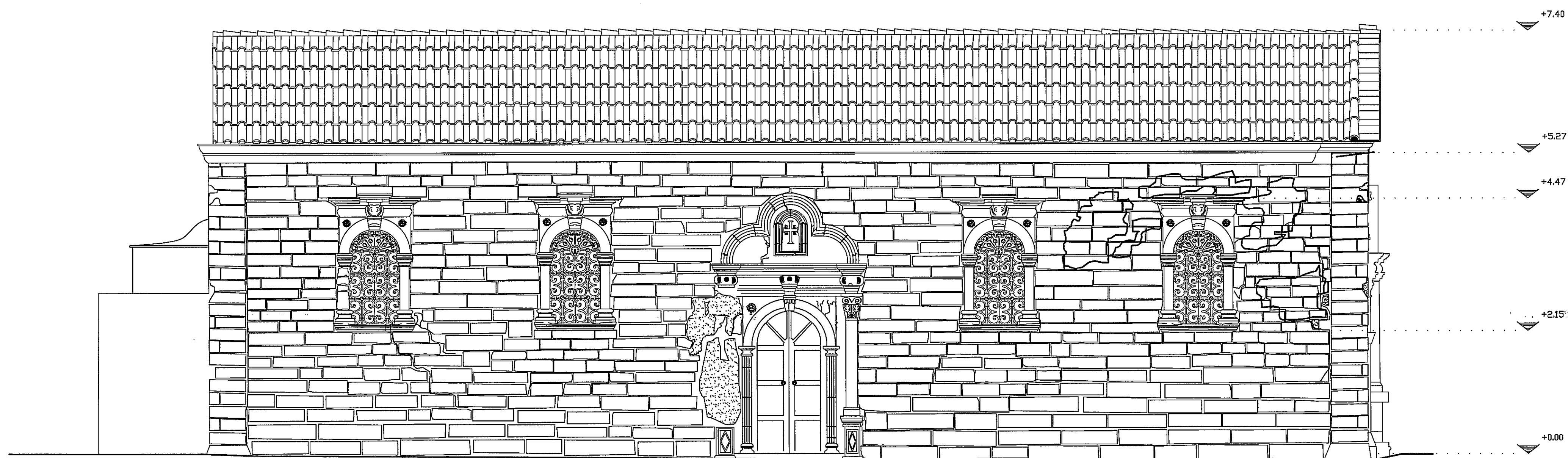

ΤΟΜΗ Α-Α''

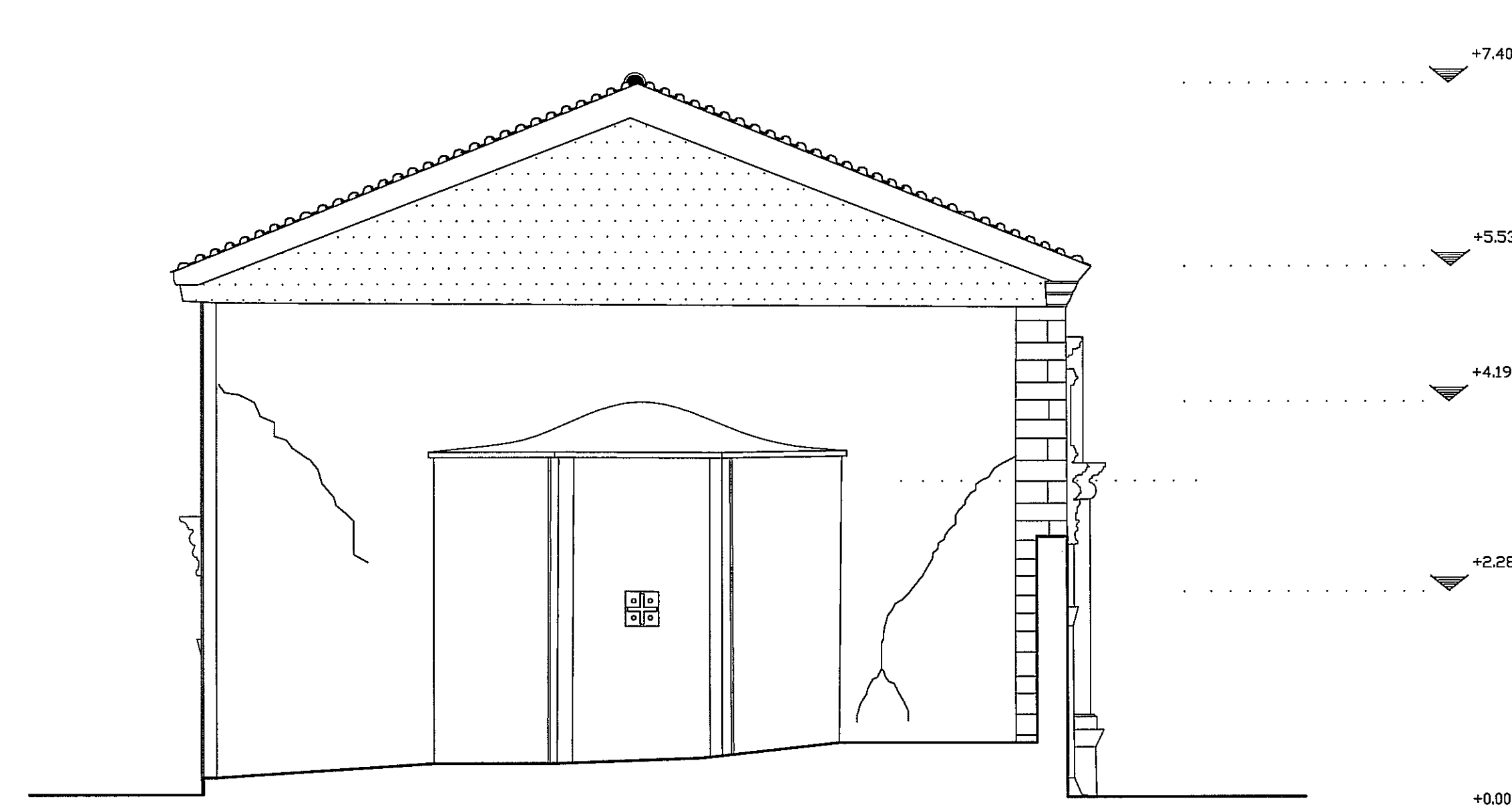

ΤΟΜΗ Β-Β''

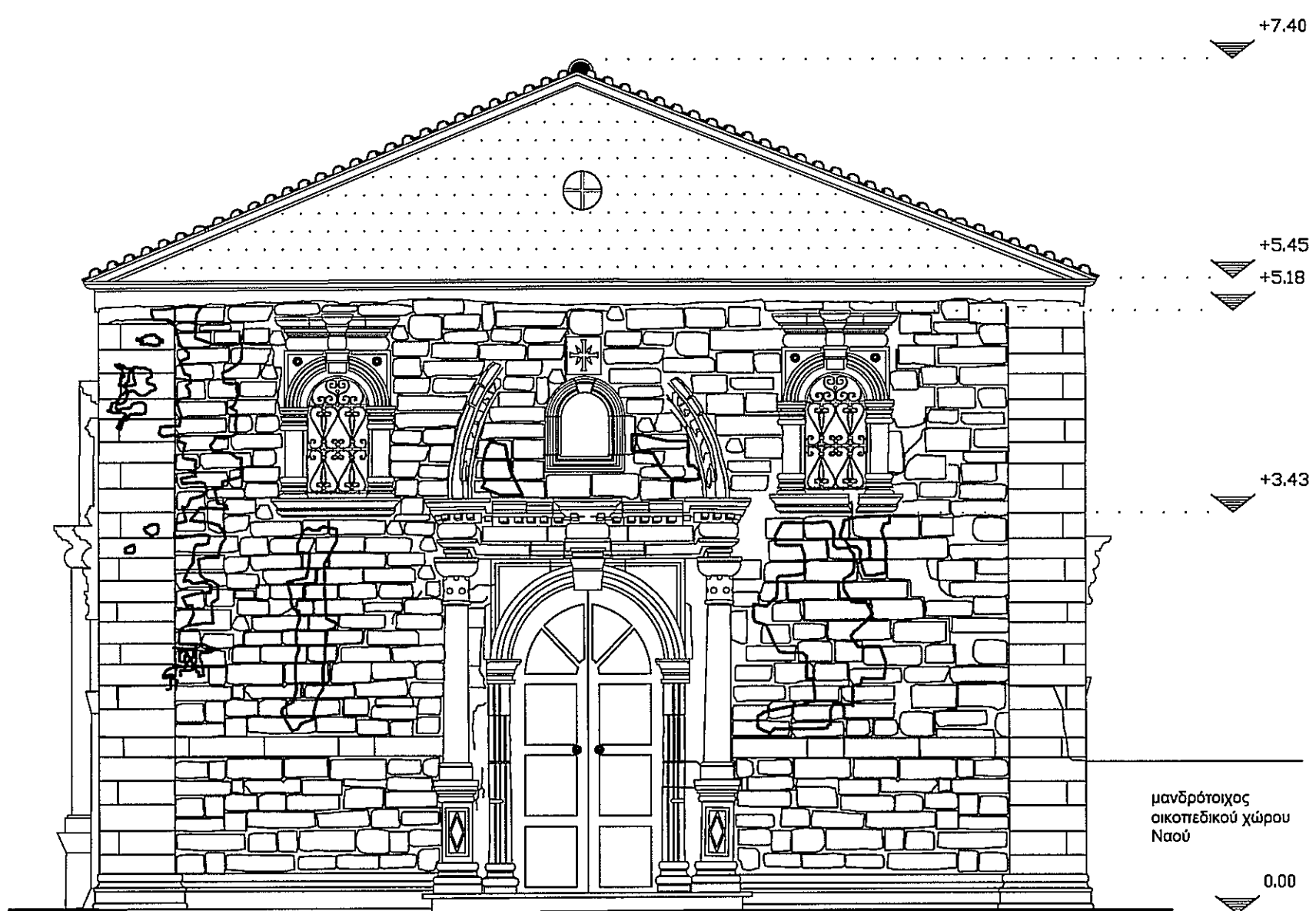
<p>ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ</p>	
<p>εργοδότης:</p>	<p>ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ</p>
<p>έργο:</p>	<p>ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ</p>
<p>θέση:</p>	<p>Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)</p>
<p>θέμα σχεδίου:</p>	<p>Τομές Ναού υφιστάμενη κατάσταση</p>
<p>αριθμός σχεδίου:</p>	<p>Y5</p>
<p>σπουδάστρια:</p>	<p>Αποστολοπούλου Σωτηρία</p>
<p>χρονολογία:</p>	<p>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010</p>
<p>κλίμακα:</p>	<p>1:50</p>

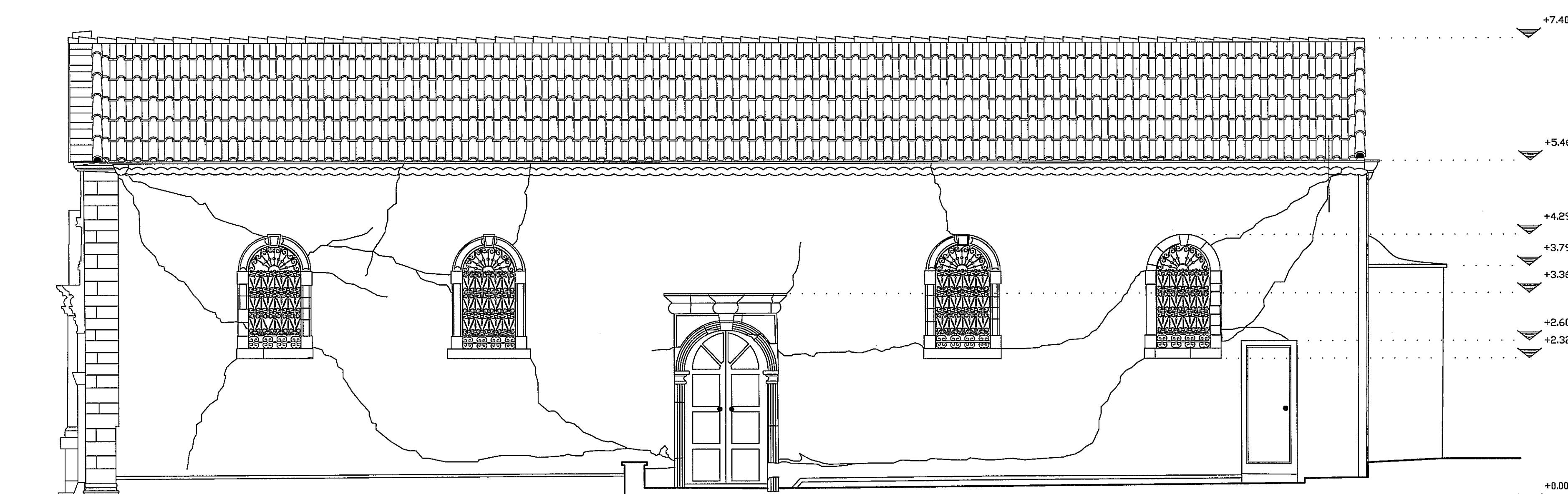
ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ ΝΑΟΥ

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ ΝΑΟΥ

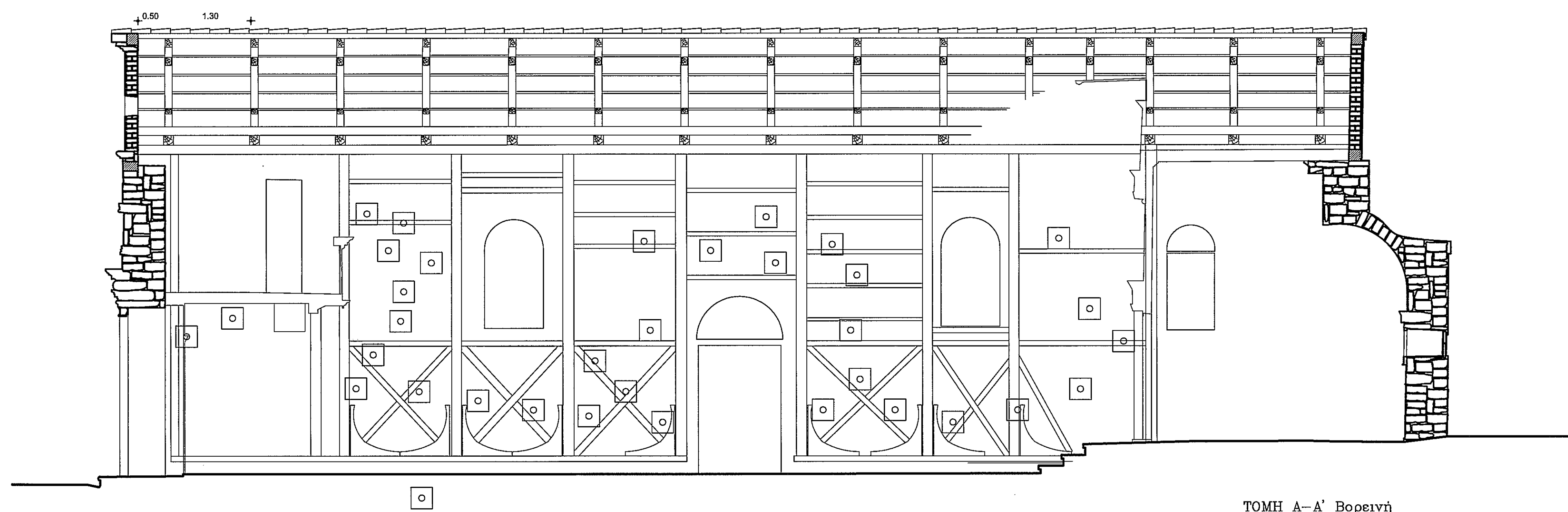

ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ ΝΑΟΥ

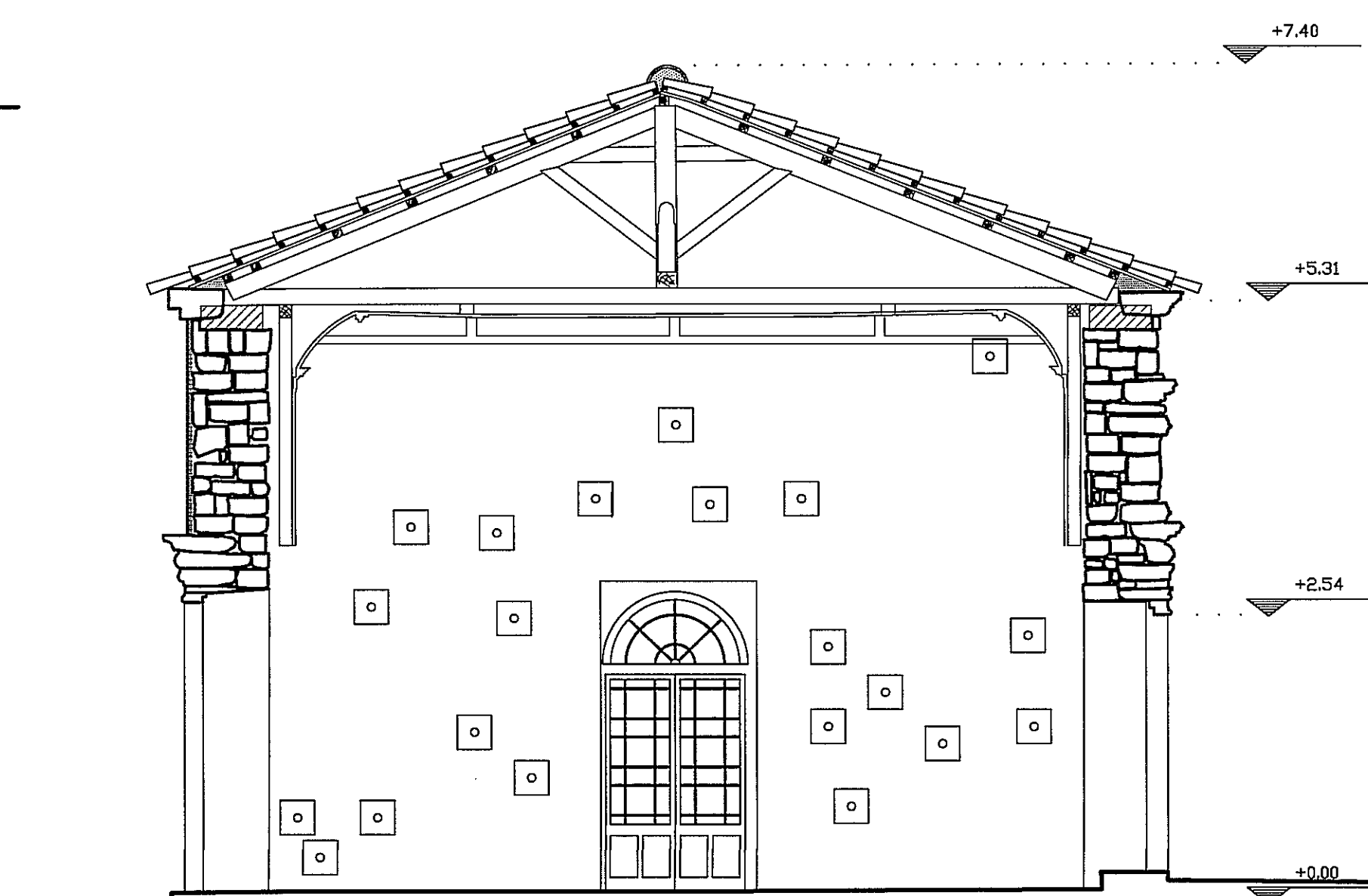

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΟΨΗ ΝΑΟΥ

<p>ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ</p>		
<p>εργοδότης:</p>	<p>ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ</p>	
<p>έργο:</p>	<p>ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ</p>	
<p>θέση:</p>	<p>Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)</p>	
<p>θέμα σχεδίου:</p>	<p>Όψεις Ναού υφιστάμενη κατάσταση</p>	<p>αρ.σχεδίου Υ6 υφιστάμενη</p>
<p>σπουδάστρια: Αποστολοπούλου Σωτηρία</p>		
<p>χρονολογία:</p>	<p>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010</p>	<p>κλίμακα: 1:50</p>

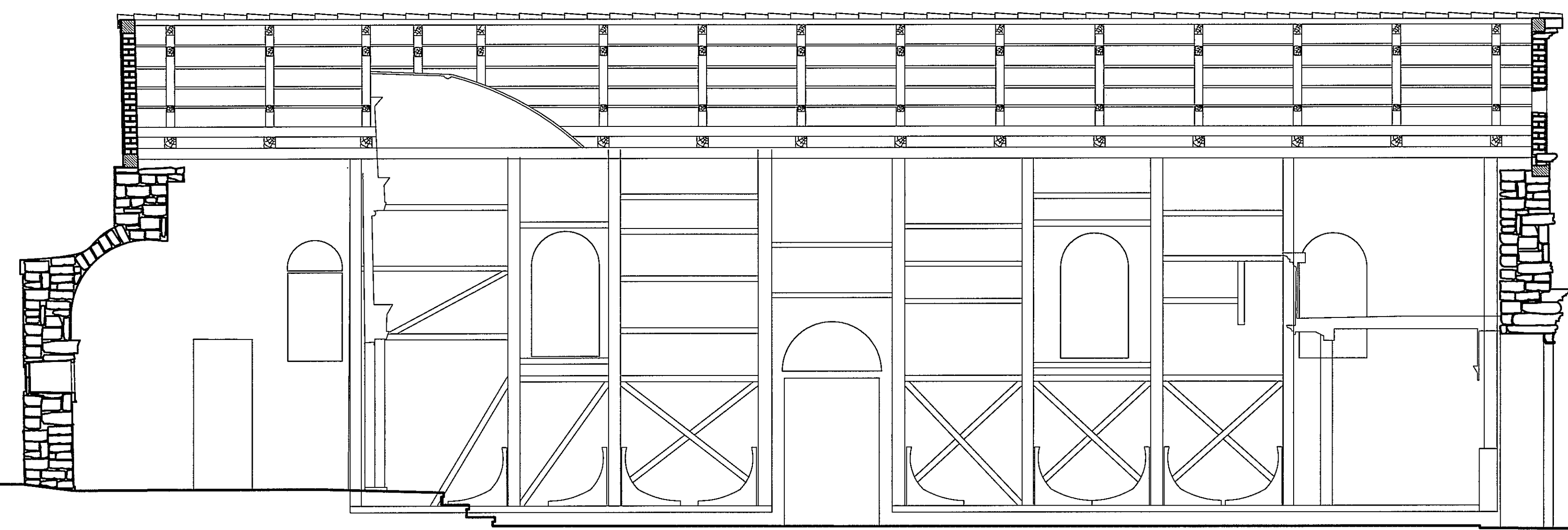

ΤΟΜΗ Α-Α' Βορεινή

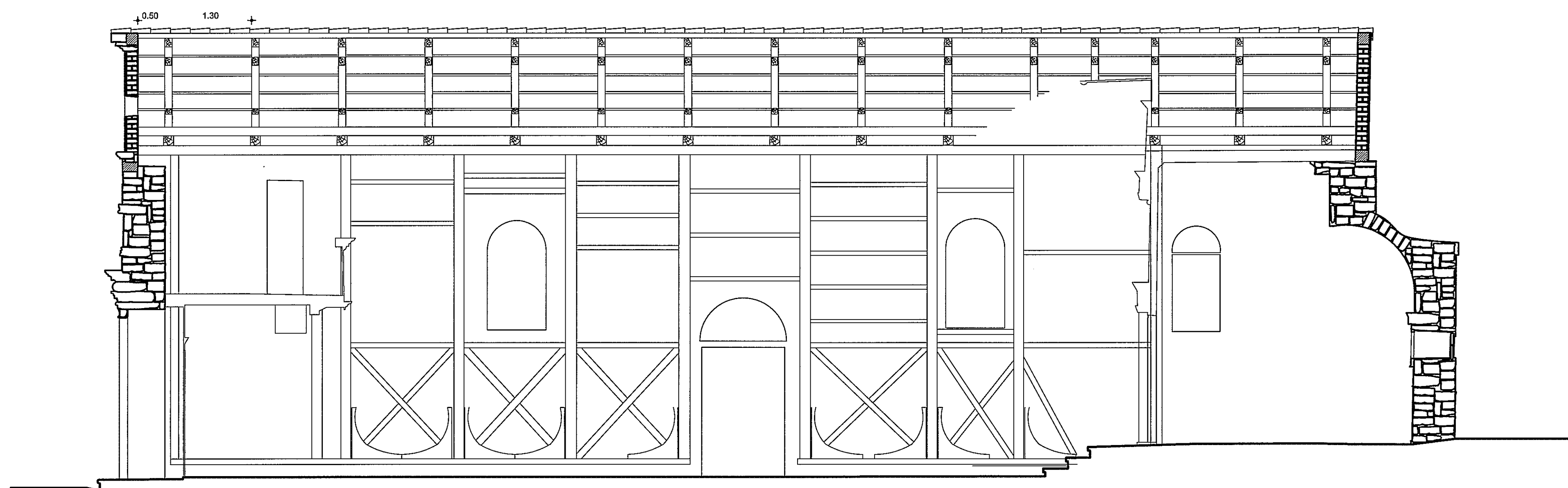

ΤΟΜΗ Β-Β' Νοτια

<p>εργοδότης:</p> <p>ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ</p>		
<p>έργο:</p> <p>ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ</p>		
<p>θέση:</p> <p>ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ</p>		
<p>θέμα σχεδίου:</p>	<p>Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)</p>	<p>αρ.σχεδίου</p> <p>Υ6</p>
	<p>Θέσεις χιτών κλειδιών στις τοιχοδομές προτεινόμενη κατάσταση</p>	<p>πρόταση</p>
<p>σπουδάστρια: Αποστολοπούλου Σωτηρία</p>		
<p>χρονολογία:</p>	<p>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010</p>	<p>κλίμακα: 1:50</p>

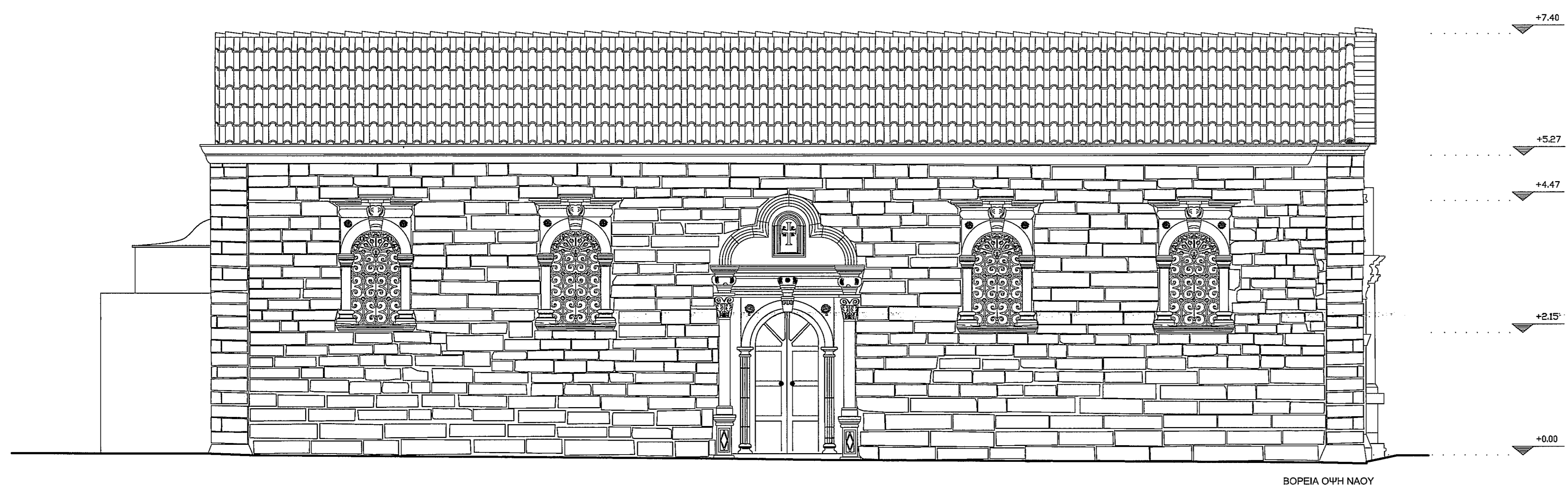

ΤΟΜΗ Β-Β' Νοτια

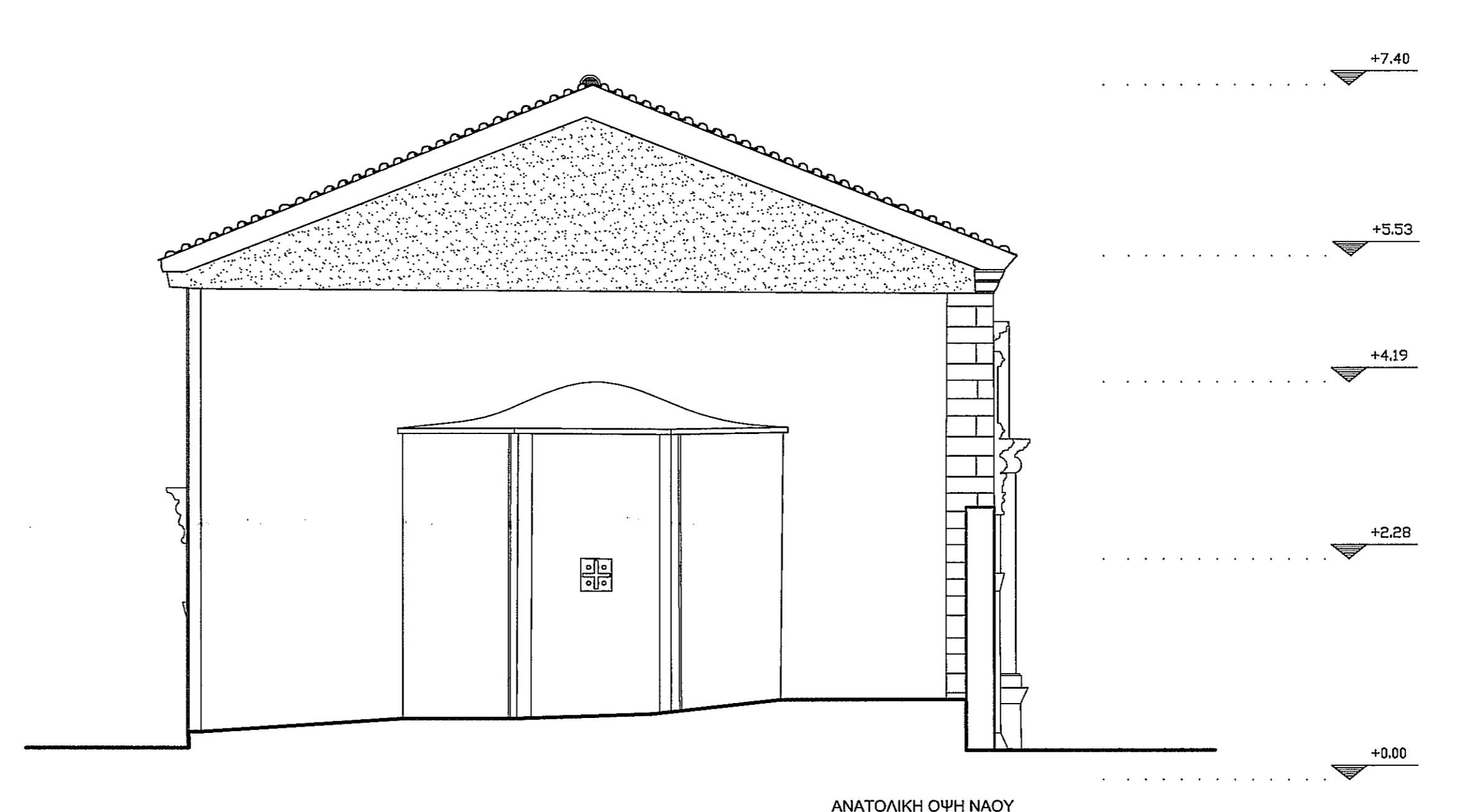

ΤΟΜΗ Α-Α' Βορεινή

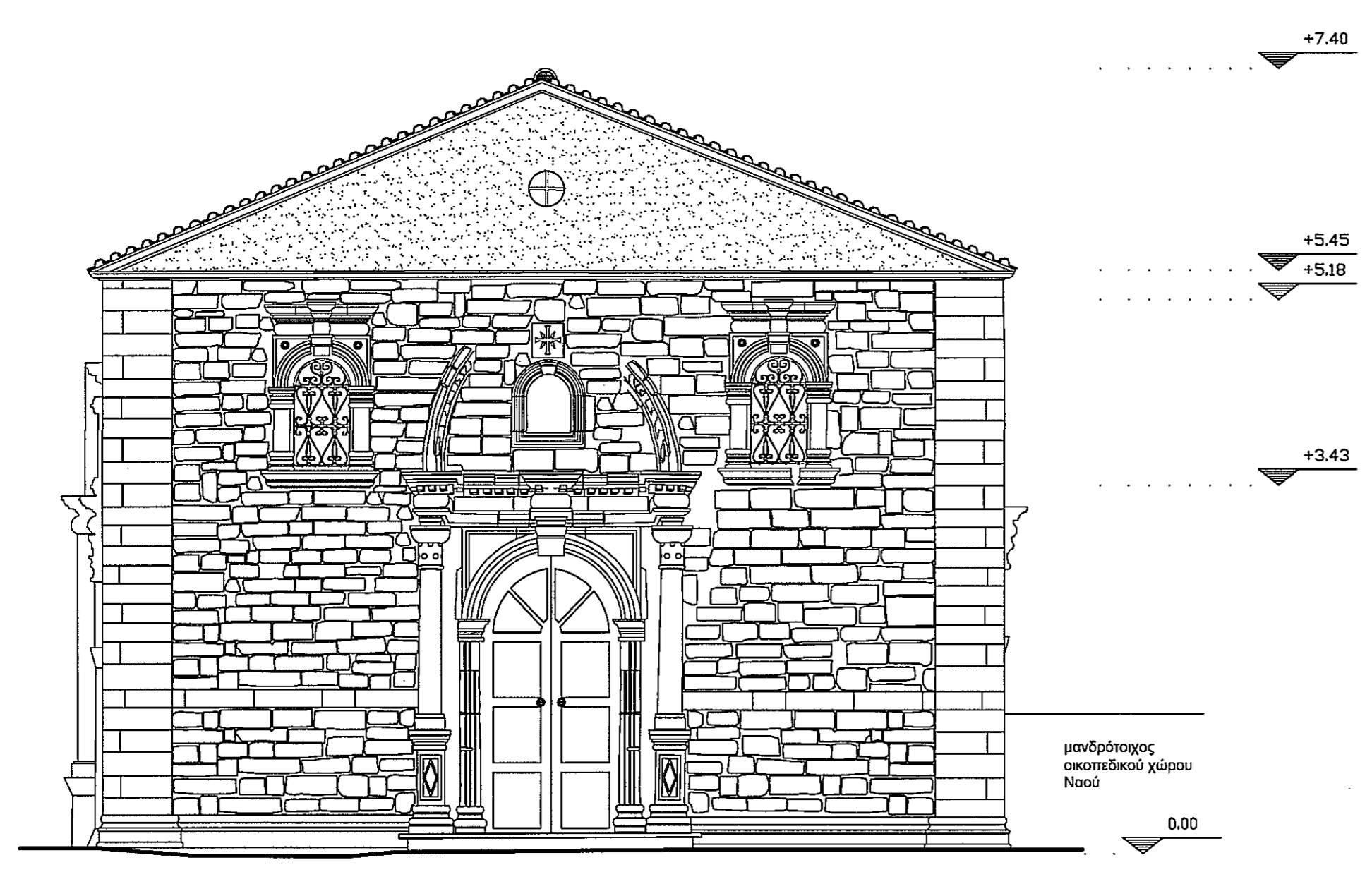
<p>ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ</p>		
<p>εργοδότης:</p>		
<p>ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ</p>		
<p>έργο:</p>		
<p>ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ</p>		
<p>θέση:</p>		
<p>Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)</p>		
<p>θέμα σχεδίου:</p>		<p>αρ.σχεδίου</p>
<p>Ξύλινος περιμετρικός Φορέας υφιστάμενη κατάσταση</p>		<p>Υ7 υφιστάμενη</p>
<p>σπουδαστριά: Αποστολοπούλου Σωτηρία</p>		
<p>χρονολογία:</p>	<p>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010</p>	<p>κλίμακα: 1:50</p>

ΒΟΡΕΙΑ ΟΨΗ ΝΑΟΥ

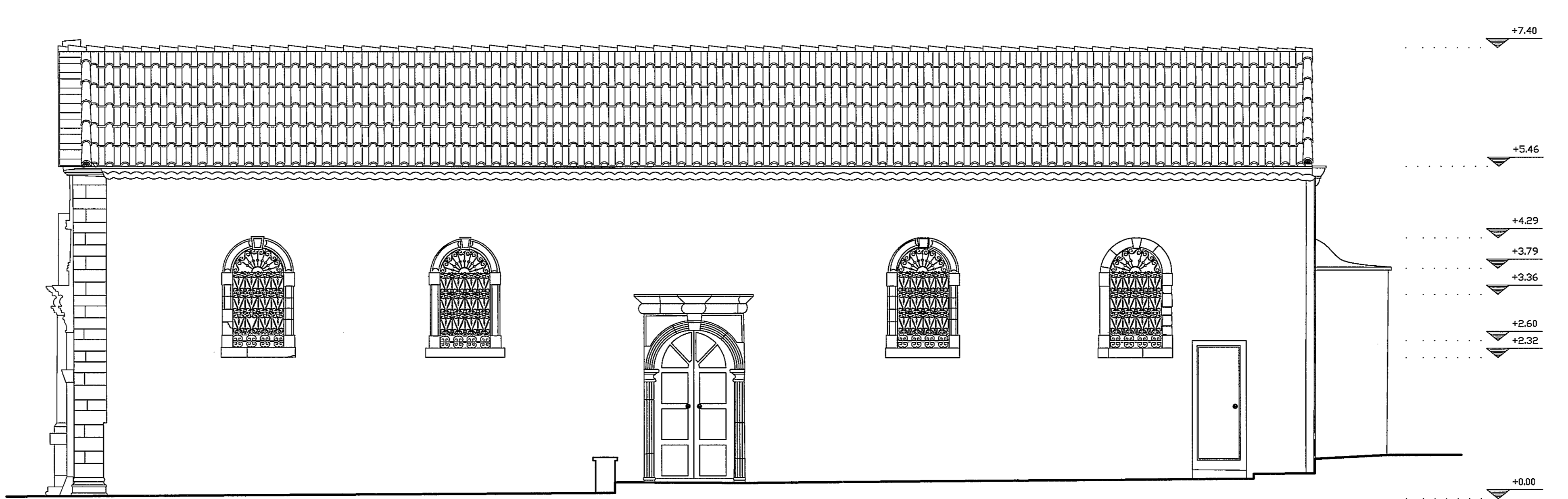

ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΟΨΗ ΝΑΟΥ

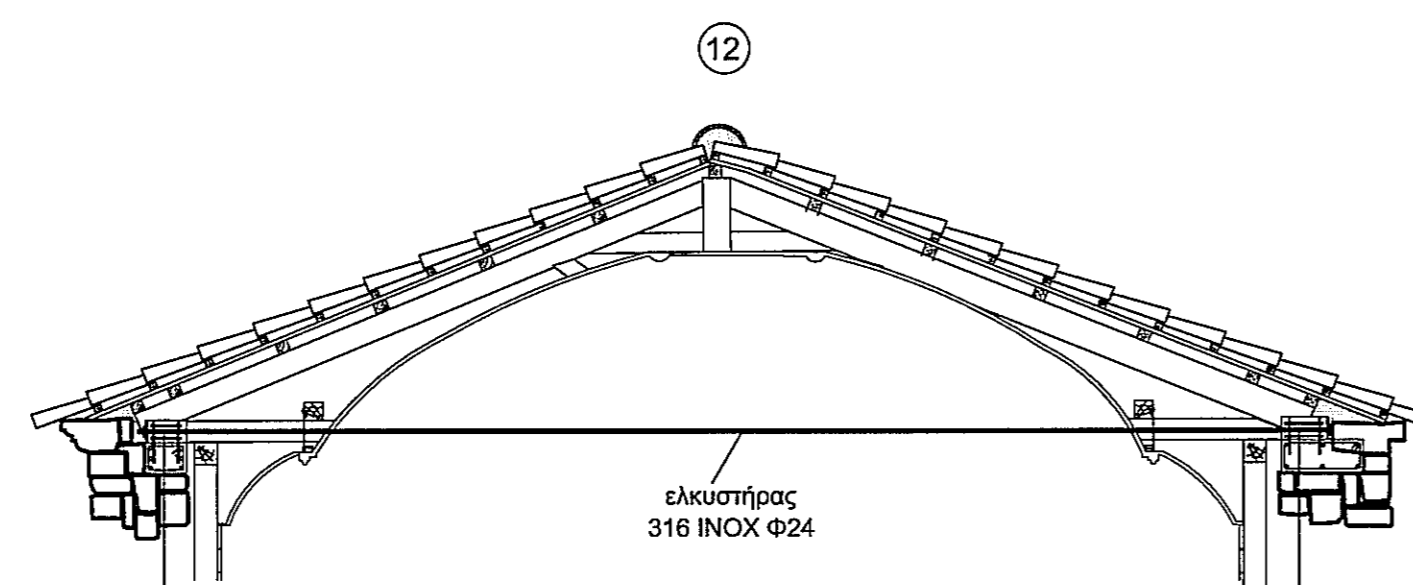
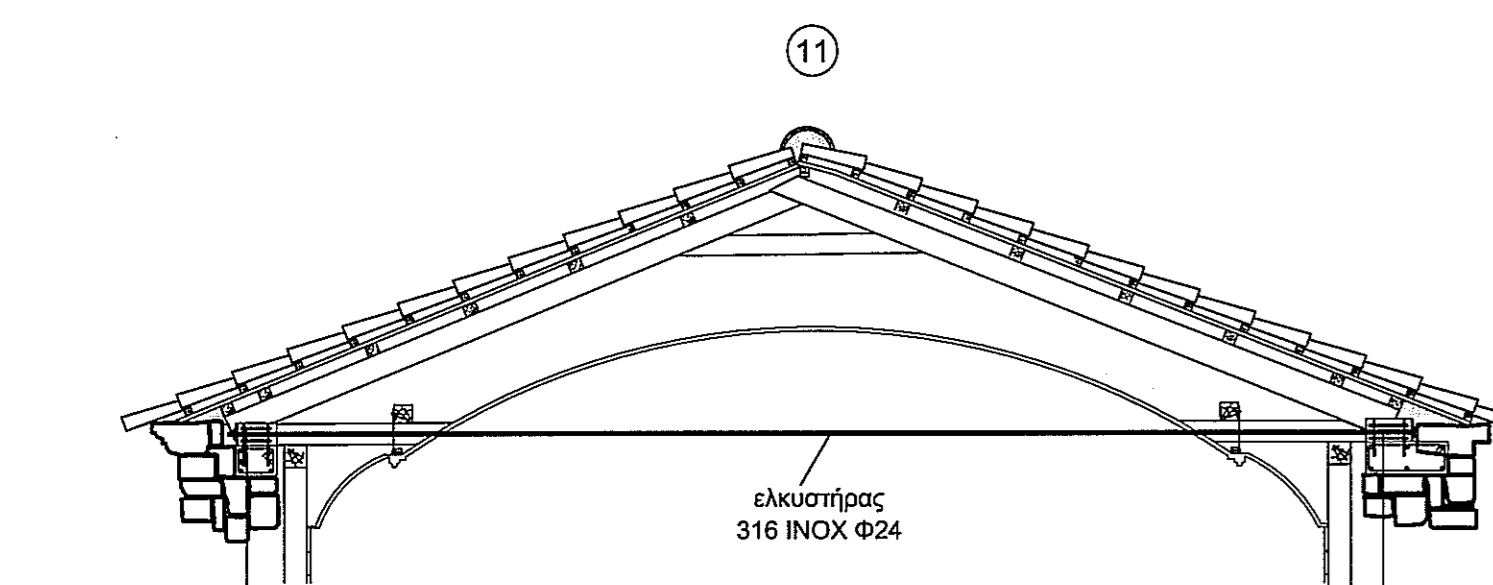
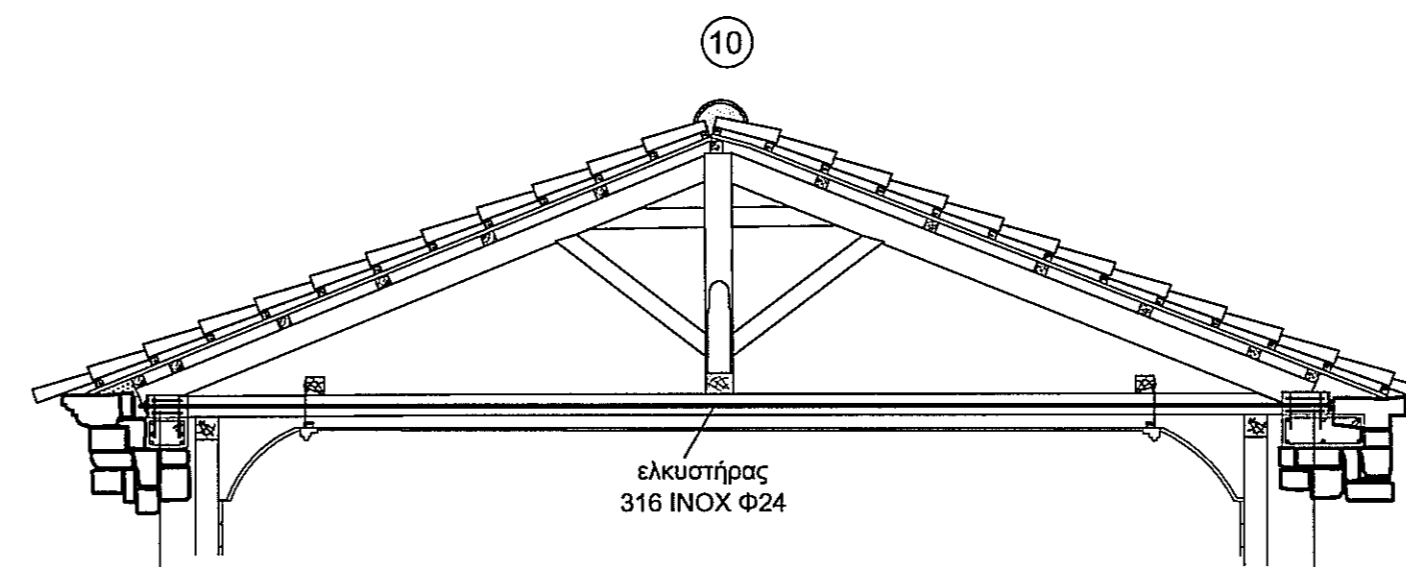
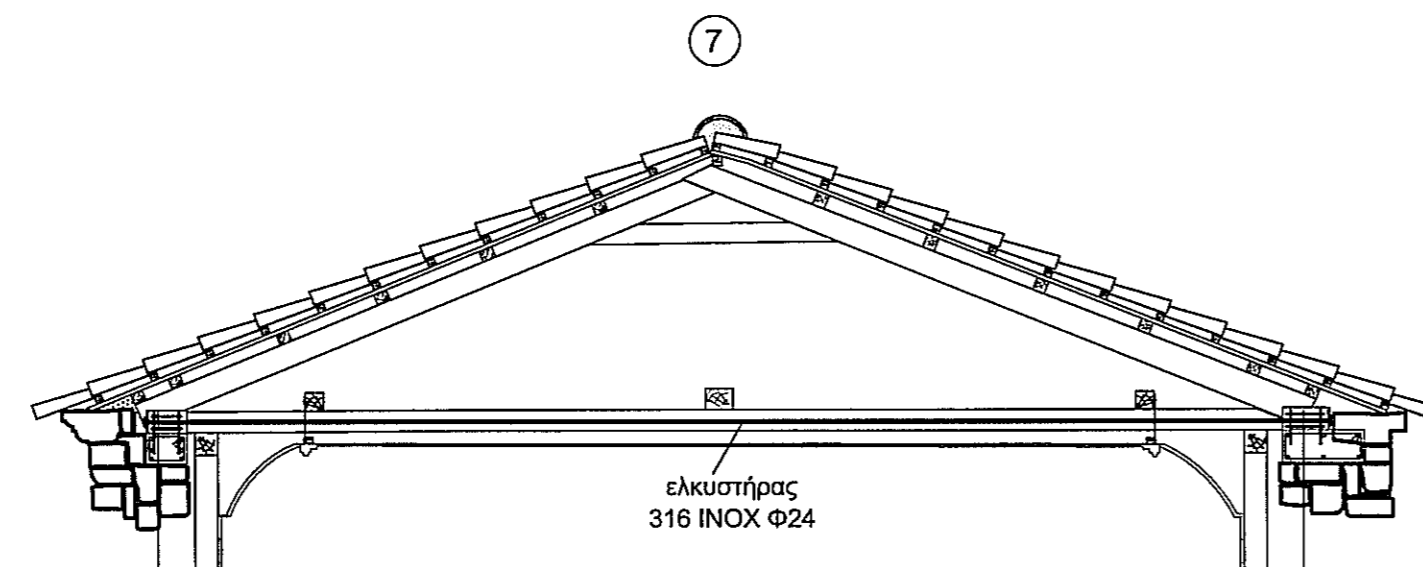
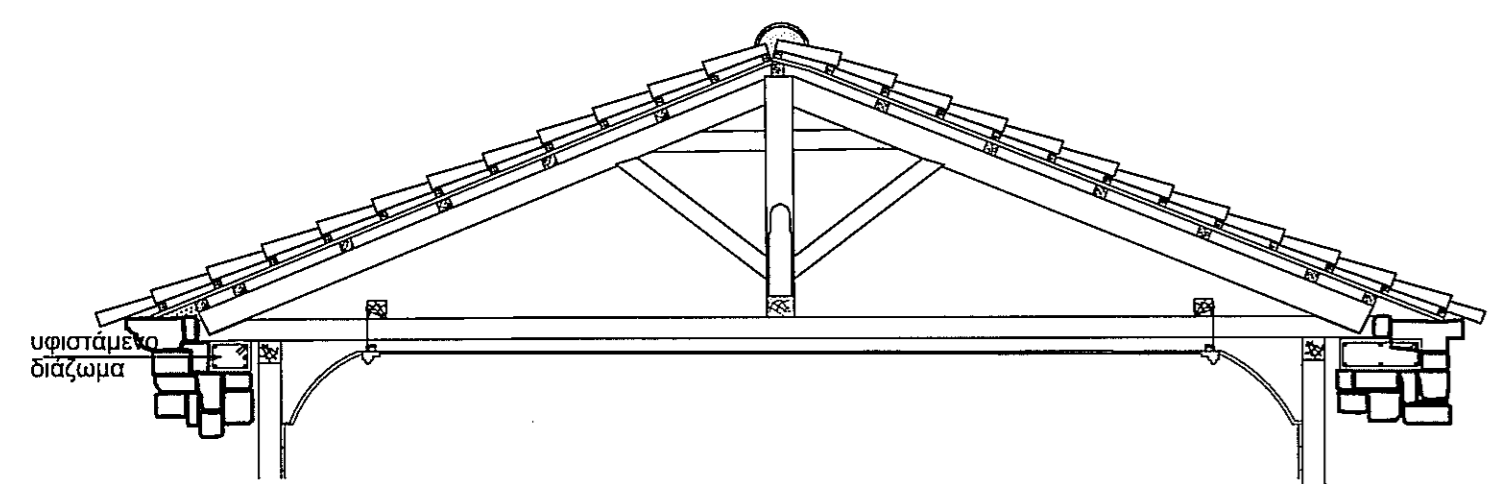
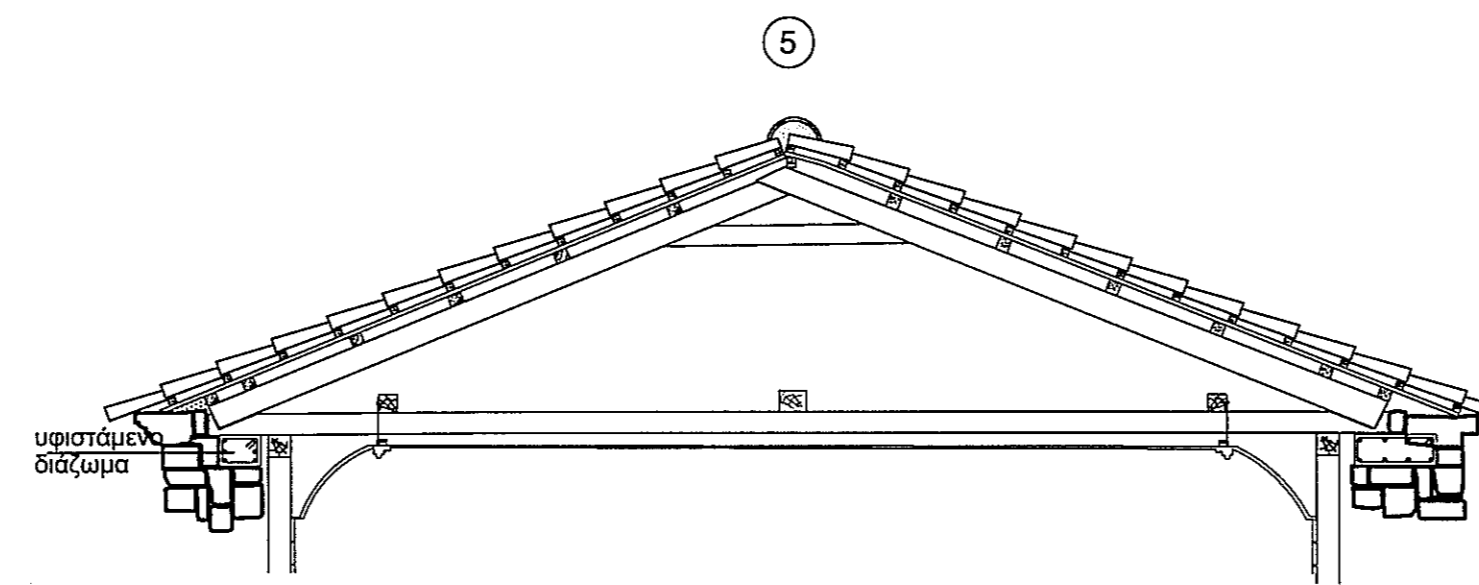
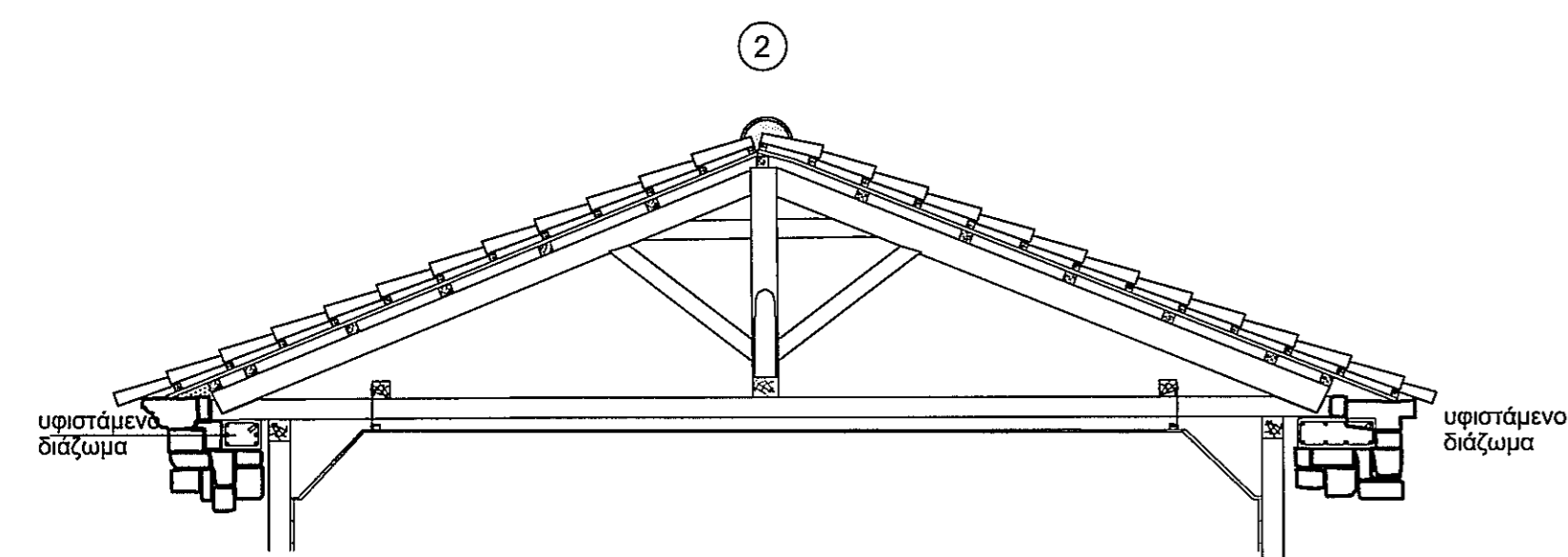
ΔΥΤΙΚΗ ΟΨΗ ΝΑΟΥ

μνημόσυνο
οπισθοκλιμακίου γάρου
Ναού

ΜΕΣΗΜΒΡΙΝΗ ΟΨΗ ΝΑΟΥ

<p>ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ</p>	
<p>εργοδότης:</p>	
<p>ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ</p>	
<p>έργο:</p>	
<p>ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ</p>	
<p>θέση:</p>	
<p>Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)</p>	
<p>θέμα σχεδίου:</p>	<p>Όψεις Ναού προτεινόμενη κατάσταση</p>
<p>αρ.σχεδίου</p>	<p>Π1</p>
<p>προτεινόμενη</p>	
<p>σπουδαστριά: Αποστολοπούλου Σωτηρία</p>	
<p>χρονολογία:</p>	<p>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010</p>
<p>κλίμακα: 1:50</p>	

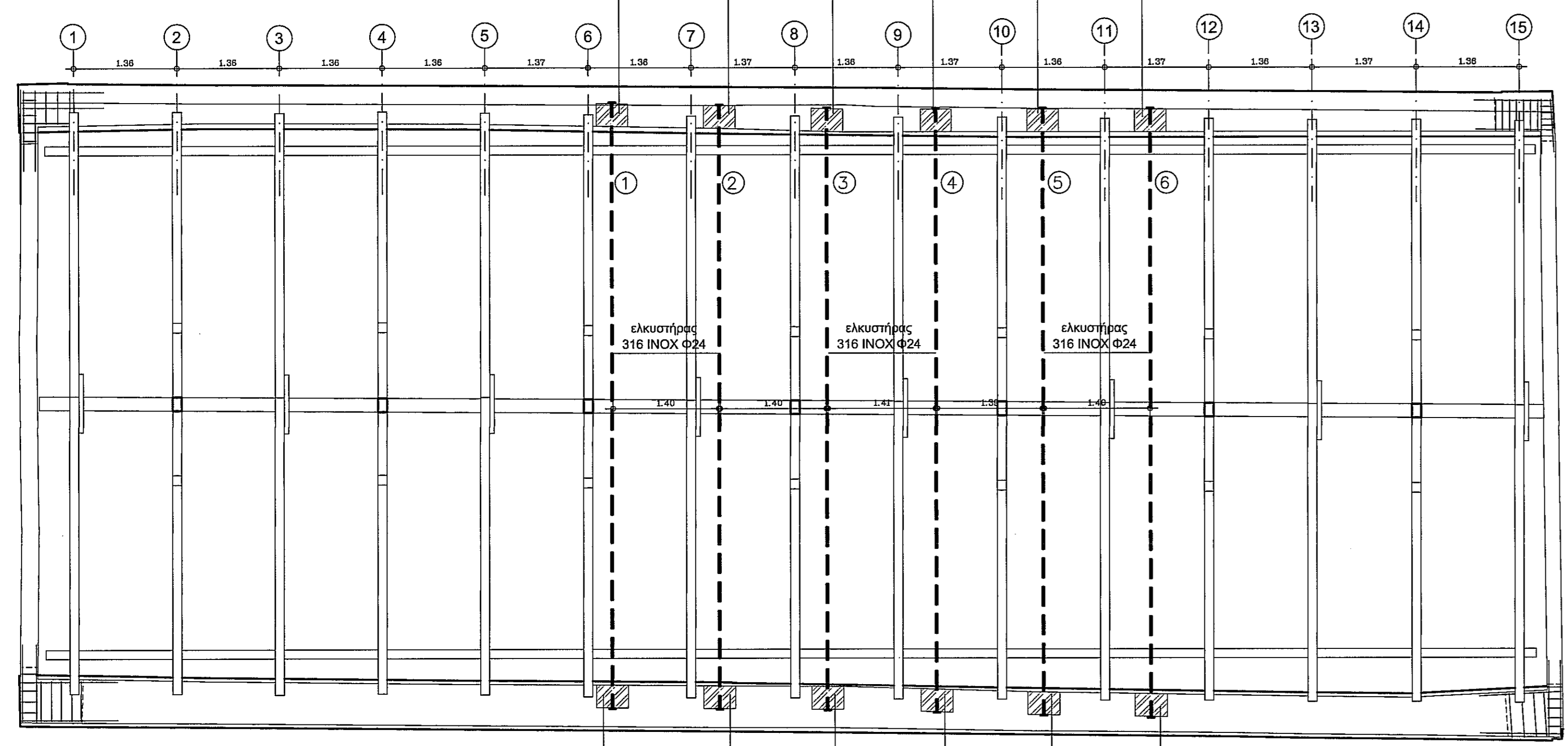
βάση αγκύρωσης ελκυστήρων από οπλισμένο σκυρόδεμα C20/25 διαστάσεων 30x20x20cm με σιδηροπλισμό 4Φ20 INOX S500s και 3ΣΦ10/10 INOX S500s

βάση αγκύρωσης ελκυστήρων από οπλισμένο σκυρόδεμα C20/25 διαστάσεων 30x20x20cm με σιδηροπλισμό 4Φ20 INOX S500s και 3ΣΦ10/10 INOX S500s

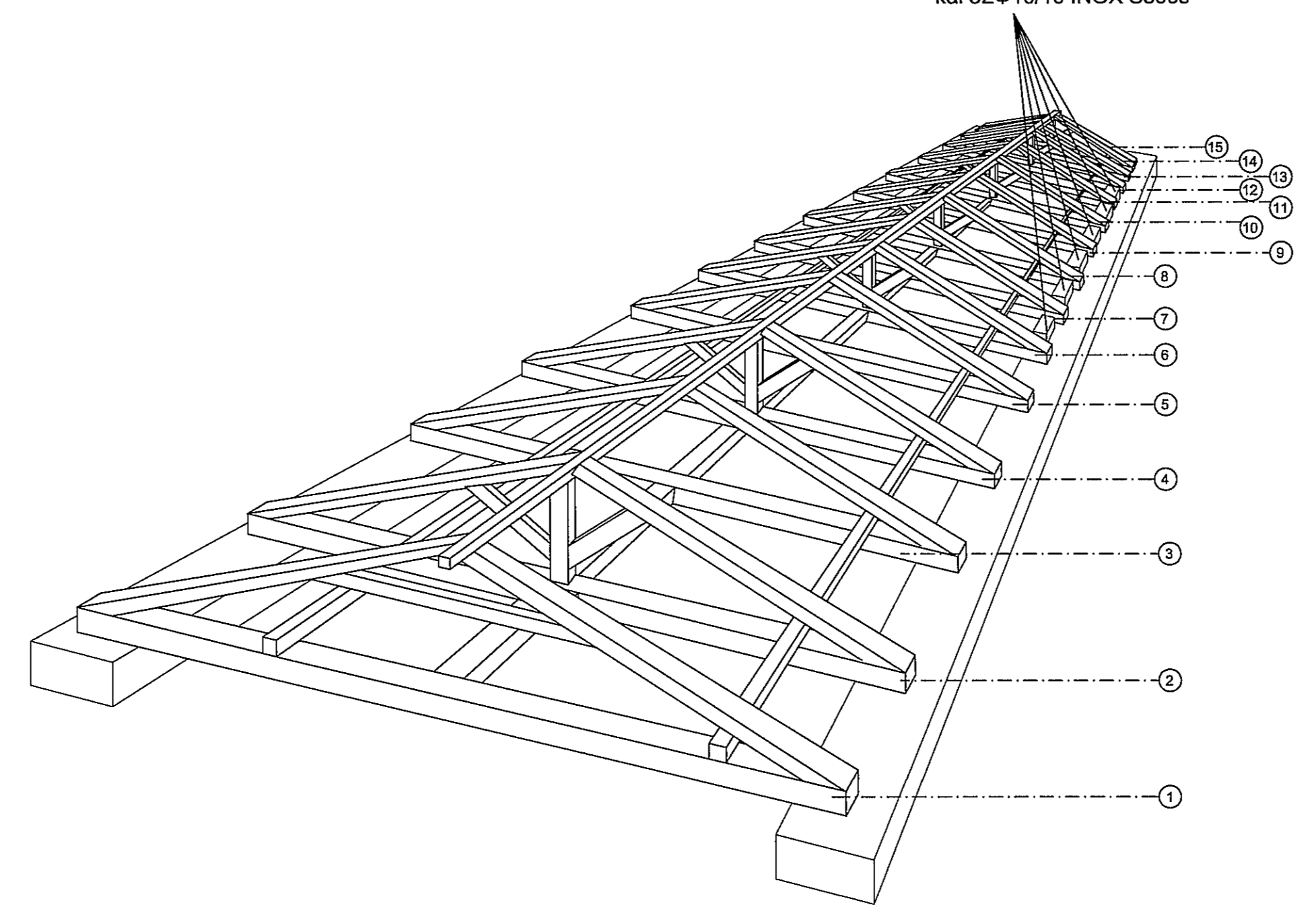
βάση αγκύρωσης ελκυστήρων από οπλισμένο σκυρόδεμα C20/25 διαστάσεων 30x20x20cm με σιδηροπλισμό 4Φ20 INOX S500s και 3ΣΦ10/10 INOX S500s

βάσεις αγκύρωσης ελκυστήρων από οπλισμένο σκυρόδεμα C20/25 διαστάσεων 30x20x20cm με σιδηροπλισμό 4Φ20 INOX S500s και 3ΣΦ10/10 INOX S500s

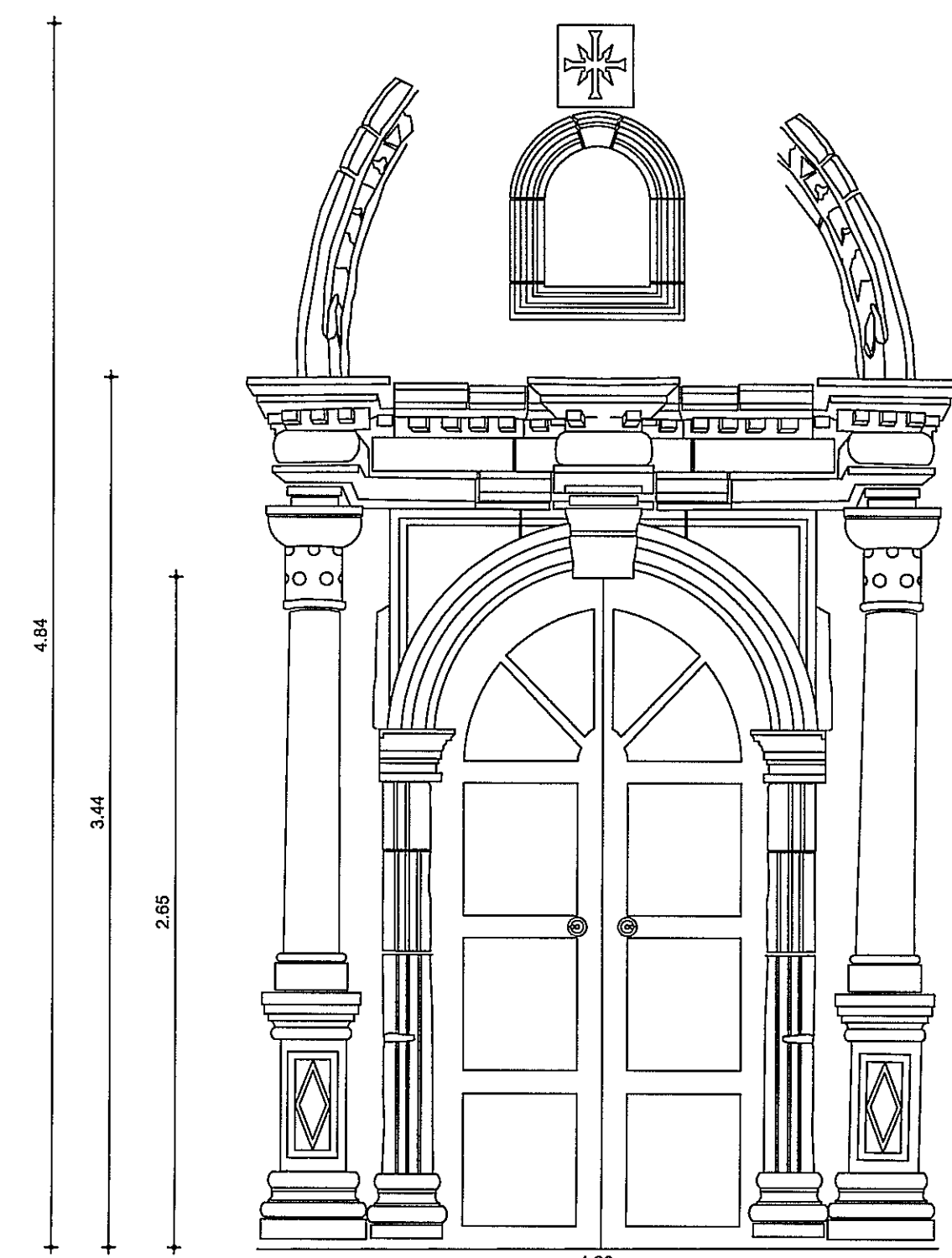
βάσεις αγκύρωσης ελκυστήρων από οπλισμένο σκυρόδεμα C20/25 διαστάσεων 30x20x20cm με σιδηροπλισμό 4Φ20 INOX S500s και 3ΣΦ10/10 INOX S500s

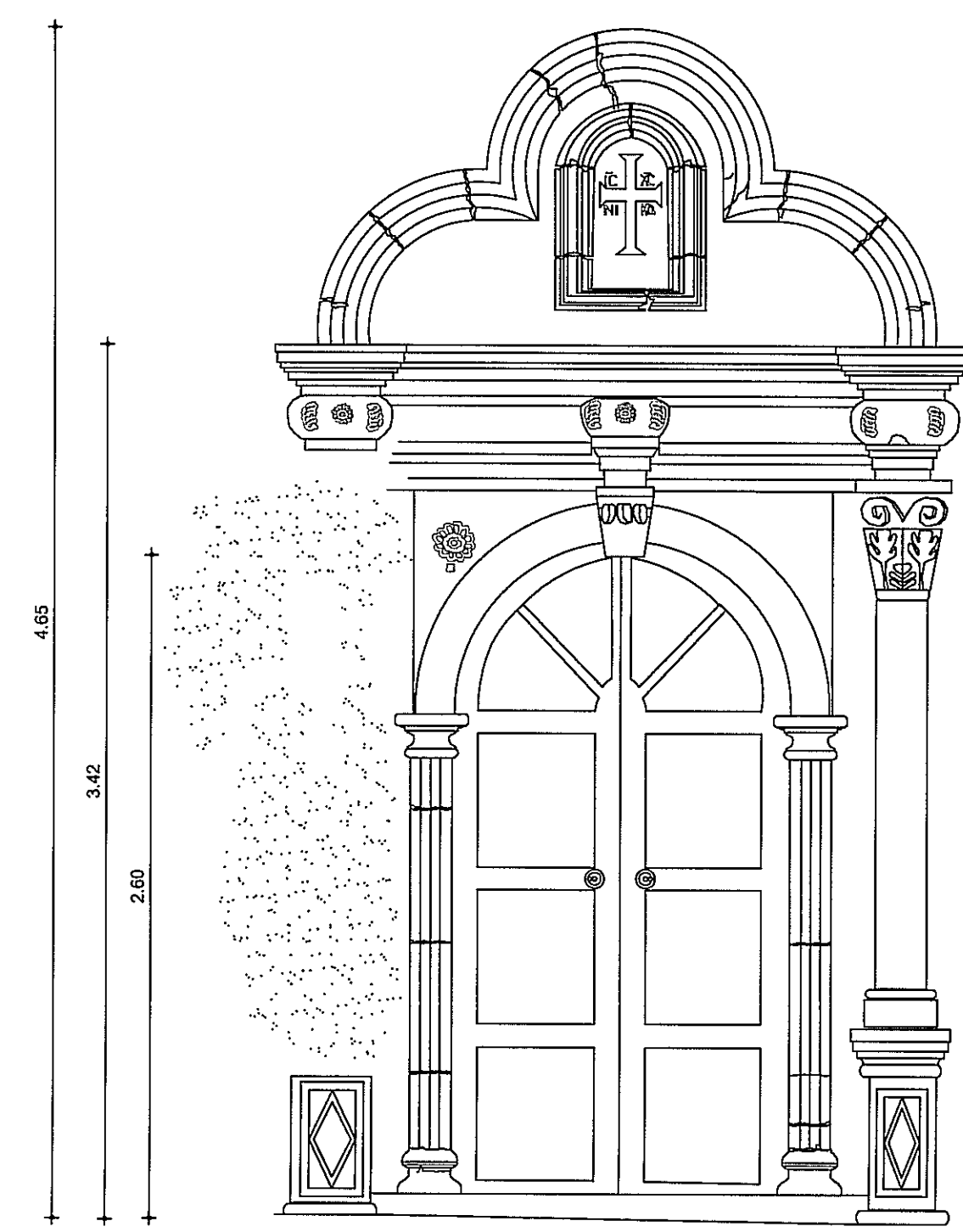
βάσεις αγκύρωσης ελκυστήρων από οπλισμένο σκυρόδεμα C20/25 διαστάσεων 30x20x20cm με σιδηροπλισμό 4Φ20 INOX S500s και 3ΣΦ10/10 INOX S500s

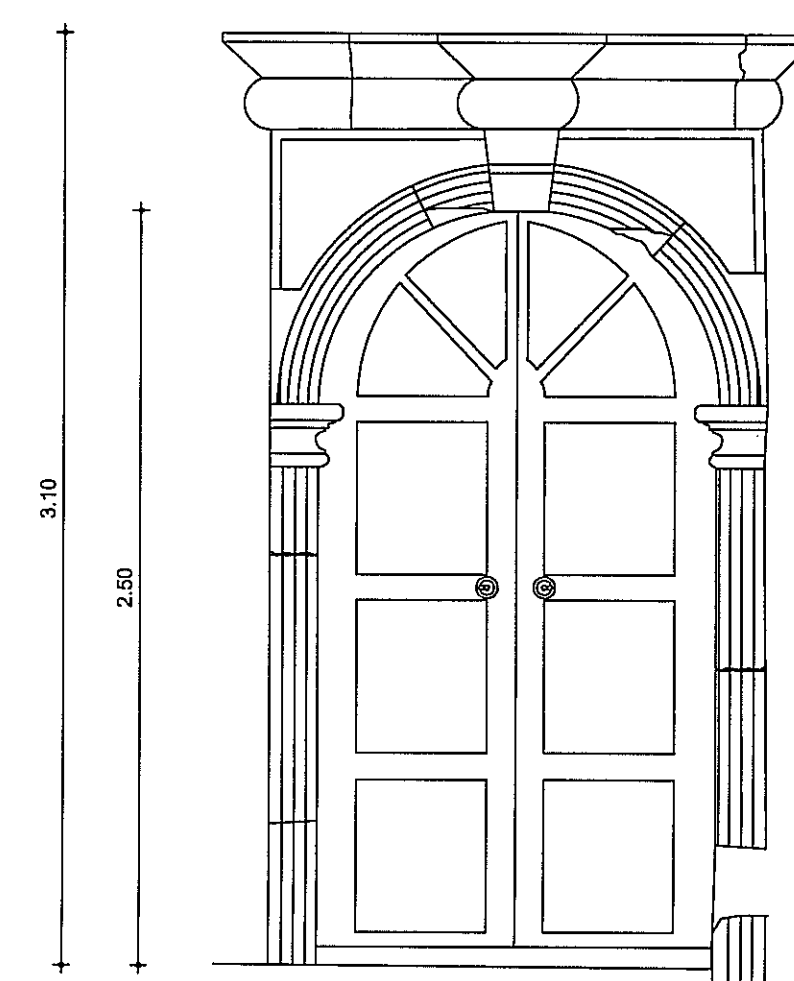
<p>ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ</p>	
<p>εργοδότης:</p>	<p>ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ</p>
<p>έργο:</p>	<p>ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ</p>
<p>θέση:</p>	<p>Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)</p>
<p>θέμα σχεδίου:</p>	<p>Ζευκτά -Αγκυρώσεις Ελκυστήρων</p>
<p>σπουδάστρια: Αποστολοπούλου Σωτηρία</p>	<p>αρ.σχεδίου: Π2 προτεινόμενη</p>
<p>χρονολογία:</p>	<p>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010</p>
<p>κλίμακα:</p>	<p>1:50</p>

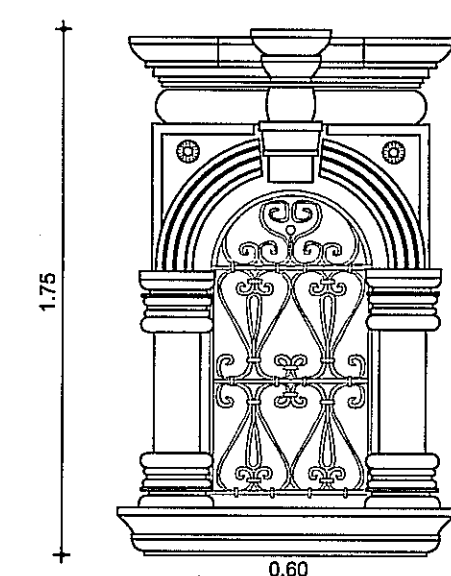
Εξωτερική θύρα δυτικής εισόδου

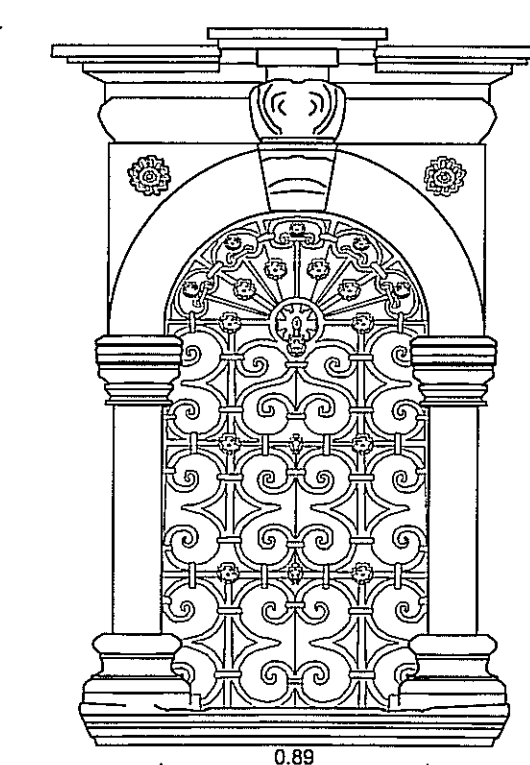
Εξωτερική θύρα βόρειας εισόδου

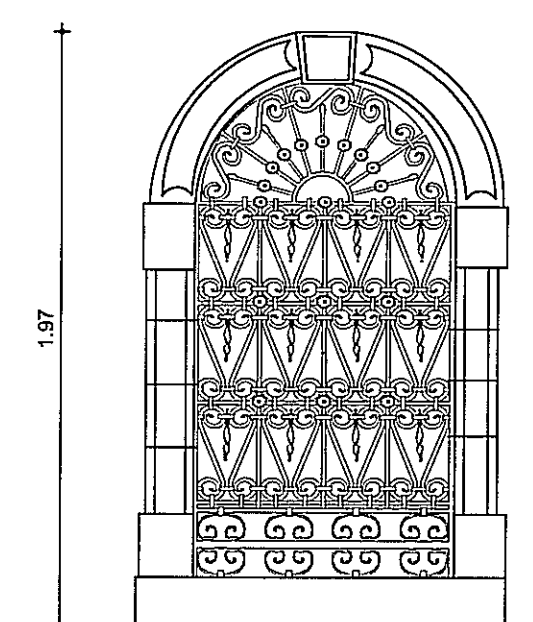
Εξωτερική θύρα μεσημβρινής εισόδου

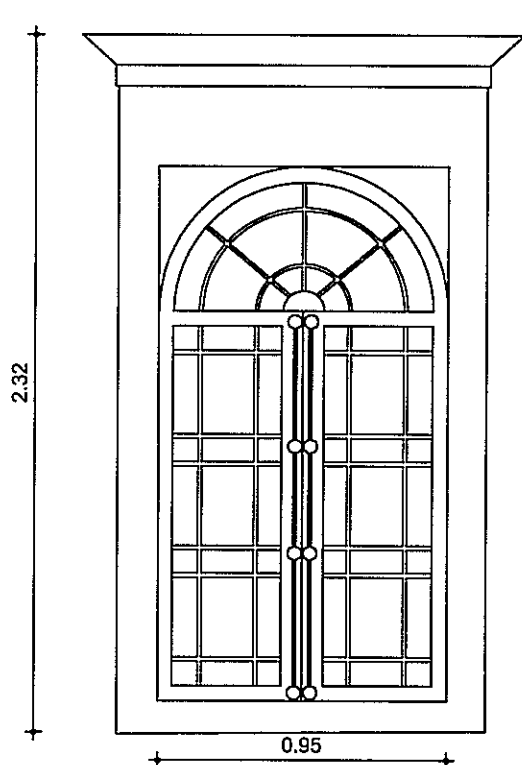
Παράθυρο δυτικής όψης
Διάκοσμος και σιδηρά ασφάλεια

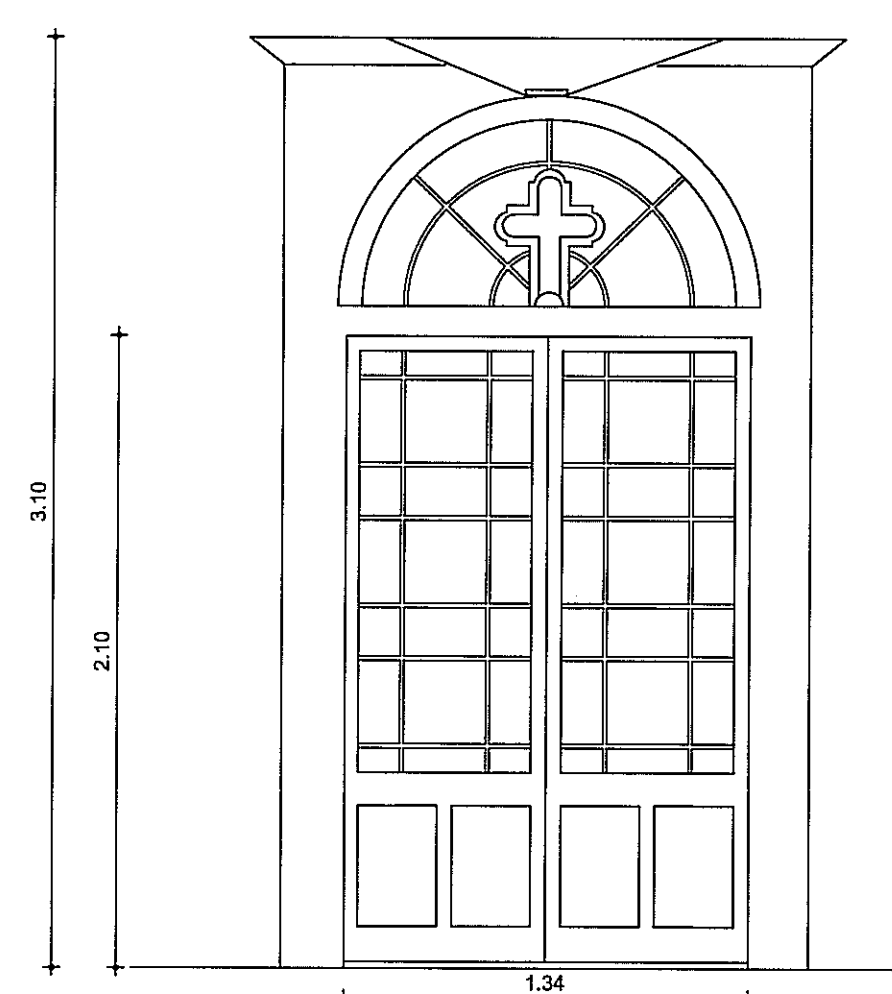
Παράθυρο βόρειας όψης
Διάκοσμος και σιδηρά ασφάλεια

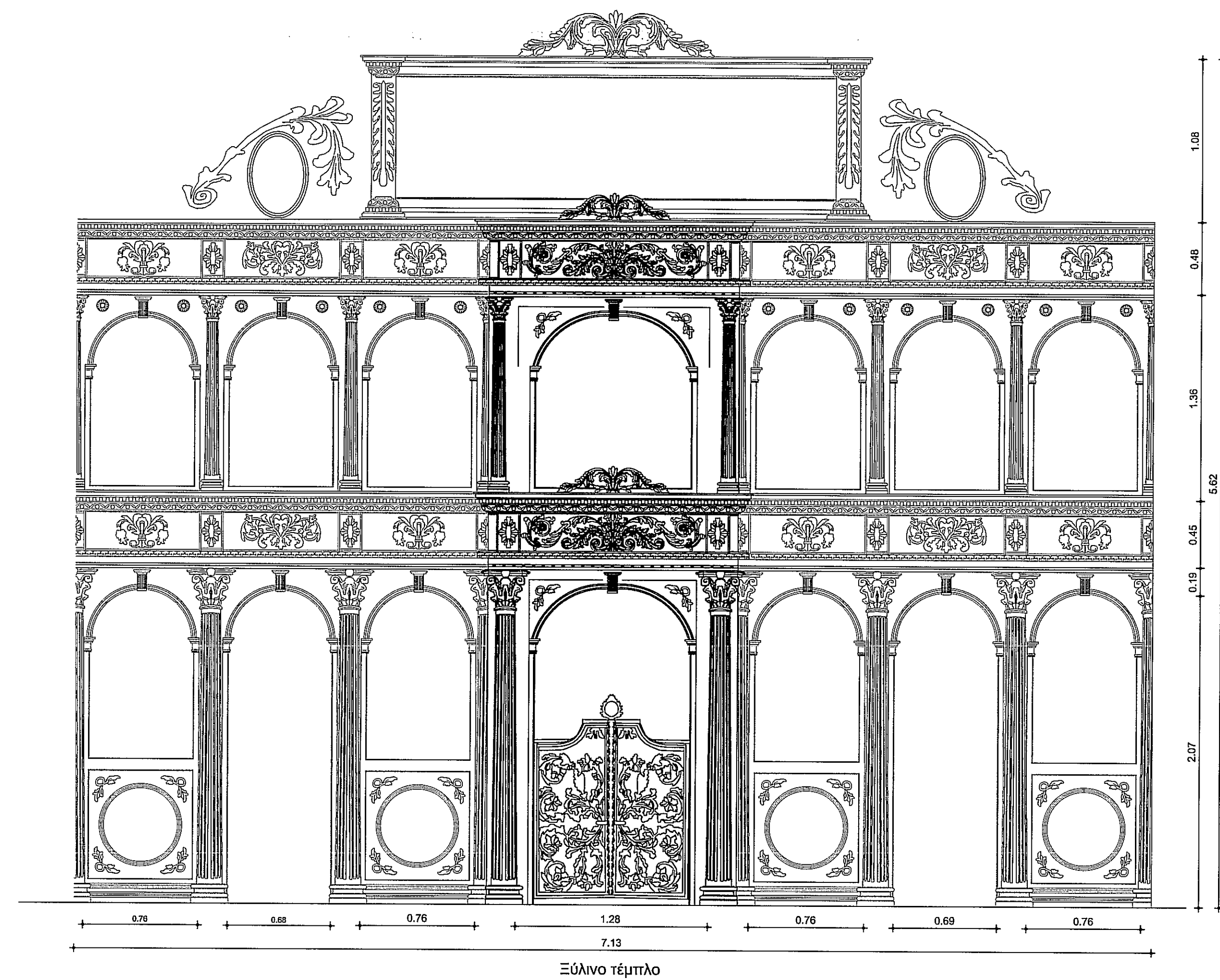
Παράθυρο μεσημβρινής όψης
Διάκοσμος και σιδηρά ασφάλεια

Τυπικό εσωτερικό παράθυρο

Τυπική εσωτερική θύρα

<p>ΑΤΕΙ ΠΑΤΡΩΝ - ΤΜΗΜΑ ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΤΙΡΙΩΝ</p>	
<p>εργοδότης:</p>	<p>ΑΝΑΚΑΙΝΙΣΗ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΝΑΟΥ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ ΣΤΗ ΛΕΥΚΑΔΑ</p>
<p>έργο:</p>	<p>ΠΑΝΑΓΙΑ ΤΩΝ ΞΕΝΩΝ - ΛΕΥΚΑΔΑ</p>
<p>θέση:</p>	<p>Ιερός Ναός Γενεσιον της Θεοτόκου (Παναγία των Ξένων)</p>
<p>θέμα σχεδίου:</p>	<p>Λεπτομέρειες Ναού υφιστάμενη κατάσταση</p>
<p>σπουδαστριά: Αποστολοπούλου Σωτηρία</p>	<p>αρ.σχεδίου Λ1 υφιστάμενη</p>
<p>χρονολογία:</p>	<p>ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2010</p>
<p>κλίμακα:</p>	<p>1:50</p>